ขบวนการชาตินิยมเวียดนาม กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเติน ค.ศ.1904-1925

สารนิพนธ์

ของ

กฤษณะ ทองแก้ว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย

เมษายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ขบวนการชาตินิยมเวียดนาม กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเติน ค.ศ.1904-1925

บทคัดย่อ

ของ

กฤษณะ ทองแก้ว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย
เมษายน 2550

กฤษณะ ทองแก้ว. (2550). *ขบวนการชาตินิยมเวียดนาม กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเติน ค.ศ. 1904-1925.* สารนิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลับพลึง คงชนะ.

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเรื่องขบวนการชาตินิยมเวียดนาม: กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเติน ค.ศ.1904-1925 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดขบวนการชาตินิยม การดำเนินการของขบวนการชาตินิยมและผลจากการดำเนินการของขบวนการชาตินิยม โดยใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารที่เป็นลายลักษณ์ อาทิ พงศาวดารญวน งานวิจัย ตำราที่เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมถึงศึกษาเอกสารที่ไม่เป็นลายลักษณ์ อาทิ สถานที่ที่เกี่ยวข้อง ภาพถ่ายในพิพิธภัณฑ์ จากการวิจัยภาคสนามในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม การศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเตินนี้ช่วยให้เข้าใจภูมิหลังและบริบททางประวัติศาสตร์เวียดนามในยุคอาณานิคมมากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดขบวนการชาตินิยมคือปัญหาเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง อันเกิดจากการปกครองโดยฝรั่งเศส รูปแบบการต่อต้านโดยนำการปฏิรูปที่ใช้แนวคิดแบบเสรีนิยมมาเป็นแนวทางในการต่อต้านฝรั่งเศส ส่วนการดำเนินการของขบวนการชาตินิยมนั้นมีขั้นตอนดังนี้ หนึ่งการสร้างเครือข่ายทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศเช่น จีน ญี่ปุ่น และบางชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สองการก่อตั้งโรงเรียนกินนอนเพื่อเพาะบ่มอุดมการณ์ชาตินิยม สามการส่งนักศึกษาไปต่างประเทศเพื่อให้กลับมาเป็นกำลังในการต่อต้านฝรั่งเศส สี่การปลุกกระแสด้วยการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ และห้าการต่อสู้ด้วยกำลัง แต่ขบวนการชาตินิยมนี้ประสบความสำเร็จเพียงแค่สี่ขั้นตอนแรก เนื่องจากการปราบปรามอย่างเข้มงวดของฝรั่งเศส ความแตกต่างระหว่างโลกทัศน์ของสมาชิก และการแทรกแซงจากอิทธิพลของบุคคลภายนอกขบวนการ ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ขบวนการสลายลง

การยุติบทบาทของขบวนการชาตินิยมซุยเตินใน ค.ศ.1925 ส่งผลให้สมาชิกของขบวนการที่พำนักอยู่ในประเทศจีนและเวียดนามได้เข้าร่วมปฏิบัติการต่อต้านฝรั่งเศสกับโฮจิมินห์ แต่บางส่วนได้เข้าร่วมกับขบวนการชาตินิยมอื่น

การวิจัยเรื่องขบวนการชาตินิยมเวียดนาม: กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเติน ค.ศ.1904-1925 ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารภาษาอังกฤษและภาษาไทยเป็นหลัก แต่เมื่อผู้วิจัยลงภาคสนาม ณ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามพบว่าเอกสารบางชิ้นในการวิจัยมีมากกว่าสองภาษา ได้แก่ ภาษาเวียดนาม อังกฤษ และฝรั่งเศส ในกรณีนี้ทำให้ผู้วิจัย

คาดหวังว่านักวิชาการไทยที่จะศึกษาเกี่ยวกับขบวนการชาตินิยมเวียดนาม ควรจะมีความรู้ภาษาเวียดนามและฝรั่งเศสด้วยเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เขียนเป็นภาษาเวียดนามและฝรั่งเศสมากขึ้น ซึ่งช่วยให้การศึกษามีรายละเอียดตีความได้ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

Vietnames Nationalist Movement: A Case Study of Duy Tan National Movement A.D.1904-1925

AN ABSTRACT

BY

KRISHNA THONGKEAW

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Arts degree in Asian History

at Srinakharinwirot University

April 2007

Krishna Thongkaew. (2007). *Vietnames Nationalist Movement: A Case Study of Duy Tan National Movement A.D. 1904-1925.* Master's Project, M.A.(Asian History). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assistant Professor Plubplung Kongchana.

This master's project aimed to study the crucial factors which drove Vietnamese people to form the Nationalist Movement, the carrying-out process and the result of the Nationalist Movement. The study was historically conducted, employing ample studies on ready-documented manuscript such as Vietnamese chronicle, research studies, Thai and English written textbooks, and mute which included related sites, photographs in museums from field research in Socialist Republic of Vietnam. The study of Duy Tan Nationalist Movement helps to better understand the background and context of Vietnamese history in the Era of Colonialism.

Findings of the study revealed that crucial factors which caused the Nationalist Movement were economic, political and governing problems arisen from the ruling under France. The pattern of resistance involved the use of reformation based on liberal ideology as guidelines to resist France. The carrying-out process of the Nationalist Movement were the following: first, building up networks both in the country and abroad including China, Japan and some countries in Southeast Asia; second, establishing boarding schools to nurture the Nationalist Movement; third, sending students to study abroad so that they could be major force to resist France; fourth, provoking trend and bringing pressure by propagating the movement through published maters; fifth, resisting by using armed forces. However, the Nationalist Movement had achieved only the first four stages. It finally collapsed because of the strict measure of France to subdue it, different world views of members and intervention from influences of outsiders.

The role of Duy Tan Nationalist Movement came to an end in A.D. 1925. The termination of role affected those members who resided in China and Vietnam to collaborate with Hochimin to fight against France. However, some of them had joined the other nationalist movements.

In doing this study, the researcher has done a comprehensive analytical studies on mainly English and Thai written documented manuscript. However, when conducting the field research in the Socialist Republic of Vietnam, the researcher discovered that some

materials used in the study were found written in more than two languages such as Vietnamese, English, and French. It is recommended that the future researchers who study on the related topic know Vietnamese and French languages so that they will get additional historical data written in Vietnamese and French. As a result, the study will be more informative and can be interpreted clearly and comprehensively.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลับพลึง คงชนะ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลับพลึง คงชนะ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มาลินี ประเสริฐธรรม)

.....กรรมการสอบสารนิพนธ์

(เชิดเกียรติ อัตถากร)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชีย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะสังคมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติมา สังข์เกษม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พลับพลึง คงชนะ ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำชี้แจง แก้ไขข้อบกพร่อง และสนับสนุนการลงภาคสนาม ณ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งรวมทั้งคอยให้กำลังใจผู้วิจัยจนสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์มาลินี ประเสริฐธรรมแห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และคุณเชิดเกียรติ อัตถากร แห่งกระทรวงการต่างประเทศที่ให้ความกรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบและให้คำแนะนำ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ถ่ายทอดวิชาความรู้แก่ข้าพเจ้าด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สนั่น เมืองวงษ์ อาจารย์มิตรชัย กุลแสงเจริญ คุณนาตองค์ ภูวงษ์ คุณเสมือนทิพย์ ศิริจารุกุล คุณสิรินยา รอดเหตุภัย อาจารย์พรชัย นาคสีทอง อาจารย์ชฎาภรณ์ จีนชาวนา

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่น ๔๕ อาทิ คุณชนัญชิดา ศิริจันโท คุณประภาพรรณ เธียรกุศล คุณสิริมาส ศรีคง คุณธนภาษ เดชพาวุฒิกุล คุณปิยชาติ สึงตี คุณองค์ บรรจุน คุณชัยรัฐ เกาะไพศาลสมบัติ คุณสุธาริณี วาคาบายาซิ คุณณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง คุณนันทาวดี ไทรแก้ว คุณกรกช เอี่ยมรัตน์ คุณกิตตินิพนธ์ สิรินทรภูมิ คุณจันทร์แจ่ม สุดสวาสดิ์ และคุณอังคณา แสงสว่าง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณยายชื่น อินชนะ คุณพ่อ จ.ส.อ. อภิเริงณรงค์ ทองแก้ว คุณแม่บุญรินทร์ ทองแก้ว นายวิรพันธ์ อินชนะ ที่ให้ความเอาใจใส่สนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบคุณ คุณญาโณทัย นาคราช คุณมลฤดี จันทร์รักษา คุณปิยรัตน์ ทองแก้ว ว่าที่ร้อยตรีณรงค์เดช ทองแก้ว และน้องกรอบแก้วกรอบทองที่คอยให้กำลังใจในการศึกษามาโดยตลอด

ความดีหรือประโยชน์อันจะเกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศแด่คุณปู่ศักดิ์ ทองแก้ว คุณย่าครื้น ทองแก้ว (ณ พัทลุง) และคุณตาเหมือน อินชนะ ผู้ล่วงลับไปแล้ว

กฤษณะ ทองแก้ว

บทนำ

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 เวียดนามภายใต้การนำของจักรพรรดิยาลอง (Gia Long: 1802-1820) แห่งราชวงศ์เหงียน (Nguyen Dynasty: 1802-1945) ได้สถาปนาการปกครองในปี 1802 โดยจัดรูปแบบการปกครองลักษณะรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางที่กรุงเว้ (Hue) ซึ่งเป็นราชธานี โดยผ่านอุปราชที่ปกครองตังเกี๋ย (Tonkin) และโคชินจีน (Cochin China) ส่งผลให้อาณาจักรเวียดนามมีเสถียรภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้น

การที่จักรพรรดิยาลองขึ้นมามีอำนาจได้นั้นเนื่องจากบาทหลวงปิโญ เดอ เบแอน (Pigneau de Behaine: 1741-1799) ชาวฝรั่งเศสได้ช่วยเหลือพระองค์ในการปราบปรามกบฏเตย์เซิน (Tay Son: 1788-1802) พระองค์จึงตอบแทนด้วยการอนุญาตให้คณะมิชชันนารีฝรั่งเศสเผยแผ่คริสต์ศาสนาในอาณาจักรของพระองค์ แต่ต่อมาในรัชกาลจักรพรรดิมินห์หมาง (Minh Mang: 1820-1841) จักรพรรดิทรงมีเรื่องขัดแย้งกับฝรั่งเศสเนื่องจากมิชชันนารีสนับสนุนการก่อกบฏ ส่งผลให้จักรพรรดิมินห์หมางสั่งประหารชีวิตบาทหลวง แต่ฝรั่งเศสสามารถชิงตัวบาทหลวงไปได้ ความขัดแย้งยังมีสาเหตุมาจากการยึดมั่นต่อลัทธิขงจื๊อขององค์จักรพรรดิที่ไม่สามารถเปิดรับศาสนาใหม่ได้ ขณะเดียวกันฝรั่งเศสต้องการวัตถุดิบและตลาดรองรับสินค้าในคาบสมุทรอินโดจีนด้วย ประการสำคัญคือการมีอาณานิคมเป็นการสร้างชื่อเสียงเกียรติภูมิแก่ประเทศ ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่การที่ฝรั่งเศสเข้ายึดครองเวียดนาม[1] เมื่อฝรั่งเศสได้ปกครองเวียดนามทั้งหมดเมื่อ ค.ศ. 1883 ฝรั่งเศสได้นำหลักการแบ่งแยกแล้วปกครองมาบังคับใช้กับเวียดนาม โดยดำเนินการลิดรอนอำนาจจักรพรรดิให้เหลือบทบาทเพียงด้านพิธีการเท่านั้น แล้วกำหนดให้ตังเกี๋ยและอันนัม (Annam) เป็นรัฐภายใต้การอารักขาของฝรั่งเศส ส่วนโคชินจีนฝรั่งเศสปกครองแบบอาณานิคม* สำหรับการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้ชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ควบคุมดูแล [2] รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสเปิดรับข้าราชการเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่ก็เป็นชาวฝรั่งเศส ทำให้ชาวฝรั่งเศสมีสถานภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้น ขณะที่ชาวเวียดนามมีสถานภาพทางเศรษฐกิจตกต่ำลง เนื่องจากฝรั่งเศสเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพที่ชาวเวียดนามทำเพื่อบริโภคในครัวเรือน เป็นเศรษฐกิจแบบการตลาดซึ่งใช้เงินตราแทน การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ชาวเวียดนามในระดับล่างไม่สามารถเข้าถึง

---

[1] ดี.จี.อี. ฮอลล์. (2526). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. แปลโดย วรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. หน้า 782-788.

* รัฐอาณานิคม คือแคว้นที่ฝรั่งเศสปกครองและบังคับใช้กฎหมายเดียวกับชาวฝรั่งเศส เพราะประชาชนในรัฐอาณานิคมที่มีเพียงโคชินจีนนั้นมีสัญชาติฝรั่งเศส ส่วนรัฐอารักขา คือแคว้นที่อยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสโดยอ้อมเพราะประชาชนมีสถานเป็นชนพื้นเมืองและใช้กฎหมายต่างจากชาวฝรั่งเศส ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอำนาจของชนพื้นเมือง อาทิ ตังเกี๋ย อันนัม กัมพูชา และลาว

[2] Norman G. Owen. (2005). *The Emergence of Modern Southeast Asia*. p. 335.

ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ มีแต่เฉพาะชนชั้นสูงของเวียดนามบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าถึงระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ส่วนผลผลิตทางหัตถกรรมและเกษตรกรรมถูกแย่งตลาดจากสินค้าอุตสาหกรรมที่มาจากยุโรป ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวเวียดนามอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากสินค้าจำพวกเครื่องปั้นดินเผา ผ้าทอที่ต้องยุติการผลิตลงเพราะว่าคุณภาพด้อยกว่าสินค้านำเข้า เป็นต้น

ในด้านสังคมชาวเวียดนามได้รับผลกระทบจากการปกครองโดยฝรั่งเศสในรูปแบบใหม่ที่ปรับเปลี่ยนการทำงานเป็นระบบแบบฝรั่งเศส และให้ความสำคัญกับผู้ที่ผ่านการศึกษาจากโลกตะวันตก ส่วนผู้ที่มีการศึกษาในระบบขงจื๊อถูกลดสถานภาพเพราะไม่สามารถตอบสนองกิจการงานที่ฝรั่งเศสปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับรูปแบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมตะวันตก การที่ฝรั่งเศสได้ปรับเปลี่ยนสังคมเวียดนามให้เป็นรัฐแบบทันสมัย ในระยะแรกไม่ได้รับการยอมรับจากชาวเวียดนาม[1] การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นทำให้เกิดแรงผลักดันในการรวมกลุ่มเป็นขบวนการชาตินิยมเพื่อขับไล่ฝรั่งเศสออกจากประเทศ เช่น ขบวนการชาตินิยมซุยเติน (Nationalist Movement Duy Tan) ที่ก่อตั้งโดยฟานโบ่ยโจว (Phan Boi Chau: 1867-1940)* และเจ้าชายเกืองเด (Cuong De: 1882-1951)** ใน ค.ศ.1904 ขบวนการนี้มีแนวคิดภายหลังจากที่ขับไล่ฝรั่งเศสออกไปได้สำเร็จก็จะยกเจ้าชายขึ้นเป็นองค์จักรพรรดิ ขบวนการได้จัดส่งนักศึกษาไปประเทศญี่ปุ่น และ จีน[2]และการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างกว้างขวาง แต่ทว่าเมื่อสถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไป อาทิ การปฏิวัติสาธารณรัฐประชาธิปไตยของจีนใน ค.ศ.1911 ฟานโบ่ยโจวเปลี่ยนแนวคิดในการปฏิรูปปกครองเวียดนามเป็นการปกครองตามแบบจีนและเปลี่ยนแนวความคิดเป็นแบบสังคมนิยมหลังจากสงครามปฏิวัติรัสเซียในค.ศ.1917 ซึ่งขบวนการให้ความสนใจกับลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน (Marxism Leninism) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้กู้เอกราชของชาติ[3]

---

[1] ฉลอง สุนทราวาณิชย์. (2529,พฤษภาคม-สิงหาคม). "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการเข้ามาของระบอบอาณานิคม". *เอเชียปริทัศน์*. ปีที่ 7(ฉบับที่ 2). หน้า 53-55.

* ฟานโบ่ยโจวเป็นนักต่อสู้เพื่อเอกราช เขาเริ่มงานต่อต้านฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1900 เขาได้รวบรวมนักต่อสู้ในขบวนการเกิ่นเวือง (Can Vuong 1885-1896 A.D.) และเข้ามาเป็นผู้นำขบวนการชาตินิยมซุยเติน

** เจ้าชายเกืองเดประสูติใน ค.ศ. 1882 เป็นผู้สืบเชื้อสายโดยตรงจากเจ้าชายคานห์ (Cach) ราชโอรสองค์โตของจักรพรรดิยาลอง ซึ่งดำรงตำแหน่งรัชทายาทจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ด้วยไข้ทรพิษใน ค.ศ. 1801 ตามจารีตแห่งราชสำนักเวียดนามการสืบตำแหน่งจะได้แก่ราชโอรสองค์โตของรัชทายาทซึ่งก็คือเจ้าชายเกืองเดที่ประสูติในปีถัดมา แต่จักรพรรดิยาลองทรงเลือกพระราชโอรสของพระองค์ขึ้นเป็นจักรพรรดิคือ จักรพรรดิ หมิงหมาง

[2] Nguyen Khac Vien. (1993). *Vietnam A Long History*. p. 171.

[3] โจเซฟ บัตตินเจอร์. (2522). *ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม*. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 111-119.

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินเป็นการเคลื่อนไหวในร่างของระบบจารีตสมัยใหม่ที่มีลักษณะพิเศษคือ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการส่งสมาชิกไปศึกษาต่อประเทศญี่ปุ่นในสาขาวิชาเทคโนโลยีการทหาร และเมื่อกลับมาเวียดนามขบวนการก็กำหนดให้เมืองเหยินเต๋อ (Yen The) ในจังหวัดบั๊คเซียง (Bac Giang) ริมเทือกเขาบนที่ราบลุ่มปากแม่น้ำแดงเป็นพื้นที่ปลดปล่อยทางการเมือง เพราะเมืองเหยินเต๋อเป็นพื้นที่อิทธิของหว่างฮวาท้ามอดีตผู้นำขบวนการเกิ่นเวืองที่เข้าร่วมกับขบวนการซุยเติน

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินเริ่มต่อต้านรัฐบาลอาณานิคมใน ค.ศ.1908 ด้วยการนำชาวนาต่อต้านการจ่ายภาษีต่าง ๆภายใต้ชื่อกบฏผมสั้น (March of the Shorthairs)[1] แต่ก็ถูกฝรั่งเศสปราบปรามอย่างรุนแรงจนต้องหยุดชะงักไป และมาเริ่มก่อการลอบสังหารบุคคลสำคัญ ลอบวางเพลิง ลอบวางระเบิด ในช่วงทศวรรษที่ 1910 และ1920 การดำเนินการของขบวนการชาตินิยมซุยเตินสามารถทำตามขั้นตอนที่วางไว้เพียง 4 จาก 5 ขั้น เพราะว่าความแตกต่างระหว่างสมาชิกในขบวนการที่มีถึง 4 กลุ่มและแยกกันอยู่ทั้งในและต่างประเทศ ขบวนการจึงขาดเอกภาพ ทำให้การปฏิบัติการขาดประสิทธิภาพจนนำไปสู่การปราบปรามอย่างรุนแรงจากฝรั่งเศส

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินแม้ว่ายุติบทบาทลงใน ค.ศ.1925 แต่ขบวนการนี้มีความสำคัญคือเป็นขบวนการที่ส่งผ่านนักชาตินิยมให้กับขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม เพราะสมาชิกขบวนการซุยเตินทั้งในเวียดนามและที่ชายแดนจีนต่างเข้าร่วมปฏิบัติการกับโฮจิมินห์ ดังนั้นการทำความเข้าใจกับบทบาทของขบวนการชาตินิยมซุยเตินในช่วง ค.ศ.1904 – 1925 จึงเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ประวัติศาสตร์เวียดนามก่อนการกำเนิดของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษาขบวนการชาตินิยมเวียดนาม กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเตินในช่วง ค.ศ.1904 – 1925 เป็นกรณีศึกษามุ่งศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดขบวนการชาตินิยม การดำเนินการ และวิเคราะห์ผลจากการดำเนินงานของขบวนการชาตินิยมซุยเติน เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ทางวิชาการประวัติศาสตร์เวียดนามต่อไป

---

[1] Helen B. Lamb. (1972). *Vietnam's Will to Live Resistance to Foreign Aggression From Early Times Through the Nineteenth Century*. p. 301.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องขบวนการชาตินิยมเวียดนาม: กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเติน ในช่วง ค.ศ.1904-1925 ปัจจุบันไม่ปรากฏผู้ใดทำการศึกษาโดยตรง แต่มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

อนันท์ธนา เมธานนท์. (2541). บทบาทของกลุ่มลัทธิความเชื่อทางศาสนาในโคชินจีนสมัยอาณานิคม (ค.ศ.1867– 1954): กลุ่มเกาได่และกลุ่มฮั่วเหา. สารนิพนธ์ (ประวัติศาสตร์) กรุงเทพ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง คือการกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่มลัทธิความเชื่อทางศาสนาในเวียดนาม ซึ่งในเวลาต่อมาได้กลายเป็นแหล่งต่อต้านฝรั่งเศส ลัทธิความเชื่อนี้ได้พัฒนารูปแบบจากความเชื่อพื้นบ้านที่ภายหลังได้ปรับเอาแนวความเชื่อของศาสนาต่าง ๆ รวมกัน เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการต่อต้านการเผยแผ่คริสต์ศาสนาและเพื่อรวบรวมพลพรรคต่อต้านฝรั่งเศส

เขียน ธีระวิทย์. (2542). เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และ การต่างประเทศ. ผลงานการวิจัยชุดเอเชีย โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สกว. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง คือการอธิบายพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ การต่อสู้ของชาวเวียดนาม การรวบรวมอาณาจักรของราชวงศ์ต่างๆ การเข้ามาของชาติตะวันตกในยุคอาณานิคมและจักรวรรดินิยม การยึดครองเวียดนามโดยฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ.1883 และจัดการปกครองที่มีผลให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านของขบวนการชาตินิยมต่างๆ

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ก่อให้เกิดขบวนการชาตินิยมซุยเตินในช่วง ค.ศ. 1904-1925
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการของขบวนการชาตินิยมซุยเตินในการต่อต้านอำนาจฝรั่งเศส
3. เพื่อวิเคราะห์ผลซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

ความสำคัญของการศึกษา

1. ได้เพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับขบวนการชาตินิยมซุยเตินซึ่งเป็นขบวนการชาตินิยมที่สำคัญขบวนการหนึ่งของเวียดนาม
2. ได้แนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับขบวนการชาตินิยมเวียดนามอื่นๆ

ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเรื่องขบวนการชาตินิยมซุยเตินโดยจำกัดขอบเขตในช่วง ค.ศ.1904 – 1925 เพราะใน ค.ศ.1904 เป็นปีที่ขบวนการชาตินิยมซุยเตินได้ก่อตั้งขึ้นและเริ่มดำเนินการ จนกระทั่งถึง ค.ศ.1925 ขบวนการจึงยุติบทบาทลง

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำว่า ขบวนการชาตินิยม หมายความถึง การรวมกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดและการกระทำที่เห็นแก่ผลประโยชน์ของชาติเป็นใหญ่ โดยใช้วิธีการต่อต้านซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในลัทธิชาตินิยม (Nationalism) ที่กำเนิดในทวีปยุโรป อันเนื่องมาจากการสถาปนารัฐสมัยใหม่ (Modern State) ในศตวรรษที่18 ส่วนชาติรัฐต่างๆในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับแนวคิดชาตินิยมภายใต้การปกครองของชาติจักรวรรดินิยมในศตวรรษที่ 19

วิธีการดำเนินการศึกษา

การดำเนินการวิจัยสารนิพนธ์นี้ใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษรในการวิจัย

แหล่งข้อมูล

1. สำนักหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
2. สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5. ห้องสมุดสยามสมาคม
6. พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์เดียนเบียนฟู จังหวัดเดียนเบียนฟู ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
7. พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์กองทัพเวียดนาม กรุงฮานอย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
8. พิพิธภัณฑ์ปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) กรุงฮานอย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม
9. พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์เวียดนาม (Vietnam Museum of Ethnology) กรุงฮานอย ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

บทที่ 1
เวียดนามภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia) เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural diversity) ที่เกิดจากการซ้อนทับของอาณาจักรโบราณในภาคพื้นทวีป เช่น ฟูนัน (Funan) จามปา (Champa) และไดเวียต (Dai Viet) ในเวลาที่ต่างกันอาณาจักรเหล่านี้รับอารยธรรมอินเดียและจีนมาประยุกต์ใช้ตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเพื่อปรับตัวตนใหม่ (Emerging identity) [1] เพื่อความอยู่รอดตามความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตามศูนย์กลางอำนาจการปกครอง ดังเช่นเวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่อยู่ในช่วงเวลาของบริบทประวัติศาสตร์แห่งการล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส

ก่อนการปกครองโดยฝรั่งเศส เวียดนามเป็นรัฐที่มีรูปแบบการปกครองในลักษณะรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางที่กรุงเว้ (Hue) โดยมีจักรพรรดิเป็นองค์รวมของอำนาจและกระจายอำนาจการปกครองให้แก่อุปราชตระกูลตรินส์ (Trinh Family) ที่ประจำอยู่ที่แคว้นตังเกี๋ย (Ton Kin) ทางตอนเหนือและอุปราชตระกูลเหงียน (Nguyen Family)ปกครองแคว้นโคชินจีน (Cochin China) ที่อยู่ทางตอนใต้ ในกระบวนการมอบอำนาจการปกครองให้กับอุปราชของตระกูลตรินส์และตระกูลเหงียน ที่แสดงให้เห็นว่าจักรพรรดิเวียดนามไม่มีอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ แต่เป็นอำนาจการปกครองที่ผู้รับอำนาจมีอิสระมากพอในลักษณะรัฐแสงเทียน [2] อำนาจจักรพรรดิเวียดนามในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีเสถียรภาพทางการเมืองน้อยมาก สาเหตุหนึ่งเกิดจากการแบ่งเขตอำนาจอย่างชัดเจนระหว่างตระกูลตรินส์ (Trinh Family) ทางตอนเหนือกับตระกูลเหงียน (Nguyen Family) ทางตอนใต้ แต่ทั้งสองตระกูลมักอ้างความชอบธรรมของตนโดยอิงกับอำนาจจักรพรรดิซึ่งเป็นประมุขที่ประทับอยู่กรุงเว้ ดังนั้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 สภาพความเป็นจริงเวียดนามเป็นอาณาจักรที่มีศูนย์อำนาจเกิดขึ้นถึง 3 แห่งอย่างชัดเจนคืออันนัม (Annam) ตังเกี๋ยและโคชินจีน แต่เมื่อพิจารณาในด้านภูมิศาสตร์การเมืองแล้วอันนัมซึ่งอยู่ตอนกลางเป็นภูมิภาคที่เสียเปรียบเพราะว่าถูกขนาบด้วยอำนาจจากสองตระกูลดังกล่าวหรือเปรียบเสมือนกับเป็นรัฐกันชน (Buffer State) และที่สำคัญพื้นที่ของอันนัมก็มีพื้นที่น้อยกว่าทั้งตังเกี๋ยและโคชินจีน

---

[1] Norman G. Owen. (2005). *The Emergence of Modern Southeast Asia*. p. 52.

[2] มโนภาพในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของอำนาจการปกครองของจักรพรรดิในศูนย์กลางหนึ่งๆ เป็นเสมือนดวงเทียนที่ถูกจุดขึ้นในห้องมืด แสงสว่างหรืออำนาจมีอย่างเข้มข้นในอาณาบริเวณที่ใกล้กับจักรพรรดิหรือดวงเทียนนั้น ศึกษาแนวคิดรัฐแสงเทียนเพิ่มเติมได้ใน “จากรัฐชายขอบถึงมณฑลเทศาภิบาล: ความเสื่อมสลายของกลุ่มอำนาจเดิมในเกาะภูเก็ต” ใน นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). *กรุงแตก,พระเจ้าตากฯ และประวัติศาสตร์ไทยว่าด้วยประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์นิพนธ์.* กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.

ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงภูมิภาคตังเกี๋ย อันนัมและโคชินจีนของเวียดนาม

ที่มา Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. p. 8.

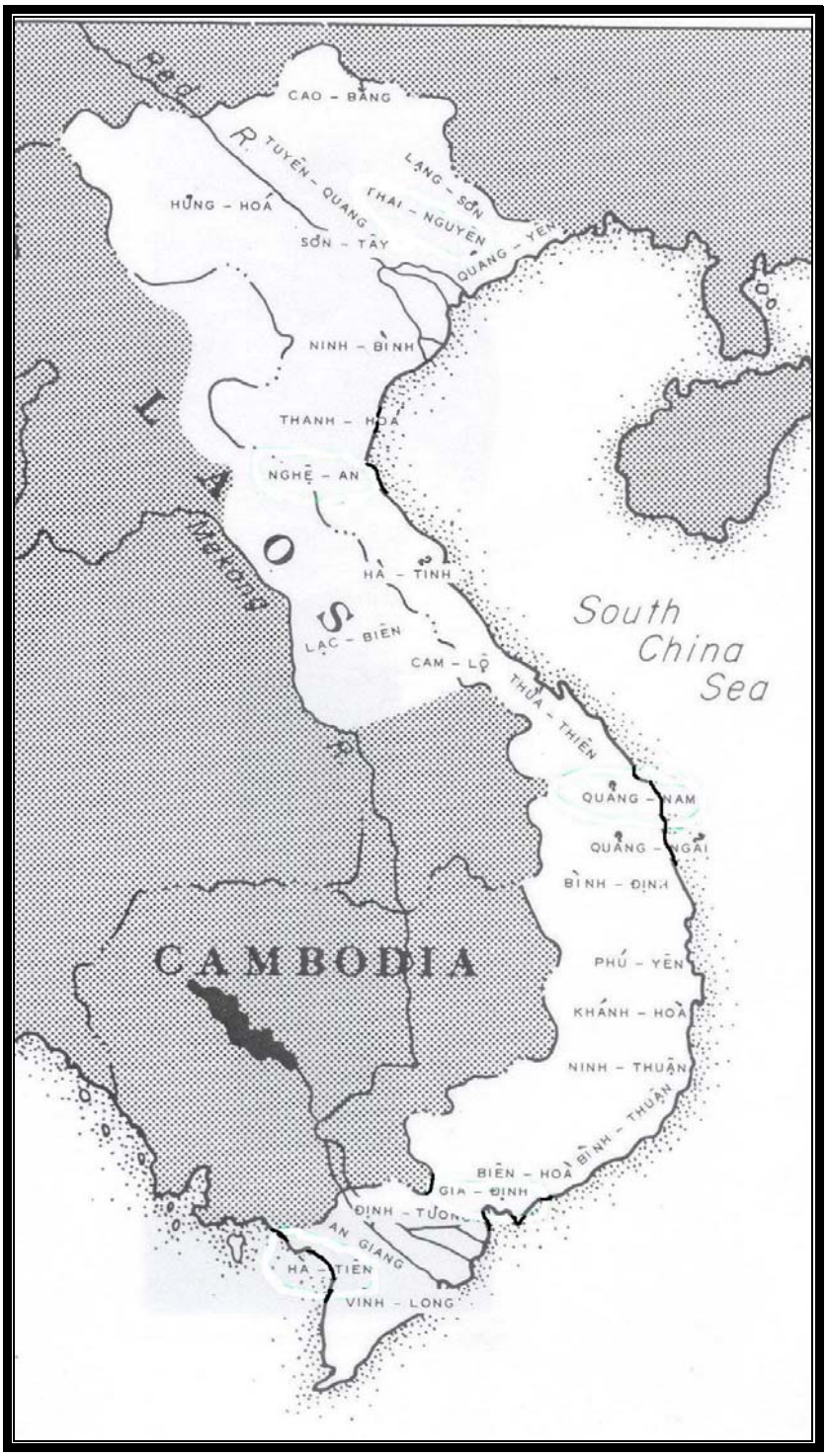

ภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงรัฐเวียดนามในสมัยราชวงศ์เหงียน ค.ศ.1802-1945

ที่มา Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. p. 7.

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการที่ฝรั่งเศสสามารถเข้ามาปกครองเวียดนามในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีสาเหตุสำคัญประการหนึ่งคืออำนาจของราชอาณาจักรมีอยู่อย่างกระจัดกระจายไม่มีความเป็นเอกภาพ อย่างไรก็ตามเพราะในแต่ละแคว้นต่างมีฐานอำนาจที่ค่อนข้างเป็นเอกภาพ เนื่องจากมีเศรษฐกิจที่มั่นคงโดยมิต้องพึ่งพาส่วนกลางที่กรุงเว้ อาทิ ดังเช่นโคชินจีนมีที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงเหมาะสำหรับการทำกสิกรรมและมีท่าเรือหมีเธอ (My Tho) ที่มีการติดต่อค้าขายกับบรรดาเมืองต่างๆ ในทะเลจีนใต้และอ่าวไทย ส่วนแคว้นตังเกี๋ยมีลุ่มแม่น้ำแดงที่มีความสำคัญด้านกสิกรรม มีการติดต่อกับเมืองต่างๆ ในแผ่นดินจีนทางตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งอยู่ภายในวัฒนธรรมที่คล้ายกันมานาน ส่วนการค้าทางทะเลตังเกี๋ยก็มีท่าเรือฮายฟอง (Hai Phong) ที่ทำการค้ากับเมืองท่าต่างๆ ตามบริเวณอ่าวตังเกี๋ย (Golf of Tonkin) อำนาจการจัดการทางเศรษฐกิจเหล่านี้อำนาจส่วนกลางไม่สามารถเข้ามาควบคุมได้ ส่วนภูมิภาคอันนัมของราชสำนักเว้เป็นภูมิภาคที่ไม่มีลุ่มแม่น้ำใหญ่ๆ อย่างลุ่มแม่น้ำแดงและลุ่มแม่น้ำโขงจึงค่อนข้างเสียเปรียบ แต่อันนัมมีท่าเรือดานังที่มีบทบาททางด้านการค้าทางทะเล นี่คือเขตอำนาจอิสระทั้งสามแคว้นของเวียดนาม [1] ที่มีอยู่ก่อนที่ฝรั่งเศสจะเข้ามาปกครอง

1.1 การยึดครองเวียดนาม

การยึดครองเวียดนามโดยฝรั่งเศสนับเป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์เวียดนาม เพราะเป็นการเข้ายึดและปกครองดินแดนของแคว้นทั้งสามจากผู้ที่มีความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ทั้งยังเป็นผู้ที่มีกำลังเข้มแข็งอันเนื่องจากการมีกำลังทหารที่เข้มแข็งและมีอาวุธที่มีประสิทธิภาพ ประวัติศาสตร์ของเวียดนามในช่วงเวลานี้คือความพยายามของเวียดนามที่ต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด แต่ไม่ประสบผลสำเร็จจนกระทั่งฝรั่งเศสได้ปกครองเวียดนามทุกแคว้นซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1.1.1 อาณานิคมโคชินจีน

การแข่งขันกิจกรรมการค้าของจักรวรรดินิยมตะวันตกระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศสในภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่งในจีนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ฝรั่งเศสตัดสินใจยึดครองเวียดนามภายหลังจากที่อังกฤษประสบความสำเร็จในการปกครองอินเดีย พม่า คาบสมุทรมาลายู และมีท่าทีจะขยายอำนาจในลุ่มน้ำโขง ส่งผลให้ใน ค.ศ. 1858 เวียดนามถูกฝรั่งเศสโจมตีในบริเวณท่าเรือดานัง (Da Nang) ไซ่ง่อน (Saigon)* และยึดครองโคชินจีนเป็นรัฐอาณานิคม

---

[1] Sunait Chutintaranond & Chris Baker. (2002). *Recalling Local Pasts Autonomous History In Southeast Asia.* pp. 127 – 141.

* ปัจจุบันคือเมืองโฮจิมินห์ (Ho Chi Minh City)

(Colony of Cochin China) ใน ค.ศ.1862 ทั้งนี้เนื่องจากฝรั่งเศสมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดตลาดการค้ากับจีนบริเวณยูนนานที่ตั้งอยู่ในบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ โดยใช้เส้นทางแม่น้ำโขงภายหลังจากนั้นฝรั่งเศสได้จัดการปกครองโดยให้มีผู้ว่าการอาณานิคม (Governor of Cochin China) ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสทำหน้าที่แทนอุปราชที่รับมอบอำนาจจากจักรพรรดิมาแต่เดิม ส่วนประชาชนในโคชินจีนถูกเปลี่ยนสัญชาติกลายเป็นคนอยู่ใต้อาณัติของฝรั่งเศส (French protégés) รัฐบาลของจักรพรรดิที่เว้ไม่มีสิทธิใดๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือกฎหมาย โคชินจีนจึงเป็นภูมิภาคของเวียดนามที่ยุติความสัมพันธ์ทางด้านการเมืองกับกรุงเว้ (Hue) เนื่องจากใน ค.ศ.1880 รัฐบาลฝรั่งเศสที่ปารีสออกกฤษฎีกาจัดตั้ง*สภาอาณานิคมโคชินจีน** และ*สภาที่ปรึกษา*ของผู้ว่าการอาณานิคม** เพื่อตอบสนองการบริหารงานในอาณานิคมให้มีประสิทธิภาพ

ราชสำนักเว้มองว่าจุดประสงค์ของฝรั่งเศสคือเข้ามาติดต่อการค้าและเผยแผ่ศาสนา ดังนั้นราชสำนักจึงยอมให้สิทธิ์มากขึ้น ภายใต้นโยบาย “หว่าหงิ” (Hoa Nghi) ที่จำกัดการรุกรานโดยยินยอมให้สิทธิพิเศษเพิ่มมากขึ้น [1] ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการที่อังกฤษชนะจีนในสงครามฝิ่นใน ค.ศ.1840 – 1842 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจักรวรรดินิยมตะวันตกมีความเข้มแข็งทางด้านการทหาร นโยบายดังกล่าวทำให้ประชาชนทั่วไปมองว่าราชสำนักพยายามรักษาสถานภาพโดยการแลกเปลี่ยนกับอำนาจและอิสรภาพในการปกครอง การต่อต้านฝรั่งเศสส่วนใหญ่เกิดจากการรวมตัวของประชาชน อาทิ เหงียนตรุงตรึก (Nguyen Trung True) [2] ที่รวบรวมสมาชิกเพื่อเข้าต่อสู้และเผาเรือรบฝรั่งเศสชื่อเอสฟรังเซอ (Esperance) และเข้าโจมตีกองทหารฝรั่งเศสที่เมืองเหญิดต๋าว (Nhat Tao) จนได้รับชัยชนะ และการรวบรวมกองทัพอาสาสมัครโดยเตรืองดินห์

---

* มีหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านเศรษฐกิจ การเงิน การภาษีอากร แก่สมาชิกของสภาอาณานิคมอินโดจีน ซึ่งมี 16 คน ประกอบด้วยชาวฝรั่งเศส 10 คน ชาวเวียดนามที่ร่วมมือกับฝรั่งเศส (French Collaborator) จำนวน 4 คน ผู้แทนสภาหอการค้าและสภาการเกษตรของชาวเวียดนามอีกสภาละ 1 คน ใน ค.ศ. 1922 ได้มีการเพิ่มสมาชิกสภาอาณานิคมที่เป็นชาวเวียดนามจาก 6 คนเป็น 10 คน สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งโดยต่างฝ่ายต่างเลือก โปรดดู สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน.* หน้า 43 – 44.

** มีผู้ว่าการอาณานิคมเป็นประธานและสมาชิกชาวฝรั่งเศสอีก 4 คน ชาวเวียดนาม 2 คน เป็นสมาชิกประจำ และมีสมาชิกซึ่งหมุนเวียนกันรับตำแหน่งอีก 4 ตำแหน่ง สภาที่ปรึกษาด้านการศาลและกฎหมาย สภาหอการค้า ซึ่งตั้งขึ้นใน ค.ศ.1868 และสภาการเกษตรซึ่งตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1897 สมาชิกเป็นชาวฝรั่งเศสทั้งหมด สภาหอการค้าและสภาการเกษตรเป็นองค์กรสำคัญของชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งทำธุรกิจในอาณานิคม สภาทั้งสองมีสิทธิเลือกผู้แทนส่งไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของรัฐบาลฝรั่งเศสที่กรุงปารีสด้วย

[1] เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร.* หน้า 149 – 150.

[2] *แหล่งเดิม.* หน้า 157.

(Truong Dinh) ได้กว่า 6,000 นาย เพื่อต่อต้านฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1862 แต่อย่างไรก็ตามราชสำนักก็ขอร้องให้ยุติการต่อต้านเพราะต้องการใช้นโยบายทางการทูต

1.1.2 รัฐอารักขาตังเกี๋ย

ฝรั่งเศสเข้าไปเกี่ยวข้องกับตังเกี๋ย (Tonkin) หลังทราบจากรายงานว่าแม่น้ำโขงไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางเดินเรือเพื่อทำการค้ากับจีนได้ ประกอบกับใน ค.ศ.1872 พ่อค้าชาวฝรั่งเศสชื่อ จอง ดูปุย (Jean Dupuis) ได้ติดต่อค้าขายอาวุธกับนายพลหม่า (Ma) ของจีนได้ใช้เส้นทางแม่น้ำแดงแล่นขึ้นไปถึงมณฑลยูนนาน ต่อมา จอง ดูปุย มีปัญหากับขุนนางเวียดนามเพราะว่าเขาต้องการนำเกลือซึ่งเป็นสินค้าผูกขาดของตังเกี๋ยไปขายให้กับชาวจีนจึงทำให้เกิดความขัดแย้งและนำไปสู่การต่อสู้ จอง ดูปุย รายงานเหตุการณ์ดังกล่าวให้ทางกองทัพเรือฝรั่งเศสทราบ กองทัพเรือฝรั่งเศสถือเป็นโอกาสส่งเรือโทฟรานซิส การ์นิเยร์ (Francis Garnier) พร้อมกองกำลังฝรั่งเศสเพื่อหาช่องทางในการครอบครองตังเกี๋ย ส่งผลให้กองกำลังฝรั่งเศสปะทะกับกองทัพเวียดนามซึ่งส่งผลให้เรือโทฟรานซิส การ์นิเยร์เสียชีวิตในสนามรบ ในที่สุดฝรั่งเศสยึดครองตังเกี๋ยได้ใน ค.ศ. 1874 ด้วยสนธิสัญญา ปี 1874 ที่มีสาระสำคัญคือฝรั่งเศสยอมคืนเมืองตังเกี๋ยให้เวียดนามโดยแลกกับการก่อสร้างป้อมค่ายที่เมืองฮานอยและฮายฟองและเปิดแม่น้ำแดงให้ฝรั่งเศสค้าขาย แต่อย่างไรก็ตามใน ค.ศ. 1882 ฝรั่งเศสได้ละเมิดสนธิสัญญาปี 1874 คือให้นายออรี ริวิแอร์ (Henry Riviere) เป็นผู้นำทัพไปโดยนำนโยบายเรือปืน (Gun boat) มาทำสงครามยึดครองตังเกี๋ยใน ค.ศ.1883 แต่อย่างไรก็ตามอองรี ริวิแอร์ ก็ถูกชาวเวียดนามฆ่าตายในสงครามยึดครองครั้งนี้ ฝรั่งเศสได้จัดรูปแบบการปกครองตังเกี๋ยแบบรัฐอารักขา โดยอำนาจการบริหารอยู่ภายใต้ผู้แทนผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศส (French Resident) ซึ่งทำหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างตามลำดับขั้น ที่สำคัญฝรั่งเศสได้เปิดแม่น้ำแดงเป็นเส้นทางการค้าให้กับพ่อค้าต่างชาติอย่างเสรี

1.1.3 รัฐอารักขาอันนัม

อันนัมเป็นดินแดนส่วนกลางของเวียดนามและศูนย์กลางอำนาจการปกครองของราชวงศ์เหงียนที่เมืองเว้ (Hue) ครั้นฝรั่งเศสเข้ามายึดครองตังเกี๋ย ฝรั่งเศสก็ถือโอกาสจากความวุ่นวายยกกองทัพเรือมายึดเมืองท่าดานังและเมืองเว้ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1883 โดยยิงปืนถล่มปากแม่น้ำถ่วนอาน (Thuan An) ซึ่งเป็นเมืองปราการก่อนเคลื่อนทัพเข้าสู่เมืองหลวง ราชสำนักเวียดนามก็ได้สูญเสียจักรพรรดิตือดึ๊ก (Tu Duc:1848-1883) ไปเมื่อเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา ส่งผลให้ในราชสำนักเกิดความแตกแยกเป็นสองฝ่าย โดยฝ่ายที่ต้องการต่อต้านฝรั่งเศสซึ่งอยู่ภายใต้การนำของเหงียนวันเตื่อง (Nguyen Van Tuong) ขุนนางในสภาที่ปรึกษาของจักรพรรดิและฝ่ายยอมรับอำนาจของฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามเวียดนามก็ต้องยอมรับอำนาจของฝรั่งเศสเพราะว่าฝรั่งเศสสามารถยึดแคว้นโคชินจีน แคว้นตังเกี๋ยและจากการนำเรือปืนเข้ามายิงถล่มบางเมืองของแคว้นอันนัม ส่งผลให้ขุนนางต้องยอมรับอำนาจการปกครองของฝรั่งเศส

สรุปว่าเวียดนามในสมัยราชวงศ์เหงียน (Nguyen Dynasty:1802 – 1945) ถูกยึดครองอย่างสมบูรณ์ใน ค.ศ.1883 ตามสนธิสัญญาพาเตอะโน้ต (Patenotre Treaty) [1] โดยฝรั่งเศสมอบอำนาจให้ราชสำนักในด้านการจัดการในเรื่องพิธีการ โดยอำนาจการปกครองที่แท้จริงอยู่กับหัวหน้าผู้แทนผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศส (French Chief Resident) [2] ที่มีอำนาจเต็มในการบริหารรัฐอารักขา

ความแตกต่างระหว่างการปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสในรูปแบบอาณานิคมและรัฐอารักขา มีความแตกต่างในเชิงนิตินัย คือรัฐอาณานิคมโคชินจีนของฝรั่งเศสมีรูปแบบการปกครองที่เข้มงวดในทุกระดับโดยผู้ว่าการอาณานิคมชาวฝรั่งเศสที่มีอำนาจสูงสุดลดหลั่นลงไปจนถึงหมู่บ้านโดยมีตำแหน่งที่ปรึกษาซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสหรือชาวเวียดนามที่ร่วมมือกับฝรั่งเศสควบคุมการทำงานอย่างเคร่งครัด ส่วนการปกครองในรัฐอารักขาตังเกี๋ยและอันนัม ฝรั่งเศสจัดการปกครองโดยให้รัฐมีผู้แทนผู้สำเร็จราชการชาวฝรั่งเศสเป็นผู้บริหาร แต่ในการปกครองระดับหมู่บ้าน ฝรั่งเศสไม่ได้เข้าไปควบคุมโดยตรง ฝรั่งเศสจะเอื้อประโยชน์ให้กับผู้นำท้องถิ่น อาทิ ฝรั่งเศสยินยอมให้กลุ่มอำนาจเก่าสมัยจารีตรับผิดชอบการเก็บภาษีจากชาวบ้าน โดยฝรั่งเศสตอบแทนโดยให้ตำแหน่งหรือหน้าที่การงาน อย่างไรก็ตามการสถาปนาอำนาจการปกครองลงในแคว้นต่างๆของเวียดนาม เป็นเพียงการสร้างภาพการปกครอง แต่ในทางพฤตินัยเป็นไปในรูปแบบเดียวกันคือรัฐอาณานิคม [3] เพราะการปกครองในรูปแบบอาณานิคมอำนาจการปกครองมีความกระชับมากกว่าแบบอารักขา อย่างไรก็ตามการสถาปนาอำนาจการปกครองแบบอาณานิคมได้เริ่มขึ้นในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

1.2 การปกครองเวียดนาม

1.2.1 การปกครองส่วนภูมิภาค

การปกครองส่วนภูมิภาคประกอบด้วย จังหวัด เวียดนามปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาคในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยจัดการปกครองส่วนภูมิภาคทั่วประเทศรวม 30 จังหวัด [4] และแบ่งจังหวัดเป็นกลุ่มๆ ละ 3 จังหวัดโดยมีผู้ว่าราชการกลุ่มจังหวัดหรือตำแหน่งตงดัก (Tong Doc) ทำหน้าที่บริหารกลุ่มจังหวัด ในแต่ละจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตวนพู (Thuan Phu) ทำหน้าที่ปกครองภายในจังหวัด

---

[1] เขียน ธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ.* หน้า 27 – 28.

[2] ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *อินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20.* หน้า 10 – 11.

[3] ดี.จี.อี. ฮอลล์. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้.* แปลโดย วรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. หน้า 911.

[4] สุด จอนจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน.* หน้า 11.

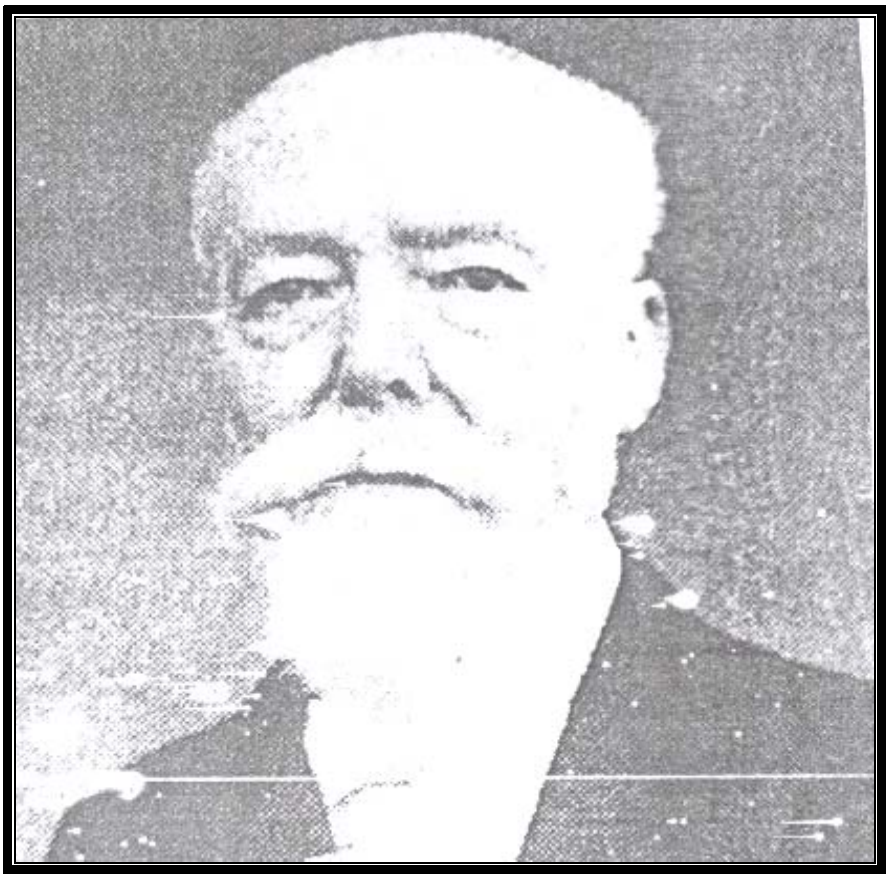

ภาพประกอบ 3 ปอล ดูแมร์ ข้าหลวงแห่งอินโดจีนของฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ.1897-1902

ที่มา ราชบัณฑิตสถาน. (2547). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 2 อักษร C – D ฉบับราชบัณฑิตราชสถาน.* หน้า 575.

โครงสร้างการบริหารอาณานิคมส่วนภูมิภาคเปลี่ยนแปลงในสมัย พอล ดูแมร์ (Paul Doumer) ข้าหลวงแห่งอินโดจีนของฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ.1897-1902 เขายกเลิกตำแหน่ง ตงดัก และตวนพู เพื่อเปลี่ยนโครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาค[1] โดยเพิ่มจังหวัดเป็น 60 จังหวัด โดยกำหนดให้ตังเกี๋ยมี 26 จังหวัด โดยในทุกจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นชาวฝรั่งเศสที่มาจากการแต่งตั้ง ฝรั่งเศสได้กำหนดให้เมืองฮานอยเป็นเทศบาลเมืองฮานอยโดยมีสภาเทศบาลที่มาจาก การเลือกตั้งทำหน้าที่บริหารงาน ในรัฐอารักขาอันนัมฝรั่งเศสแบ่งเป็น 14 จังหวัดทุกจังหวัดมีชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการแต่งตั้ง และในอาณานิคมโคชินจีนฝรั่งเศสได้แบ่งเป็น 20 จังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นชาวฝรั่งเศสที่มาจากการเลือกตั้งพร้อมๆกับสภาบริหารจังหวัด อาณานิคมโคชินจีนได้กำหนดให้ไซ่ง่อนบริหารในรูปแบบเทศบาลที่มีสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้ง ละยังคงมีเมืองชั้นสองทำหน้าที่บริหารเมืองในส่วนภูมิภาค

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาคส่งผลให้หน้าที่ของกลุ่มบุคคลก็เปลี่ยนแปลงตามด้วย เช่น ทำให้ผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ไม่ต้องการร่วมงานกับฝรั่งเศส ส่วนข้าราชการชาวเวียดนามที่สูญเสียตำแหน่งให้ชาวฝรั่งเศสเกิดความไม่พอใจส่งผลให้เกิดการต่อต้าน เช่น การทำลายเอกสารทางราชการ การหายหน้าไป เป็นต้น

1.2.2 การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่เดิมประกอบด้วย อำเภอ ตำบล และ หมู่บ้าน ในเวียดนามตำแหน่งนายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่ราชสำนักคัดเลือกผ่านระบบการสอบเข้ารับราชการในส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับหมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดในเวียดนามที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับราชสำนักโดยผ่านข้าราชการตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้าน (Ly Truong)[2] ใน ค.ศ.1840 เวียดนามมีหมู่บ้านทั้งสิ้นจำนวน 18,265 หมู่บ้าน [3] หมู่บ้านเวียดนามมีอำนาจในการบริหารตนเองสูงโดยแต่ละหมู่บ้านมีสภาหมู่บ้านที่มาจากการแต่งตั้งผู้อาวุโสทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมในหมู่บ้านด้วย

เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนาม การปกครองส่วนท้องถิ่นในตังเกี๋ยและอันนัมได้ปรับเปลี่ยนตามโครงสร้างของระบบอาณานิคม โดยผู้ว่าราชการแต่ละจังหวัดได้มอบหมายให้สมาชิกสภาจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งมาทำหน้าที่กำกับการทำงานของนายอำเภอ กำนัน และ

---

[1] ดี.จี.อี. ฮอลล์. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. แปลโดย วรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. หน้า 911.

[2] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. หน้า 11.

[3] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. หน้า 12.

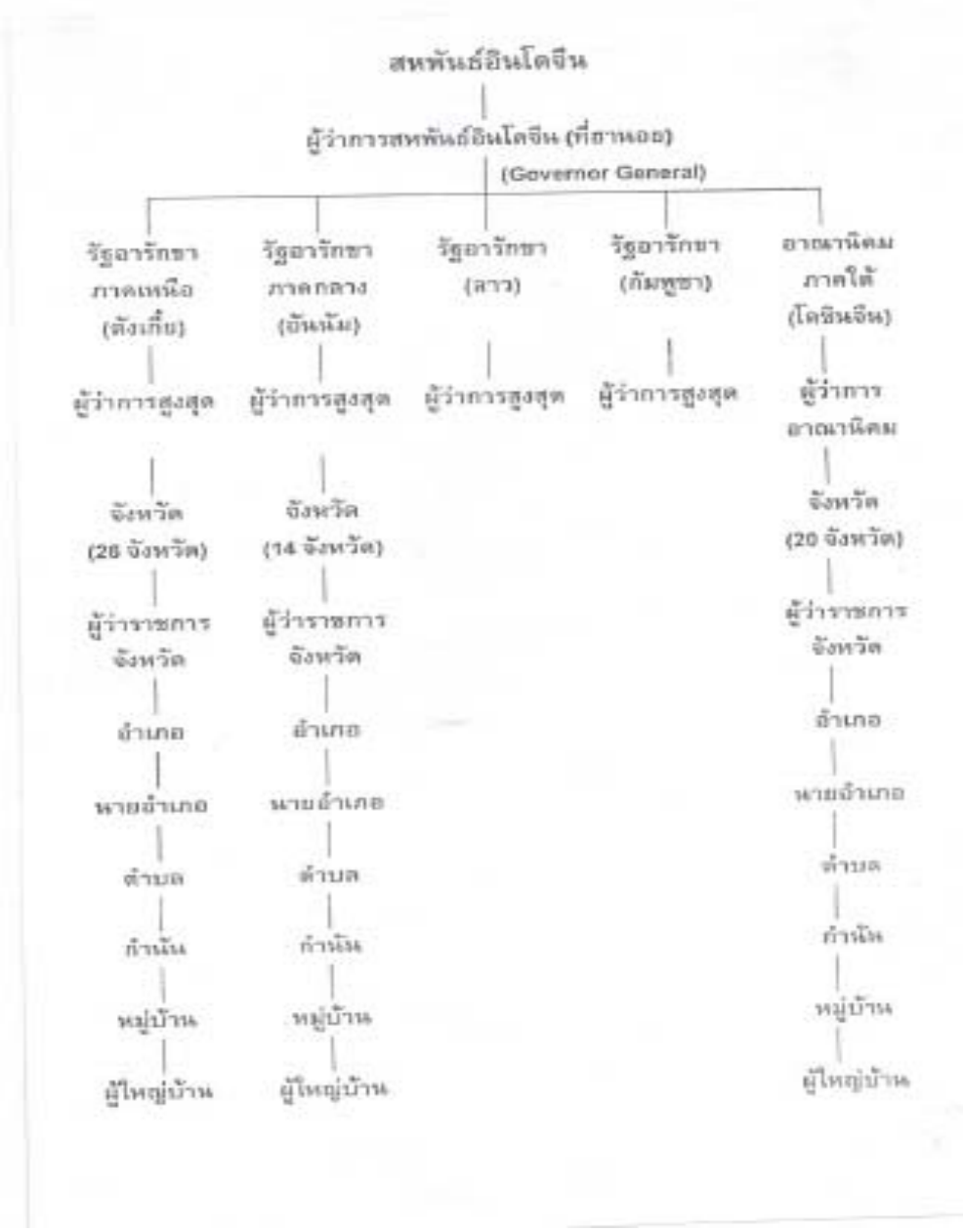

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างการบริหารอินโดจีนของฝรั่งเศส

ที่มา สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน.* หน้า 41.

ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นชาวเวียดนาม [1] สมาชิกในสภาจังหวัดผ่านการคัดเลือกเป็นพิเศษจากเจ้าที่ดิน พ่อค้า นักอุตสาหกรรม และผู้ว่าราชการประจำจังหวัดที่การปกครองส่วนท้องถิ่นสังกัด ส่วนในโคชินจีนในฐานะรัฐอาณานิคมที่ถูกปกครองขึ้นตรงต่อกระทรวงทหารเรือจึงทำให้ตำแหน่งต่างๆ อาทิ ผู้ตรวจการกิจกรรมพื้นเมืองซึ่งเป็นนายทหารชาวฝรั่งเศสได้เข้ามาทำงานแทนชาวเวียดนาม แม้จะไม่มีความรู้ด้านการปกครอง การเงิน การศาล ฯลฯ ดังนั้นโคชินจีนจึงเป็นอาณานิคมที่มีทหารปกครองโดยตรง [2]

1.3 การปกครองเวียดนามหลัง ค.ศ. 1887

ในระยะแรกฝรั่งเศสปกครองเวียดนามโดยให้อำนาจผู้ว่าการอาณานิคมโคชินจีน (Governor of Cochin China) ปกครองโดยขึ้นตรงต่อกระทรวงทหารเรือ (Naval Ministries) อันนัมอยู่ในสถานะรัฐอารักขาภายใต้การปกครองของหัวหน้าผู้แทนผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศส (French Chief Resident) ส่วนตังเกี๋ยอยู่ภายใต้การปกครองของผู้แทนผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศส (French Resident) ซึ่งผู้ปกครองของอันนัมและตังเกี๋ยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการต่างประเทศ (French Foreign Ministry) [3] ซึ่งส่งผลให้การปกครองเวียดนามมีปัญหาเนื่องจากไม่มีเอกภาพในการบริหารอาณานิคม

ใน ค.ศ. 1887 ฝรั่งเศสก็ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานการปกครองอินโดจีน (Indochina) ใหม่เพื่อต้องการให้การบริหารมีเอกภาพมากขึ้นเพราะการปกครองรูปแบบเก่าต้องบริหารงานตามคำสั่งของสองกระทรวงคือ กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงทหารเรือ ฝรั่งเศสจึงได้กำหนดให้อินโดจีนมีข้าหลวงใหญ่ (Governor General) เป็นผู้บังคับบัญชาโดยพำนักอยู่ที่ฮานอย (Hanoi) สำหรับข้าหลวงใหญ่ประจำอินโดจีนปกครองอาณานิคมโคชินจีนโดยผ่านทางข้าหลวง (Governor) และปกครองรัฐอารักขาตังเกี๋ยและอันนัมผ่านข้าหลวงภาค (Resident Superiors) ส่วนการบริหารงานของข้าหลวงใหญ่ก็ขึ้นตรงต่อกระทรวงการต่างประเทศ [4] ข้าหลวงใหญ่ได้มอบหมายอำนาจการปกครองให้แก่ข้าหลวงและข้าหลวงภาคซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของอาณานิคมตามลำดับขั้นบังคับบัญชาต่อไป

เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนามฝรั่งเศสก็จัดการแบ่งเขตอำนาจการปกครองบนพื้นฐานของเขตอำนาจเก่าที่ชาวเวียดนามแบ่งแยกไว้แล้ว คือเขตอำนาจตังเกี๋ย อันนัม และโคชินจีนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของฝรั่งเศสคือ “การแบ่งแยกและปกครอง” [5] ที่เอื้อต่อการปกครอง

---

[1] เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร.* หน้า 17.

[2] โจเซฟ บัตตินเจอร์. (2522). *ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม.* แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 79.

[3] David Joel Steinberg and others. (1987). *In Search of Southeast Asia*. p.187.

[4] David Joel Steinberg and others. (1987). *In Search of Southeast Asia*. p.187.

[5] เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร.* แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 171.

อาณานิคมของฝรั่งเศส เพราะความตั้งใจของฝรั่งเศสต้องการทำลายเอกภาพของชาวเวียดนาม เพื่อง่ายต่อการปกครอง ดังที่ชาวตะวันตกกระทำกับอาณานิคมทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.4 ด้านเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจของเวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 18 – 19 โดยทั่วไปเป็นระบบเศรษฐกิจในครัวเรือนแบบพึ่งพาตัวเอง เช่น ทำการเกษตรกรรมปลูกข้าว เก็บของป่า เช่นคลั่ง กำยานขาย ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังมีระบบเศรษฐกิจแบบผูกขาดซึ่งเป็นรูปแบบของราชสำนักที่มีอภิสิทธิ์ในการค้าขายกับพ่อค้าชาวต่างชาติตามเมืองท่า สินค้าบางชนิดที่ผูกขาด เช่น เกลือหรืออาวุธที่พ่อค้าต่างชาตินำเข้า [1] เนื่องจากเวียดนามเป็นรัฐที่มีพรมแดนที่ติดทะเลรวมเกาะยาว 3,260 กิโลเมตร และมีแม่น้ำโขงไหลผ่าน 220 กิโลเมตร [2] ด้วยเหตุนี้การติดต่อค้าขายทางทะเลจึงมีความสำคัญต่อดินแดนตังเกี๋ย อันนัมและโคชินจีนทั้งในฐานะเมืองท่าและเส้นทางการค้า ระบบเศรษฐกิจของเวียดนามในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 จึงเป็นระบบเศรษฐกิจแบบครัวเรือนผสมผสานกับระบบเศรษฐกิจแบบผูกขาด แต่อย่างไรก็ตามระบบเศรษฐกิจทั้งสองมีความสัมพันธ์กันภายในแคว้นของตนเอง คือประชาชนนำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายให้กับพ่อค้าหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ทำหน้าที่ขายต่อให้กับพ่อค้าต่างชาติ และในขณะเดียวกันก็รับสินค้ามาจำหน่ายด้วย [3]

ฝรั่งเศสได้เปลี่ยนระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองและใช้ประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจผูกขาดเป็นระบบเศรษฐกิจแบบการตลาดและผูกขาดโดยฝรั่งเศส และเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจจากการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศไปเป็นการผลิตเพื่อส่งออกไปยังตลาดในยุโรป โดยกระตุ้นเศรษฐกิจของบริษัทเอกชนฝรั่งเศสให้มีการขยายพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อปลูกข้าว ยางพารา และกาแฟ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ถ่านหิน สังกะสี และ ตะกั่ว ด้วยเหตุนี้ระบบทุนนิยมเกษตรกรรม (Agricultural Capitalism) จึงกระจายสู่เวียดนามและเชื่อมเศรษฐกิจเวียดนามสู่ตลาดทุนนิยมโลก

ฝรั่งเศสได้เปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมเวียดนามทำให้ชาวฝรั่งเศสเป็นชนชั้นผู้ปกครองสูงสุด ชาวฝรั่งเศสจึงเป็นผู้ได้รับอภิสิทธิ์มากที่สุด โครงสร้างนี้ทำให้ชาวเมืองมีฐานะดีกว่าชาวชนบท ผู้มีฐานะดีได้แก่ เจ้าที่ดิน พ่อค้าหรือเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมซึ่งมักเป็นชาวจีนที่ทำกิจการโรงสี ขนส่ง และส่งออกข้าว มีชาวเวียดนามจำนวนน้อยที่มีบทบาทเป็นผู้นำในรูป

---

[1] Nicholas Tarling. (2004). *Imperialism In Southeast Asia*. p. 122.

[2] พลับพลึง คงชนะ และ ธวัชชัย พรหมณะ. (2545). *เวียดนาม ภูมิลักษณ์ ประชาชน และวัฒนธรรม*. หน้า 7-8.

[3] Sunait Chutintaranond & Chris Baker. *Recalling Local Pasts Autonomous History in Southeast Asia*. p. 141.

ของพ่อค้า นายธนาคาร เสมียน พนักงาน ผู้จัดการ และข้าราชการระดับล่างในชนบท อดีตขุนนางและลูกจ้างรัฐบาลฝรั่งเศสได้กลายมาเป็นเจ้าที่ดิน โดยเฉพาะในบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงตอนใต้เป็นบริเวณที่เจ้าที่ดินชาวฝรั่งเศสเข้าทำการครอบครองที่ดินขนาดใหญ่เพื่อปลูกยางพารา กาแฟ อ้อย และข้าว [1] ประชาชนชาวเวียดนามส่วนใหญ่อยู่ลำดับล่างสุดของปิรามิดทางเศรษฐกิจ ชาวเวียดนามส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผลผลิตทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้นน้อย แต่เมื่อเศรษฐกิจโลกตกต่ำลงในช่วงต้นๆ ของทศวรรษ 1930 [2] พวกชาวนาได้รับความกระทบกระเทือนอย่างมากเพราะค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทั้งยังได้รับผลกระทบจากค่าเช่านาสูง อัตราดอกเบี้ยสูง ภาษีอากรสูง ทำให้สถานภาพชาวนามีหนี้สินเพิ่มขึ้น

ด้านภาษีอากรฝรั่งเศสใช้วิธีการตามระบบการจัดเก็บภาษีอากรของเวียดนามในโครงสร้างเก่ากล่าวคือ ในช่วง ค.ศ.1897 – 1913 ฝรั่งเศสได้ออกกฎหมายเพื่อยึดที่ดินที่ยังไม่มีเจ้าของมาเป็นของรัฐบาลอาณานิคม โดยจำหน่ายให้ชาวฝรั่งเศสเพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากที่ดินโดยการเช่า ในอดีตชาวนาเคยจ่ายภาษีเป็นข้าวแต่เมื่อฝรั่งเศสปกครองได้กำหนดให้จ่ายภาษีเป็นเงิน [3] แต่ด้วยชาวนาขาดแคลนเงินชาวนาบางคนต้องขายที่นาหรือแลกกับเงินสด บ้างก็ขายพืชผลในราคาต่ำให้กับเจ้าที่ดินผู้มั่งคั่งเพื่อนำเงินไปจ่ายภาษี

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบอาณานิคม และผลจากความก้าวหน้าทางการผลิตแบบอุตสาหกรรมในโลกตะวันตก มีผลทำให้อุตสาหกรรมในครัวเรือนบางอย่างต้องเสื่อมลง เป็นต้นว่า อุตสาหกรรมทอผ้า เครื่องอุปโภคที่ทำจากเครื่องปั้นดินเผา และไม้แกะสลัก ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนที่สูงกว่า และเนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบส่งออก ที่ส่งผลให้แรงงานต้องมุ่งสู่ระบบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และการเกษตรกรรมการทำสวนยางพาราขนาดใหญ่ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้อุตสาหกรรมครัวเรือนค่อยๆ สลายลง[4]

การปกครองและระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ฝรั่งเศสนำเข้าทำให้ส่งผลให้ชาวนาต้องสูญเสียที่ดินที่ตนเคยเป็นเจ้าของ กลายสภาพเป็นกรรมกรรับจ้าง หรือไม่ก็กลายเป็นชาวนาเช่าที่ดินซึ่งต้องจ่ายค่าเช่าในราคาสูงและติดหนี้สินกับเจ้าที่ดินเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวนาตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการชาตินิยมขับไล่ฝรั่งเศสโดยมีความหวังว่าจะได้ที่ดินและมีสิทธิแบบดั้งเดิม

---

[1] โกสุมภ์ สายจันทร์. (2535). *จักรพรรดินิยมกับการปฏิวัติสังคมนิยมเวียดนาม.* หน้า 82.

[2] เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร.* แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 196.

[3] ฉลอง สุนทราวาณิชย์. (2529, พฤษภาคม – สิงหาคม). "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการเข้ามาของระบบอาณานิคม," *เอเชียปริทัศน์.* 7(2) : 55.

[4] ฉลอง สุนทราวาณิชย์. (2529, พฤษภาคม – สิงหาคม). "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการเข้ามาของระบบอาณานิคม," *เอเชียปริทัศน์.* 7(2) : 55.

โครงสร้างสังคมเวียดนามสมัยจารีต

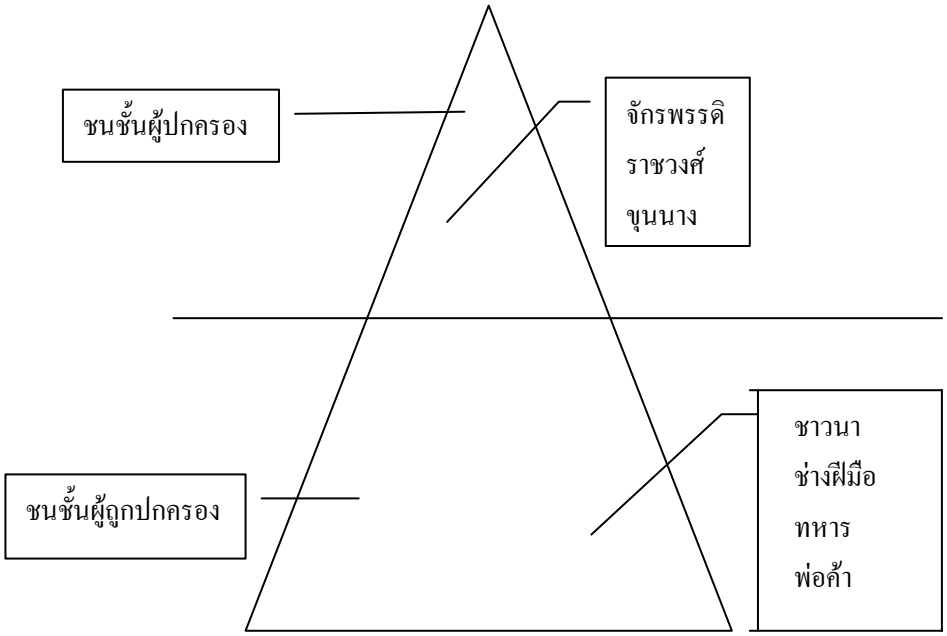

โครงสร้างสังคมเวียดนามสมัยอาณานิคม

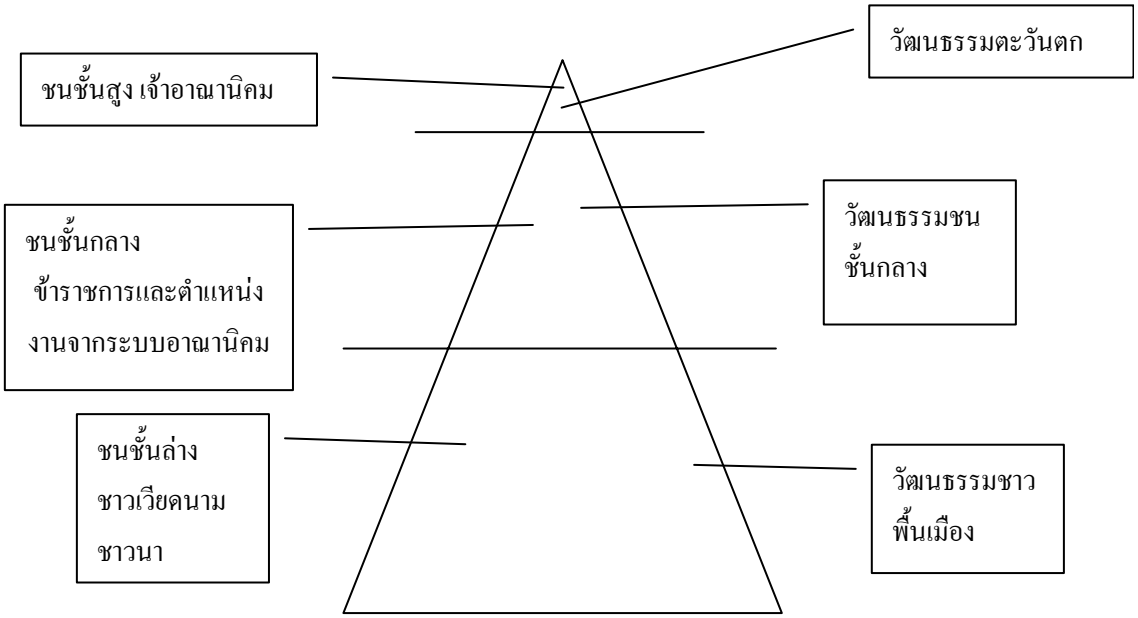

ภาพประกอบ 5 เปรียบเทียบโครงสร้างสังคมเวียดนาม

ปรับปรุงจาก ฉลอง สุนทราวาณิชย์. (2529, พฤษภาคม – สิงหาคม). “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการเข้ามาของระบบอาณานิคม,” *เอเชียปริทัศน์.* 7(2) : 55.

1.5 ด้านสังคม

ในสังคมแบบจารีตของเวียดนาม โครงสร้างทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มชนชั้นปกครอง อันประกอบด้วย จักรพรรดิ ราชวงศ์ และ ขุนนาง ซึ่งนับถือลัทธิขงจื๊ออย่างเคร่งครัดซึ่งสามารถจัดอยู่ในจำพวกวัฒนธรรมหลวง และกลุ่มผู้ถูกปกครอง อาทิ ชาวนา ช่างฝีมือ พ่อค้าและทหาร ซึ่งมีความเชื่อนับถือบรรพบุรุษและพุทธศาสนา ชนชั้นถูกปกครองมีชีวิตและประเพณีที่ต่างจากชนชั้นปกครองจึงจัดอยู่ในวัฒนธรรมราษฎร ความสัมพันธ์ของชนสองกลุ่มนี้มีลักษณะของความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่ผ่านระบบควบคุมกำลังคน ในโครงสร้างทางสังคมดังกล่าวชนชั้นผู้ถูกปกครองคือชนชั้นผู้ทำการผลิตหลักของสังคม ในขณะที่ชนชั้นปกครองดำรงอยู่ได้ด้วยการเก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนเกินจากชนชั้นถูกปกครองทั้งในรูปแรงงาน ผลผลิตและภาษีอากร ในรูปแบบความสัมพันธ์เช่นนี้อำนาจการควบคุมกำลังคนคืออำนาจที่จะได้มาซึ่งผลผลิตส่วนเกินหรือโภคทรัพย์

สังคมเวียดนามก่อนการปกครองของฝรั่งเศสเป็นสังคมเกษตรกรรมที่มีวิถีชีวิตค่อนข้างเสรี กล่าวคือ หมู่บ้านมีอำนาจในการปกครองตนเอง อำนาจของรัฐบาลเพียงกำกับดูแล เช่น ในหมู่บ้านจะมีผู้อาวุโสมีบทบาทและหน้าที่เป็นผู้ปกครองและผู้นำนำด้านวัฒนธรรม ขุนนางมีสถานภาพสูงในสังคม เพราะกระบวนการสรรหาตำแหน่งขุนนางมิได้สืบทอดตามสายโลหิต แต่จะใช้วิธีทดสอบความรู้ความสามารถทางด้านปรัชญาของลัทธิขงจื๊อ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวส่งเสริมความรอบรู้ให้กับสังคมและที่สำคัญก็คือทุกคนมีสิทธิในการสอบขุนนางดังนั้นสถานภาพทางสังคมเวียดนามมิได้พิจารณาจากทรัพย์สินที่ครอบครองแต่พิจารณาจากความสามารถทางการศึกษา ในการจำแนกชนชั้นทางสังคมเวียดนามนั้น ผู้นำหรือขุนนางจะมีสถานภาพสูงสุด ลำดับสองคือชาวนา ลำดับสามคือพวกช่างฝีมือและพ่อค้า ลำดับสุดท้ายคือทหาร

ระบบความเชื่อในสังคมเวียดนามมีอยู่ 3 อย่างคือ การนับถือผี (Animism) ลัทธิขงจื๊อ (Confucianism) และ พุทธศาสนา (Buddhism) โดยในแต่ละหมู่บ้านจะมีศาลบรรพบุรุษซึ่งเป็นศาสนสถานที่เป็นพื้นฐานในการรวบรวมความเป็นปึกแผ่นของหมู่บ้าน ชาวเวียดนามส่วนใหญ่จะผสมผสานความเชื่อระหว่างการนับถือผีและศาสนาพุทธ ส่วนระดับราชสำนักลัทธิขงจื๊อจะเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองและวิถีชีวิตของขุนนาง ลัทธิขงจื๊อของเวียดนามจะสะท้อนออกมาในวิถีชีวิตของชาวเวียดนามที่มีพิธีกรรมและศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ตามความเชื่อของลัทธิขงจื๊อนั้นจักรพรรดิต้องเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมให้กับข้าราชบริพารและเป็นองค์ประธานทางพิธีกรรมและหัวหน้าครอบครัวของชาติ [1]

เมื่อฝรั่งเศสปกครองเวียดนามก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของสังคมเวียดนาม ระบบชนชั้นเปลี่ยนแปลงไป ยังผลให้ช่องว่างระหว่างผู้ปกครองซึ่งเป็นเจ้าที่ดินกับชาวไร่ห่างชั้น

---

[1] โกสุมภ์ สายจันทร์. (2532). *จักรพรรดินิยมกับการปฏิวัติสังคมนิยมเวียดนาม.* หน้า 71 – 74.

ออกไปมากขึ้น ความรู้สึกดั้งเดิมของการรวมกลุ่มเป็นชุมชนเริ่มแตกสลาย ในแง่โครงสร้างทางการเมืองนั้นอำนาจของรัฐบาลกลางได้เพิ่มมากขึ้น [1] การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้มีผลกระทบต่อชาวเวียดนามตอนใต้มากกว่าตอนเหนือ เพราะว่าฝรั่งเศสมีชัยชนะเหนือโคชินจีนก่อนตังเกี๋ยถึง 20 ปี ดังนั้น ในขณะที่ฝรั่งเศสเข้าปกครองทางตอนใต้บริเวณทางตอนเหนือยังคงรักษาโครงสร้างสังคมไว้ได้มากกว่า

หากพิจารณาถึงสาเหตุที่การปกครองแบบจารีตในชุมชนได้ล่มสลายลงและถูกแทนที่ด้วยระบบอาณานิคมพบว่า การที่ฝรั่งเศสมีอำนาจทางทหารที่เหนือกว่าและมีการจัดการองค์กรที่เหนือกว่าทำให้ฝรั่งเศสมีชัยชนะเหนือกองทัพของจักรพรรดิและกองกำลังป้องกันตนเองของหมู่บ้านได้โดยง่าย ในแง่วัฒนธรรมนั้นความเชื่อแบบนับถือผีหรือลัทธิขงจื๊อไม่อาจนำมาใช้อธิบายเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 19 ได้ ปรัชญาขงจื๊อได้เสื่อมลงเมื่อเกิดค่านิยมแบบใหม่ที่มีแนวคิดที่เน้นเหตุและผลแบบวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวัตถุ เพราะว่าปรัชญาขงจื๊อจะให้ความสำคัญกับการเคารพบูชาบรรพบุรุษและประเพณี [2] รวมทั้งการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสังคมมากกว่าการมีสิทธิส่วนบุคคล

ในสังคมจารีตขุนนางเวียดนามได้ศึกษาลัทธิขงจื๊อผ่านตัวอักษรโนม (Nom) และอักษรจีนโบราณ แต่เมื่ออเล็กซองดร์ เดอ โรด (Alexander de Rhodes) หมอสอนศาสนาชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนาใน ค.ศ.1625 เขาสามารถเรียนรู้ภาษาเวียดนามผ่านตัวอักษรโนมจนแตกฉานภายใน 6 เดือน และประดิษฐ์ตัวอักษรก๊วกหงือ (Quoc Ngu) ซึ่งใช้ตัวอักษรละตินที่อ่านออกเสียงเลียนตัวอักษรจีน [3] ผลที่ตามมาก็คือชาวตะวันตกสามารถเข้าใจภาษาเวียดนามมากขึ้นเพราะว่าตัวอักษรละตินทำให้ชาวตะวันตกเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ประกอบกับค่านิยมของฝรั่งเศสเน้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่นำไปสู่การพัฒนาทางวัตถุ อาทิ การวางแผนสำหรับอนาคต การเอาชนะสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และการให้หลักประกันสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้นแบบแผนดั้งเดิมของเวียดนามได้ล่มสลายลงเพราะอิทธิพลของระบบอาณานิคมฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามระบบอาณานิคมสร้างความทุกข์ยาก อาทิ ความกดดันทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ชาวเวียดนามรวมทั้งความสงสัยในภูมิปัญญาและความรู้ดั้งเดิม การเกิดความเสื่อมต่อลัทธิขงจื๊อ ลัทธิอาณานิคมของฝรั่งเศสจึงมิใช่เพียงแค่การเอาชนะเวียดนามทางทหารที่ทันสมัยกว่า แต่เป็นการท้าทายด้วยวัฒนธรรมแบบสมัยใหม่ที่นำไปสู่ความรู้สึกต่อต้านอันเป็นบ่อเกิดของลัทธิชาตินิยม [4] ของชาวเวียดนามในเวลาต่อมา

---

[1] โกสุมภ์ สายจันทร์. (2532). *จักรพรรดินิยมกับการปฏิวัติสังคมนิยมเวียดนาม*. หน้า 78.

[2] สุวรรณา สถาอานันท์. (2543). *กระแสธารปรัชญาจีน ข้อโต้แย้ง ธรรมชาติ อำนาจและจารีต*. หน้า 11.

[3] Joseph Buttinger. (1967). *Vietnam: A Dragon Embattled. p. 45.*

[4] ธีระ นุชเปี่ยม. (2532). "สังคมเวียดนามลักษณะพื้นฐานและลู่ทางการเปลี่ยนแปลง" ใน *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: เน้นภาคพื้นทวีป. หน้า 3.*

เมื่อระบบอาณานิคมเข้ามาชนชั้นปกครองเดิมสูญเสียอำนาจการปกครองให้กับระบบอาณานิคมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ระบบราชการและระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่วางอยู่บนพื้นฐานของหลักเหตุผล ซึ่งเน้นประสิทธิภาพผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุด ความรู้ ความสามารถเป็นตัวกำหนดหน้าที่การงานที่ใหม่แบบตะวันตก อาทิ นักกฎหมาย นักการปกครอง นักบัญชี นักลงทุน นักการเงิน นายธนาคาร พ่อค้ารายย่อย นักธุรกิจระดับกลาง นักบริหาร ฯลฯ โดยอาชีพใหม่เหล่านี้ถูกจัดเป็นชนชั้นกลางที่มีวัฒนธรรมใหม่ในสังคมเวียดนาม [1] ที่มีเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสเป็นชนชั้นสูง และ ชาวนาเวียดนามกลายเป็นชนชั้นระดับล่างทางสังคม ระบบอาณานิคมส่งผลให้ชนชั้นทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยมีการกำเนิดชนชั้นใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งพร้อมกับการรับเอาวัฒนธรรมจากตะวันตกไปพร้อมๆกัน

1.6 ด้านกฎหมาย

กฎหมายที่ฝรั่งเศสบังคับใช้กับเวียดนามนั้นมีลักษณะการบังคับใช้ที่ต่างกันดังที่ตราไว้ในกฎหมายแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับประกาศเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1814 มาตรา 13 ว่า "บรรดาอาณานิคมจะต้องมีกฎหมายใช้บังคับเป็นพิเศษต่างหาก" [2] การบังคับใช้กฎหมายปกครองอาณานิคมนั้น ฝรั่งเศสได้บังคับให้โคชินจีนอยู่ภายใต้ระบบอำนาจศาลฝรั่งเศส ส่วนตังเกี๋ยและอันนัมอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายอานัมไมต์ (Annamite) ซึ่งถือเป็นหลักของกฎหมายโบราณของเวียดนาม แต่ตามหลักการบริหารอาณานิคมฝรั่งเศสมีอำนาจปกครองอย่างเต็มที่โดยผ่านทางผู้แทนผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศสซึ่งเป็นผู้ปกครองอันนัมและตังเกี๋ย [3]

กระบวนการนิติบัญญัติข้อกฎหมาย เป็นไปตามประกาศให้ขยายกฎหมายบางฉบับออกไปใช้ยังดินแดนที่อยู่ในความอารักขาหรืออาณานิคม โดยให้ผู้สำเร็จราชการออกกฤษฎีกาทับกฤษฎีกาของประธานาธิบดีอีกทีหนึ่ง การที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากฝรั่งเศสไม่ย่อมให้มีสภานิติบัญญัติ [4] เพื่อมิให้มีการบัญญัติหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายขึ้นเองในอาณานิคม

เมื่อครั้งฝรั่งเศสเข้ามาปกครองอินโดจีนก็ได้พยายามอนุโลมให้ใช้บทบัญญัติเก่าๆ ตามขนบประเพณีดั้งเดิมของชนพื้นเมือง การกำหนดอัตราในการแต่งงาน การกำหนดโทษ ภายหลังเมื่อได้ชำระสะสางบทบัญญัติเก่าๆ ให้เข้ากับสถานการณ์บ้านเมืองแต่ละสมัยแล้ว ได้มีการออกกฎกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมใหม่เพราะกฤษฎีกาและข้อแก้ไขต่างๆ นั้นผู้สำเร็จราชการทั่วไปแห่ง

---

[1] ฉลอง สุนทราวาณิชย์. (2529, พฤษภาคม – สิงหาคม). "การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการเข้ามาของระบบอาณานิคม," *เอเชียปริทัศน์.* 7(2) : 55.

[2] บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2504). *เวียดนาม.* หน้า 439 – 440.

[3] ฮวง วันจี่. (2510). *จากระบอบอาณานิคมสู่ระบอบคอมมิวนิสต์: ประวัติศาสตร์อันเป็นที่มาของเวียดนามเหนือ = From Colonialism to Communism.* ประเวศ ศรีพิพัฒน์ แปลและเรียบเรียง. หน้า 31.

[4] บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2504). *เล่มเดิม.* หน้า 440.

สหภาพอินโดจีนมีอำนาจตราขึ้นบังคับใช้เป็นกฎหมายได้เหมือนกัน ทั้งนี้โดยอาศัยกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งให้อำนาจไว้ตั้งแต่วันที่ 21 สิงหาคม ค.ศ. 1825 กับฉบับลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1827 ความว่า "ผู้สำเร็จราชการสหภาพอินโดจีน อาจจะตรากฤษฎีกาหรือข้อบังคับให้มีโทษทั้งจำทั้งปรับได้ โดยโทษนั้นต้องไม่เกิน 15 วัน ปรับไม่เกิน 100 ฟรังก์" [1] การทั้งนี้มีข้อยกเว้นว่าถ้ากฤษฎีกาหรือกฎนั้นปรับเกินกว่า 15 ฟรังก์ โทษจำขังเกิน 5 วันแล้ว ต้องส่งกฤษฎีกาของตนนั้นไปให้ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสแปลงเป็นกฤษฎีกาของประธานาธิบดีเสียเองภายในเวลากำหนด 4 เดือนมิฉะนั้นกฤษฎีกาจะเป็นโมฆะ

กฎหมายหรือบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการปกครองภายในยังคงใช้คงเดิม นอกจากการบริหารอำนาจหน้าที่ต่างๆ ในงานราชการ ฝรั่งเศสพยายามสงวนสิทธิ์ที่จะให้ชาวฝรั่งเศสตราบทบัญญัติขึ้นเอง การมอบหมายอำนาจให้แก่ผู้สำเร็จราชการของอินโดจีนจัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารองค์การ แผนกควบคุมข้าราชการชาวพื้นเมือง การคลัง เป็นต้น ซึ่งจะต้องตราเป็นกฤษฎีกาโดยประธานาธิบดีแห่งฝรั่งเศสเป็นผู้ตราขึ้น ในตอนแรกที่ฝรั่งเศสเข้าไปมีอำนาจใหม่ๆ จักรพรรดิยังคงมีอำนาจตราพระราชกฤษฎีกา กฎหมายข้อบังคับแต่ภายหลังได้ถูกกำจัดอำนาจลงที่ละน้อยจนเกือบไม่มีสิทธิอะไรเหลืออยู่เลย นอกจากการเป็นองค์ประมุขโดยนิตินัยมีเงินเดือนรายเดือนและรายปีถวายให้เท่านั้น เมื่อฝรั่งเศสรวมอินโดจีนเข้าเป็นสหพันธ์แล้ว บทบัญญัติบางอย่างจึงจำต้องประกาศใช้ทั่วไปทุกแคว้นหรือทุกรัฐ เช่น กฤษฎีกาว่าด้วยการคลัง ฯลฯ [2]

กฎหมายที่ใช้บังคับในอินโดจีนนั้นได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก กฎหมายสำหรับใช้บังคับชาวยุโรปเนื่องจากมีชาวฝรั่งเศสที่มาจากประเทศฝรั่งเศสหรือผู้ที่เกิดในดินแดนเมืองขึ้นเหล่านี้มีฐานะตามกฎหมายเป็นเสมือนหนึ่งอยู่ในประเทศฝรั่งเศสจะเอากฎหมายที่ใช้บังคับกับคนในบังคับฝรั่งเศสมาบังคับไม่ได้ และยังมีชนชาติอื่นที่ถือเป็นเสมือนเป็นชนชาวฝรั่งเศส คือ ชาวต่างประเทศหรือชนชาวพื้นเมืองที่โอนสัญชาติเป็นชาวฝรั่งเศส ชาวอินเดียที่เข้ามาอยู่ในอินโดจีนกับชาวเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในอัฟริกาในเอเชียตะวันตก นอกจากนี้ยังมีชาวอังกฤษ ชาวสหรัฐอเมริกา ชาวเยอรมนี ฯลฯ ตามกฎหมายที่ใช้ในเวียดนามและในอินโดจีนถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นชาวยุโรปหรือเสมือนเป็นชาวยุโรป โดยให้บังคับใช้กฎหมายเดียวกันกับชาวฝรั่งเศส

ประเภทที่สองกฎหมายที่ใช้บังคับกับชาวพื้นเมือง คำว่าชาวพื้นเมืองนั้นไม่ได้หมายความเพียงแต่ชาวเวียดนามในประเทศเวียดนามหรือชาวลาวในประเทศลาว แต่หมายรวมถึงชาวเอเชียตะวันออก เช่น ชาวจีน บุคคลประเภทนี้ทางฝรั่งเศสจัดอยู่ในพวก "ชาวพื้นเมืองหรือถือเสมือนชาวพื้นเมือง" [3] จึงต้องมีกฎหมายใช้ในอินโดจีนต่างกันตามประเภทของบุคคล

---

[1] เจริญ ไชยชนะ. (2521). *สงครามและสันติภาพในสองเวียดนาม*. หน้า 442.

[2] บุญช่วย ศรีสวัสดิ์.(2504). *เล่มเดิม*. หน้า 446.

[3] Robin Jeffrey. (1982). *Asia The Winning of Independence*. p. 167.

นอกจากนี้ศาลพื้นเมืองซึ่งใช้กฎหมายพื้นเมืองบังคับมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้ก็เฉพาะความผิดทางอาญาซึ่งชาวพื้นเมืองเป็นผู้กระทำขึ้นต่อชาวพื้นเมืองเองเท่านั้น หากชาวพื้นเมืองมีคดีความกับชาวยุโรปแล้วต้องขึ้นศาลฝรั่งเศส*

สถานภาพของชาวเวียดนามตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ซึ่งผลจากการศึกษาถึงระบบการปกครอง การตราบทบัญญัติทางด้านกฎหมาย การไหล่บ่าเข้ามาของทุนนิยมทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้ชนชั้นต่างๆ ในสังคมและวัฒนธรรมเวียดนามแปรเปลี่ยนไป การปกครองเวียดนามข้างต้นทำให้ชาวเวียดนามกลายเป็นพลเมืองชั้น 2 และ 3 ของประเทศคือ ฝรั่งเศสและชาวยุโรปเป็นชนชั้นนำ ชาวจีนและชาวเวียดนามที่เปลี่ยนสัญชาติจัดเป็นพลเมืองชั้น 2 ชาวเวียดนามกลุ่มนี้ได้ร่วมมือกับฝรั่งเศสในทางการเมืองและเชื่อมสัมพันธ์ทางการค้าโดยเป็นธุระจัดหาปัจจัยพื้นฐานรองรับทุนของชาวฝรั่งเศส[1] ส่วนชาวเวียดนามยากจนหรือชาวนาเป็นชนชั้นสุดท้ายในสังคม ผนวกกับนโยบายการปกครองของฝรั่งเศสซึ่งมีลักษณะปิดกั้นชาวพื้นเมือง[2] โดยฝรั่งเศสต้องการปฏิบัติงานในอาณานิคมของตนโดยยึดผลประโยชน์เป็นที่ตั้ง[3] ด้วยเหตุนี้การต่อต้านของชาวเวียดนามต่อฝรั่งเศสผู้ปกครองจึงมิอาจหลีกเลี่ยงได้

ส่วนชาวนาซึ่งเป็นชนชั้นที่ถูกขูดรีดมาโดยตลอดตั้งแต่ราชวงศ์เหงียนขึ้นมาปกครองประเทศใน ค.ศ. 1802 เพราะราชสำนักต้องการเสบียงในการทำศึกกับชาวต่างชาติบ้าง กบฏในประเทศบ้าง ทางการจึงขูดรีดเก็บภาษีจากประชาชนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการกบฏชาวนาโดยเฉพาะตั้งแต่ ค.ศ. 1802 – 1883 เวียดนามเกิดกบฏชาวนามากกว่า 370 ครั้ง[4] สถานะความเป็นอยู่ของชาวนาที่ตกต่ำลงมีปัจจัยอย่างอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ ประชากรที่เพิ่มขึ้นและภาระด้านภาษี ประมาณการกันว่าใน ค.ศ. 1820 เวียดนามมีประชากรอยู่ระหว่าง 6 – 14 ล้านคน แต่พอถึง ค.ศ. 1962 พลเมืองเพิ่มขึ้น 30.5 ล้านคน ในช่วงที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากนี้ชาวนาต้องประสบปัญหาแรงงานส่วนเกิน เพราะชาวนาไม่มีที่ดินที่จะทำการเกษตร จนในที่สุด

---

* กฎหมายที่ใช้บังคับแก่บุคคลในอินโดจีน มี หมวด 1 ฐานะของบุคคลซึ่งมีเชื้อชาติเป็นชาวยุโรปในอินโดจีน หมวด 2 กฎหมายที่ใช้บังคับแก่ชาวยุโรป (ผิวขาว) และถือเสมือนชาวยุโรป หมวด 3 ฐานะของชาวพื้นเมืองตามกฎหมาย หมวด 4 กฎหมายพื้นเมืองที่ใช้ในแคว้นเขมรและลาว หมวด 5 ศาลในแคว้นเขมรและลาว หมวด 6 ศาลในแคว้นลาว โปรดดู อัยยการ, กรม. (2484). *การปกครองและกฎหมายที่ใช้ในอินโดจีนฝรั่งเศส.* หน้า 49 – 78.

[1] พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล. (2525, มกราคม). "เวียดนาม: ปฏิกิริยาต่อต้านการปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสตั้งแต่ ค.ศ. 1817 – 1954," *เอเชียปริทัศน์.* 3(1): 53.

[2] พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล. (2542, 1 มิถุนายน-พฤศจิกายน). "โลกทัศน์ชาวนาเวียดนามปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19," *อักษรศาสตร์.* 22(1): 108.

[3] วุฒิชัย มูลศิลป์ และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์. (2525). *กบฏชาวนา.* หน้า 94.

[4] *แหล่งเดิม.*

บ้างครั้งจำต้องขายเมียและลูกเพื่อจ่ายภาษีให้แก่ฝรั่งเศส [1] อย่างไรก็ตามมิใช่ว่าความเสียหายทุกประการจะเกิดจากฝรั่งเศส เพราะในบางกรณีชนชั้นนำดั้งเดิมในหมู่บ้านก็มีส่วนในการพลิกแพลงนโยบายของฝรั่งเศสเพื่อผลประโยชน์แก่ตนเอง เช่น การเรียกเก็บภาษีในอัตราที่สูงเกินจริงซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชาวนา ส่วนชนชั้นปัญญาชนต่อต้านฝรั่งเศสก็ต่อเมื่อฐานะของตนไม่ได้รับการยอมรับหรือไม่สามารถอยู่รวมในศูนย์กลางของอำนาจรัฐ เมื่อนั้นปัญญาชนได้ร่วมต่อสู้กับชาวนา และในบางกรณีได้ใช้ชาวนาหรือหมู่บ้านสำหรับประโยชน์ของตนเอง

---

[1] พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล. (2542, 1 มิถุนายน-พฤศจิกายน). "โลกทัศน์ชาวนาเวียดนามปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19," *อักษรศาสตร์.* 22(1): 127.

บทที่ 2
ขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสและการรับแนวคิด

เมื่อกองทหารฝรั่งเศสโพ้นทะเลทำการโจมตีและยึดครองแคว้นโคชินจีนในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 กองทหารฝรั่งเศสได้ถูกต่อต้านจากกลุ่มต่างๆ ในแคว้นโคชินจีน การต่อต้านของชาวโคชินจีนมีขั้นตอนการรวบรวมสมาชิกผ่านความศรัทธาจากพิธีกรรมร่างทรง วิธีการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวโคชินจีนที่นับถือพุทธศาสนาและบรรพบุรุษควบคู่กันไป พอถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสทำการยึดครองตังเกี๋ยและอันนัมได้สำเร็จ จักรพรรดิและขุนนางได้รวบรวมกองทหารและชาวเวียดนามทำการต่อต้านเพื่อต้องการขับไล่ฝรั่งเศสออกไป แต่ฝรั่งเศสสามารถปราบปรามวิธีการต่อต้านทั้งของชาวโคชินจีน ตังเกี๋ยและอันนัมลงอย่างราบคาบ ส่งผลให้แนวทางการต่อต้านดังกล่าวถูกลดความสำคัญในการต่อต้านลง นักชาตินิยมเวียดนามในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงแสวงหาแนวทางการต่อต้านจากภายนอกเข้ามา อาทิ ญี่ปุ่น จีนและตะวันตก เป็นต้น

2.1 การต่อต้าน

ปัจเจกชนนิยมหรือแนวความคิดอิสระแฝงอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์รวมทั้งชาวพื้นเมืองทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ภายใต้หน่วยการปกครองระดับชุมชน ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาขึ้นเป็นอาณาจักรจึงยอมรับการปกครอง โดยผู้นำซึ่งมีอำนาจและยอมรับหน้าที่ซึ่งปฏิบัติ ผสานกับวิถีชีวิตที่บรรพบุรุษสร้างสมไว้แก่สังคมในรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา วิถีชีวิตเช่นนี้ตอกย้ำว่ามนุษย์รักอิสระแต่ขณะเดียวกันเป็นสัตว์สังคมและผลผลิตของสังคม[1] อำนาจรัฐได้รับการสถาปนาขึ้นและมีอำนาจเหนือชุมชน ทำให้บางครั้งชาวพื้นเมืองมีปฏิกิริยาปฏิเสธอำนาจรัฐโดยการรวบรวมคนในชุมชนขึ้นมาต่อต้านอำนาจหรืออพยพไปสร้างชุมชนใหม่ [2]

อำนาจในการปกครองนั้น มิใช่เกิดจากอำนาจรัฐภายในเพียงประการเดียว แต่เกิดจากอำนาจภายนอกที่เข้ามาปกครอง ในสมัยก่อนเวียดนามต้องเผชิญการรุกรานจากจีนตั้งแต่ ปี 221 ก่อนคริสต์ศักราชเพื่อปกครองชาวเวียดนามซึ่งมีทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จ [3] เหตุการณ์ที่เป็นรูปธรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการดิ้นรนเพื่อความเป็นอิสระของชาวเวียดนามในสมัยจารีต แต่ขณะเดียวกันชาวเวียดนามรับวัฒนธรรมจากจีน รวมถึงแนวคิดลัทธิขงจื๊อที่ให้ความสำคัญต่อ

---

[1] อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2548). *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม.* หน้า 76.

[2] David Kelly and Anthony Reid. (1998). *Asian Freedoms The Idea of Freedom in East and Southeast Asia*. p. 37 – 39.

[3] เขียน ธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ.* หน้า 23.

ความสัมพันธ์และหน้าที่ของคนในสังคมโดยถือว่า “คนเป็นรากฐานของครอบครัว ครอบครัวเป็นรากฐานของบ้านเมือง บ้านเมืองเป็นรากฐานของโลก” [1] แนวความคิดนี้ปลูกฝังให้คนตระหนักถึงหน้าที่ของตนต่อสถาบันครอบครัวและสถาบันการปกครอง เมื่อฝรั่งเศสเข้ามารุกรานเวียดนามในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวเวียดนามได้นำแนวลัทธิขงจื๊อและทำการสู้รบแบบเผชิญหน้าขับไล่ผู้รุกรานซึ่งมีปัจจัยประการหนึ่งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดอิสระของคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยทั่วไป

2.1.1 การต่อต้านฝรั่งเศสโดยกลุ่มลัทธิความเชื่อ

กลุ่มลัทธิความเชื่อทางศาสนาที่มีบทบาทโดดเด่นก่อนเวียดนามตกเป็นอาณานิคมมีหลักฐานกล่าวถึงในปลายรัชกาลจักรพรรดิหมิงหม่าง (Minh Mang: 1838–1841) เรียกว่ากลุ่มลัทธิเลิมเซิม (Lam Sam)* ผู้นำของกลุ่มลัทธิเป็นชาวกัมพูชา ลัทธิเลิมเซิมกำเนิดในบริเวณเมืองพุทไธมาสหรือเมืองฮาเตียน (Ha Tien) โดยมีสาเหตุหลายประการ อาทิ สถานการณ์กดดันทางสังคมและการเมืองที่กัมพูชาตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชสำนักเวียดนาม โคชินจีนและเขตชายแดนเป็นพื้นที่ที่มีการปกครองแบบทหารที่มีการใช้อำนาจเข้มงวด รวมถึงการเกณฑ์แรงงานทั้งในกัมพูชาและโคชินจีนมาทำงานต่างๆ ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวนาโดยทั่วไป ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการต่อต้านก็คือต้องการปลดปล่อยตนเองจากพันธนาการของราชสำนักเวียดนามที่กรุงเว้

สาวกของกลุ่มลัทธิเลิมเซิมเป็นชาวนากัมพูชาและชาวจีนที่มีถิ่นฐานอยู่ในกัมพูชา ปฏิกิริยาต่อต้านขยายตัวเข้ามาในแผ่นดินเวียดนามและชักชวนชาวเวียดนามที่เดือดร้อนจากการเกณฑ์แรงงานจากราชสำนักเข้าร่วมและเริ่มทำการโจมตีที่ตั้งของทหารเวียดนามในกัมพูชาและเขตเวียดนามรวมทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากชาวจีนในเมืองพุทไธมาศ และจังหวัดหวิงลอง (Vinh Long) จนกลายเป็นการจลาจลครั้งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในโคชินจีน แต่อย่างไรก็ตามราชสำนักเหงียนที่กรุงเว้ก็สามารถปราบปรามได้[2] การปราบปรามไม่ทำให้ความเชื่อในหมู่ชาวบ้านลดลง แต่กลับเป็นการเร่งเร้าให้มีความพยายามก่อการขึ้นใหม่

---

[1]โสภนา ศรีจำปา. (2541,มกราคม-มิถุนายน). “สถาบันครอบครัวเวียดนาม,” *ภาษาและวัฒนธรรม*. 17(1): 111.

* ชื่อนี้เป็นชื่อกลุ่มทหารที่เคยมีบทบาทสำคัญของจักรพรรดิเลเหล่ยที่ทำการต่อต้านขับไล่จีนในคริสต์ศตวรรษที่ 15 โปรดดู David Marr. (1979). “Vietnamese Historical Reassessment, 1900-1944,” *Perceptions of The past in Southeast Asia.* Anthony Reid and David Marr, Editor. P. 324.

[2] อนันท์ธนา เมธานนท์. (2541). *บทบาทของกลุ่มลัทธิความเชื่อทางศาสนาในโคชินจีนสมัยอาณานิคม (ค.ศ. 1867 – 1954): กลุ่มเกาได่และกลุ่มฮั่วเหา.* หน้า 36.

ภาพประกอบ 6 แสดงภูมิภาคชายแดนกัมพูชา-เวียดนาม

ที่มา Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam.* p. 9.

ใน ค.ศ.1848 บริเวณชายแดนกัมพูชาแถบด้านตะวันตกของโคชินจีนมีข่าวลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮือง (Buu Son Ky Huong)* ที่มีพระอาจารย์สันติ (Buddha of Western Peace) หรือ "เฝิต เท่ย เตย อัน" (Phat Thay Tay An)[1] นักบวชจากบริเวณเทือกเขา 7 ยอด (That Son)[2] ที่อยู่ในจังหวัดโชฏก (Chau Doc) ลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮืองเป็นลัทธิที่มีคำสอนจากลัทธิต่างๆ อาทิ พุทธศาสนา ลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื๊อ และจิตวิญญาณ

พระอาจารย์สันติเดินทางมารักษาโรค แจกจ่ายเครื่องรางของขลัง และจัดตั้งชุมชนสัมพันธ์คือเน้นการให้ความช่วยเหลือกันในสังคมจนเป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้าน ต่อมามีการปลุกระดมชาวบ้านจนเกิดปฏิกิริยาต่อต้านราชสำนักและนำไปสู่การจลาจล กลุ่มสาวกโจมตีฐานทัพทหารซึ่งเป็นตัวแทนของราชสำนัก ต่อมาราชสำนักเวียดนามทำการปราบปราม พระอาจารย์สันติได้ถูกทหารราชสำนักสังหาร แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังเชื่อว่าผู้นำจะกลับจุติในร่างของมนุษย์อีก ซึ่งในการปรากฏกายครั้งต่อไปทางราชสำนักไม่สามารถกำจัดได้อีกแล้ว[3]

กลุ่มต่อต้านต่อมาก็คือ กลุ่มลัทธิด่าวแหล่งห์ (Dao Lanh) เกิดจากอดีตทหารที่ทำการต่อต้านฝรั่งเศส ภายหลังจากการสงบศึกกับฝรั่งเศส ทำให้ทหารกลุ่มนี้ที่เคยสังกัดราชสำนักถูกปลดจากกองประจำการใน ค.ศ.1867 แต่แนวความคิดการต่อต้านยังคงมีอยู่ ดังนั้นอดีตทหารที่ชื่อเจิ่นวันแถ่งห์ (Tran Van Thanh)** จึงรวบรวมสมาชิกอดีตทหารเพื่อทำการต่อต้านฝรั่งเศส โดยมีเครือข่ายอยู่ในจังหวัดโชฏก ด้วยในจังหวัดโชฏกมีสาวกของลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮืองอยู่เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มลัทธิด่าวแหล่งห์จึงเริ่มสนับสนุนและร่วมงานกับกลุ่มนักบวชของลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮือง จนสามารถสร้างร่างทรงขึ้นมาโดยอ้างหลักความเชื่อของลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮืองในการอบรมเผยแผ่คำสอนออกไป โดยในคำสอนต่างๆ มีการแทรกแนวคิดให้เกิดปฏิกิริยาเกลียดชังฝรั่งเศสด้วย กระทั่ง ค.ศ.1873 กลุ่มลัทธิด่าวแหล่งห์ทำการต่อสู้เพื่อต้องการขับไล่ฝรั่งเศสในจังหวัดโชฏก แต่กลับถูก

---

* ลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮือง (Buu Son Ky Huong) กำเนิดในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และมีอิทธิพลต่อชาวบ้านในบริเวณตะวันตกของโคชินจีน คำว่าบึ๋วเซินกี่เฮืองมาจากคำเรียกขานของนักวิชาการกลุ่มลัทธิศาสนาฮั่วเหา (Hoa Hao) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในโคชินจีนในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยอ้างว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีความสัมพันธ์กับกลุ่มด่าวแหล่งห์ซึ่งบรรดาสาวกของกลุ่มนี้ถือธงที่มีตัวอักษรจีน 4 ตัว คือบึ๋วเซินกี่เฮืองและอักษรสี่ตัวนี้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายตามหมู่บ้านแถบชายแดนกัมพูชาที่เชื่อถือกันว่าเป็นศิริมงคลและกลุ่มด่าวแหล่งห์ก็ถือธงดังกล่าวนี้ออกรบกับฝรั่งเศส

[1] Samuel L. Popkin. (1979). *The Rational Peasant: The Political Economy of Rural Socity in Vietnam*. p. 124.

[2] Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. p. 277.

[3] อนันท์ธนา เมธานนท์. (2541). *บทบาทของกลุ่มลัทธิความเชื่อทางศาสนาในโคชินจีนสมัยอาณานิคม (ค.ศ. 1867 – 1954): กลุ่มเกาไดและกลุ่มฮั่วเหา*. หน้า 36.

** เจิ่นวันแถ่งห์ (Tran Van Thanh) ทหารผู้มีแนวคิดต่อต้านฝรั่งเศส เกิดในจังหวัดโชฏก

ฝรั่งเศสตอบโต้ด้วยความรุนแรงจนทำให้เจิ่นวันแถ่งห์เสียชีวิตในการรบ ส่วนสมาชิกที่เหลือก็หนีพ่ายไปในดินแดนกัมพูชาพร้อมๆ กับการยุติบทบาทของกลุ่มลง

ใน ค.ศ.1876 มีอดีตสาวกลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮื่องชื่อนัมเที้ยบ (Nam Thiep ชื่อเดิมว่า โงเหล่ย: Ngo Loi) ประกาศตัวเป็นผู้นำการเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศส เนื่องจากนัมเที้ยบมีความรู้*ด้าน ฮวงจุ้ยและร่างทรง* ทำให้เขาได้รับความศรัธทาจากชาวบ้านและชาวจีนอพยพ นัมเที้ยบมีลูกศิษย์มากมายที่มาจากกลุ่มลัทธิต่างๆ* นัมเที้ยบมีชื่อเสียงจากการเกิดเหตุอหิวาห์ระบาดแถบเมืองโชฏกและเมืองต่างๆ บริเวณลุ่มน้ำโขง นัมเที้ยบได้แจกสมุนไพรรักษาโรคอหิวาห์จนหาย หลังจากนั้นเขาก็ทำเครื่องรางของขลังแจกจ่ายแก่ชาวบ้าน จนชาวบ้านเลื่อมใสและให้ความเคารพนับถืออย่างมาก

ใน ค.ศ.1878 นัมเที้ยบทำการแต่งตั้ง องค์ (Ong) และคา (Kha)** เป็นผู้นำเปิดฉากโจมตีฐานทัพฝรั่งเศสตั้งแต่ฟากตะวันตกของโคชินจีน แถบเมืองหมีเธอ (My Tho) ศูนย์กลางของจังหวัดดิ่งห์เตื่อง (Dinh Tuong) จังหวัดหวิงลอง (Vinh Long) และเมืองเกิ่นเทอในจังหวัดฟองดิงห์ (Phong Dinh) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าโจมตีเมืองไซ่ง่อนต่อไป

ฝรั่งเศสทราบข่าวและปราบปรามใน ค.ศ.1878 แต่ฝรั่งเศสไม่สามารถจับตัวนัมเที้ยบได้ เขาปรากฏตัวอีกใน ค.ศ.1879 แถบจังหวัดโชฏกเช่นเดิม ครั้งนี้เขาได้อ้างตัวเป็นร่างทรงของพระอาจารย์สันติและประกาศว่าเขาเป็นภาคหนึ่งของพระพุทธเจ้า ในช่วง ค.ศ.1879–1882 นัมเที้ยบและสมาชิกกลับมารวบรวมกำลังก่อการอีกครั้งใน ค.ศ.1884 โดยร่วมมือกับทางราชสำนักเวียดนามแต่ก็ถูกฝรั่งเศสปราบปราบจนแตกพ่ายไป แต่นัมเที้ยบก็สามารถหนีไปได้จนกลับมาร่วมมือกับขุนนางในกรุงเว้ทำการต่อต้านฝรั่งเศสใน ค.ศ.1890 ผลการต่อต้านฝรั่งเศสปราบปรามจนเขาต้องหนีไปกบดานในกัมพูชา และก่อตั้งสำนักเผยแผ่คำสอนในกัมพูชา โดยไม่มีบทบาทการต่อต้านแต่อย่างไร จนกระทั่งเรื่องราวของเขาค่อยๆ เงียบไปในที่สุด[1]

2.1.2 การต่อต้านฝรั่งเศสเพื่อฟื้นฟูอำนาจจักรพรรดิ

แนวความคิดในการต่อต้านฝรั่งเศสหลังจากการเข้ามาปกครองเวียดนามใน ค.ศ.1883 ในระยะแรกมีสาเหตุมาจากความต้องการฟื้นฟูอำนาจการปกครองของจักรพรรดิ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวเวียดนาม วิธีการต่อต้านและแนวทางถูกกำหนดโดย จักรพรรดิ ขุนนาง

---

* อาทิ ลัทธิบึ๋วเซินกี่เฮือง (Buu Son Ky Huong) และกลุ่มลัทธิด่าวแหล่งห์ (Dao Lanh)

** องค์ (Ong) และคา (Kha) อดีตสาวกของกลุ่มด่าวแหล่งห์ที่มีประสบการณ์ในการรบเป็นผู้นำทางทหาร โปรดดู อนันท์ธนา เมธานนท์. (2541). *บทบาทของกลุ่มลัทธิความเชื่อทางศาสนาในโคชินจีนสมัยอาณานิคม (ค.ศ. 1867 – 1954): กลุ่มเกาได่และกลุ่มฮั่วเหา*. หน้า 54.

นายทหาร และปัญญาชน เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวถูกฝรั่งเศสแย่งชิงอำนาจการปกครองและบทบาทไป[1] แต่การวางแผนในการต่อต้านไม่มีการตั้งข้อสงสัยต่อแสนยานุภาพของจักรวรรดินิยมตะวันตกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เลย

แนวความคิดการต่อต้านฝรั่งเศสในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ดำเนินตามรูปแบบการปกครองแบบจารีตที่อิงกับแนวคิดขงจื๊อ ดังนั้นการต่อต้านจึงดำเนินตามรัฐจารีตคือสงครามแบบเผชิญหน้า แนวคิดขงจื๊อมีอิทธิพลต่อเวียดนามในเรื่องการแบ่งชนชั้นทางสังคม เช่น ผู้ที่ได้รับเกียรติอันสูงสุดได้แก่ ผู้คงแก่เรียน ชาวนา กรรมกร และพ่อค้าตามลำดับ[22] พัฒนาการของแนวคิดขงจื๊อได้ทำให้โครงสร้างทางการเมืองของรัฐมีจักรพรรดิเป็นผู้ปกครองที่ได้รับอาณัติจากฟ้าให้มีอำนาจสูงสุดและมีขุนนางเป็นข้ารับใช้จักรพรรดิ ด้วยเหตุแนวคิดขงจื๊อเน้นให้ประชาชนเคารพและจงรักภักดีต่อผู้ปกครองและปล่อยให้เรื่องการลงโทษผู้ปกครองเป็นหน้าที่ของสวรรค์เบื้องบนที่จะทำหน้าที่ตัดสิน เมื่อฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนามจักรพรรดิและบรรดานักปราชญ์ราชสำนักที่มีบทบาทในสังคมก็ต้องทำหน้าที่รวบรวมประชาชนที่เคารพในตัวจักรพรรดิเพื่อช่วยต่อต้านฝรั่งเศส จึงเป็นเหตุผลหนึ่งในการรวมตัวของขบวนการเกิ่นเวือง (Can Vuong) หรือขบวนการพิทักษ์จักรพรรดิ (Rescue the King) ซึ่งเป็นขบวนการที่ได้รวมตัวกันภายใต้ศูนย์กลางการปกครองอย่างจักรพรรดิ โดยมีข้าราชสำนักที่กรุงเว้ ปัญญาชน ประชาชน เป็นผู้ช่วยประสานงาน

ขบวนการเกิ่นเวืองมีผู้นำที่สำคัญคือจักรพรรดิห่ามงี (Ham Nghi: 1872-1947) ที่ขึ้นครองราชย์อย่างเป็นทางการในวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1884 ด้วยวัย 12 พรรษา โดยมีผู้แทนรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นผู้สถาปนาจักรพรรดิอย่างเป็นทางการ จักรพรรดิห่ามงีได้รับการคัดเลือกจากผู้สำเร็จราชการเหงียนวันเตื่อง (Nguyen Van Tuong) กับตนทัตเทวี้ยต (Ton That Thuyet)* ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในขบวนการเกิ่นเวือง[3] ต่อไป

---

[1] *Nguyen Khac Vien. (1993). Vietnam A Long History*. p. 151.

[2] เขียน ธีระวิทย์. (2545). *เวียดนาม: สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ*. หน้า 65.

* เหงียนวันเตื่องและตนทัตเทวี้ยตเป็นขุนนางที่จักรพรรดิตือดึ๊ก (Tu Duc:1848 – 1883) แต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการ และต่อมาก็จะมีบทบาทสำคัญต่อขบวนการเกิ่นเวืองและราชสำนักเวียดนาม

[3] Joseph Buttinger. (1958). *The Smaller Dragon A Political History of Vietnam*. p. 383.

ภาพประกอบ 7 จักรพรรดิห่ามงี (Ham Nghi: 1872-1947)

ที่มา ราชบัณฑิตสถาน. (2547). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 2 อักษร C – D ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* หน้า 62.

ภาพประกอบ 8 ตนทัตเทวี้ยต คือขุนนางในราชสำนักที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่รัชสมัยจักรพรรดิตือดึ๊กที่ได้รับตำแหน่งที่ปรึกษาจักรพรรดิ ดังนั้นเมื่อฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนามใน ค.ศ.1883 เขาเป็นคนหนึ่งของข้าราชสำนักที่ร่วมก่อตั้งขบวนการเกินเวืองในระหว่าง ค.ศ.1885-1893

ที่มา NGUYEN NGOC DIEP. (2000). *The War 1858 – 1975 In Vietnam*. p. 110.

ขบวนการเกิ่นเวืองเป็นขบวนการที่ก่อการต่อต้านฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ.1885–1893 โดยการใช้กำลังหลายครั้งในบริเวณต่างๆ โดยเริ่มจากในช่วงที่ขุนนางทั้งสองมีอำนาจเหนือราชสำนัก ความขัดแย้งระหว่างราชสำนักที่กรุงเว้ (Hue) กับฝรั่งเศสโดยเฉพาะเมื่อ นายพลรูแซล เดอ กูร์ซี (Roussel de Courcy) ผู้บัญชาการทหารของฝ่ายฝรั่งเศสมาประจำเวียดนามตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ค.ศ.1885[1] เดอกูร์ซีต้องการขจัดตนทัตเทวี้ยตซึ่งมีท่าทีต่อต้านฝรั่งเศส ในวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ.1885 เดอกูร์ซีเดินทางมาเมืองเว้เพื่อถวายจดหมายของรัฐบาลฝรั่งเศส แต่เขาก็ขัดแย้งกับตนทัตเทวี้ยตเรื่องพิธีการการเข้าเฝ้าจนทำให้เกิดการเผชิญหน้ากัน ส่งผลให้ปัจจัยความขัดแย้งต่างๆ ในอดีตได้ตึงเครียดขึ้น จนกระทั่งในที่สุดเช้ามืดวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ.1885 ตนทัตเทวี้ยตได้นำกำลังทหารโจมตีฐานทัพทหารฝรั่งเศสในกรุงเว้แต่ไม่สำเร็จ จากนั้นได้จัดการนำจักรพรรดิห่ามงีและสมาชิกราชวงศ์บางพระองค์หนีไปอยู่จังหวัดกว๋างจิ (Quang Tri)[2] ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ทางเหนือของกรุงเว้ที่เป็นส่วนหนึ่งของแคว้นอันนัม นับจากนั้นขบวนการเกิ่นเวืองก็เริ่มเรียกร้องประชาชนทุกหมู่เหล่าให้ช่วยจักรพรรดิห่ามงีขับไล่เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสจนกระทั่ง ค.ศ.1888 จักรพรรดิห่ามงีจึงถูกฝรั่งเศสจับได้และเนรเทศพระองค์ไปอยู่ประเทศแอลจีเรีย (Algeria) แต่อย่างไรก็ตามกองทัพพิทักษ์จักรพรรดิยังดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศสตามบริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของแคว้นอันนัม โดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของปัญญาชนฟานดินฟุง (Phan Dinh Phung: 1847-1895)* จนถึง ค.ศ.1893[3]

ขบวนการเกิ่นเวืองเป็นการรวมตัวของชาวเวียดนามที่ต่อต้านขับไล่ฝรั่งเศสและฟื้นฟูจักรพรรดิที่มีรูปแบบตามสมัยจารีต ขบวนการนี้มีจุดอ่อนคือไม่มีเครือข่ายทั่วทั้งประเทศทำให้การปฏิบัติการอยู่ในวงที่จำกัด ประกอบกับฝรั่งเศสมีความเหนือกว่าทางด้านอาวุธและยุทธวิธี ทำให้การต่อต้านฝรั่งเศสต้องประสบกับความล้มเหลว

2.2 การรับแนวคิดจากตะวันตก

ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองใน ค.ศ.1883 ชาวเวียดนามก็รวบรวมกำลังทำการต่อต้านขับไล่ฝรั่งเศส โดยใช้ลัทธิขงจื๊อและสถาบันจักรพรรดิรวบรวมชาวเวียดนามและทำการต่อต้านแต่ไม่ได้ผล ความพ่ายแพ้ของเวียดนามทำให้นักชาตินิยมหันกลับมาหยุดคิดและตั้งคำถามกับการ

---

[1] Stanley Karnow. (1962). *Vietnam: A History*. p. 86.

[2] Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. p. 100.

* ฟานดินฟุง ผู้นำคนสำคัญของขบวนการเกิ่นเวืองหรือขบวนการนิยมกษัตริย์ เขานำการต่อต้านฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ.1885-1893 ปีที่ฟานดินฟุงเป็นโรคบิดจนเสียชีวิต จากนั้นขบวนการเกิ่นเวืองก็อ่อนกำลังลงจนยุติบทบาทไปในที่สุด โปรดดู Samuel L. Popkin. (1979). *The Rational Peasant*. p. xvii.

[3] Joseph Buttinger. (1958). *The Smaller Dragon A Political History of Vietnam*. p. 383.

ปฏิบัติที่ผ่านมาเพื่อจะกำหนดทิศทางการต่อต้านรูปแบบใหม่ โดยพวกเขาตระหนักว่าแนวคิดขงจื๊อถูกท้าทายจากลัทธิอาณานิคมและไม่สามารถหาทางออกให้กับชาวเวียดนามได้ ดังนั้นการเปิดรับแนวคิดเสรีนิยมและสังคมนิยมจากตะวันตกจึงเป็นทางเลือกไม่กี่ทางของชาวเวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 20

2.2.1 แนวคิดชาตินิยม (Nationalism)

แนวคิดชาตินิยมเป็นแนวคิดที่สืบทอดมาจากการกำเนิดของรัฐชาติแบบสมัยใหม่ (Modern NationState) ที่มีอาณาเขตพรมแดนของอำนาจการบริหารปกครองกลุ่มชนทุกเผ่าที่มีทั้งวัฒนธรรมต่างกันและร่วมกัน โดยพลเมืองของรัฐอยู่ภายใต้รูปแบบการปกครองและระบบกฎหมายเดียวกัน แนวคิดการสถาปนารัฐชาติกำเนิดในภูมิภาคยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ผลของการเกิดรัฐชาติก็ปรากฏเป็นแผนที่ที่นำมาสู่การรับรู้เขตแดนของรัฐ[1] เส้นเขตแดนที่กำหนดเป็นประเทศต่อมาได้มีผลกระทบต่อแนวความคิดในการแบ่งแยกกลุ่มคนที่อยู่อีกฟากเขตแดนกลายเป็นพวกเขาที่มิใช่พวกเราทั้งๆ ที่ในอดีตคนเหล่านี้อยู่ร่วมวัฒนธรรมเดียวกัน อาทิ การแบ่งแยกชาวโคชินจีนด้วยสัญชาติฝรั่งเศสออกจากชาวอันนัมสัญชาติเวียดนาม

แนวคิดพื้นฐาน (regulative) ในลัทธิชาตินิยมประกอบด้วย ธรรมชาติของมนุษย์ (humam nature) ที่ต้องอยู่ในชุมชนหรือชาติ ที่มีความเป็นอิสระในการสร้างสรรค์ความต้องการของมนุษย์โดยใช้เครื่องมือ เช่น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ชีวประวัติและเพื่อการใช้ภาษา (Language) ในการสื่อสารและสร้างความรับรู้ร่วมกัน วัฒนธรรมโรแมนติก (Romantic Culture)* ที่ทำหน้าที่แทนศาสนาที่ถูกลดบทบาทลงไปในยุคแห่งการรู้แจ้ง (Enlighterment) ภายหลังยุคกลางของยุโรป รัฐประชาชาติ (Nation State) ชุมชนทางการเมืองของมุนษย์ที่ถือตนเป็นสมาชิกของชาติหรือประชาคมเดียวกัน โดยมีเจตนารมย์ร่วมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพ อำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty) โดยให้อำนาจประชาชนในด้านการปกครองและการออกกฎหมายเพื่อความอิสระสูงสุด เศรษฐกิจแห่งชาติ (National Econmy) ที่เน้นถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นสิ่งสุงสูด และความเป็นอินทรียภาพ (Nation as orgaincism)[2] คือการมองว่าชาติเป็นหน่วยหนึ่งของสิ่งมีชีวิตที่ต้องพัฒนาตัวเองสู่ความเข้มแข็งเฉกเช่นเดียวกับชีวิตมนุษย์

---

[1] Craig Calhoun. (1997). *Nationalism*. p.12.

* ยุโรปในกลางศตวรรษที่ 18 เกิดปฏิกิริยาต่อต้านปรัชญาแบบวัตถุนิยม (Materialism) เหตุผลนิยม (Rationlism) และอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ขบวนการเคลื่อนไหวเหล่านี้ถูกเรียกขานว่าขบวนการลัทธิโรแมนติกโดยให้ความสำคัญกับ วีรบุรุษ (Heroic) จิต (Soul) อารมณ์ (Emotional) ใจ (Heart) และประเพณี (Tradition)

[2] สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.* หน้า 73 - 84.

ลัทธิชาตินิยมแบ่งได้ 4 ประเภทคือ ชาตินิยมแนวเสรี (Liberal Nationalism) ชาตินิยมแนวอนุรักษ์ (Conservative Nationalsm) ชาตินิยมขยายอำนาจ (Expansitionist Nationalism) และชาตินิยมต่อต้านการล่าอาณานิคม (Anticolonial Nationalism) แนวคิดนี้เกิดขึ้นในประเทศที่ถูกจักรวรรดินิยมครอบครอง โดยการต่อสู้มุ่งไปที่เอกราชและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วย ดังนั้นการปลดปล่อยชาติจึงดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ นักชาตินิยมที่ต่อต้านการล่าอาณานิคมจะได้รับการช่วยเหลือจากนักสังคมนิยมเพราะว่าทั้งคู่มีศัตรูคนเดียวกันคือ เจ้าอาณานิคมที่นำระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาบริหารอาณานิคม[1]

ลัทธิชาตินิยมเวียดนามที่ตรงกับประวัติศาสตร์เวียดนามในช่วงฝรั่งเศสปกครองคือลัทธิชาตินิยมต่อต้านการล่าอาณานิคมดังจะเห็นได้จากใน ค.ศ.1883 เส้นเขตแดนเวียดนามเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นเมื่อถูกฝรั่งเศสยึดครองและเข้าปกครองอย่างสมบูรณ์ การปรากฏของเส้นเขตแดนของแต่ละแคว้นเมื่อฝรั่งเศสนำรูปแบบการปกครองที่ต่างกันมาใช้ปกครองภูมิภาคทั้งสามของเวียดนาม อาทิ ตังเกี๋ย อันนัม และโคชินจีน ซึ่งแคว้นเหล่านี้เคยเป็นศูนย์อำนาจอิสระในการบริหารพลเมืองในอาณาจักร [2]ของเวียดนามในสมัยจารีตเส้นเขตแดนของเวียดนามปรากฏชัดเจนเป็นหนึ่งเดียวเมื่อฝรั่งเศสยึดลาวจากสยามใน ค.ศ.1893[3] สรุปว่าเขตแดนทุกด้านของเวียดนามได้ถูกกำหนดลงอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้แล้ว และพื้นฐานของแนวคิดชาตินิยมก็ได้กำเนิดขึ้นในดินแดนเวียดนาม

2.2.2 แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism)

ลัทธิเสรีนิยมกำเนิดในดินแดนยุโรป สาเหตุการเกิดของลัทธิเสรีนิยมคือ การท้าทายทางความคิดต่อแนวคิดรัฐชาติสมัยใหม่ (Modern NationState) ที่เน้น “การอ้างเหตุผลของรัฐ” เพื่อต้องการแทรกแซงแนวทางปฏิบัติของพลเมืองและองค์กรต่างๆ ซึ่งมุ่งสร้างความมั่นคงและความมั่งคั่งของรัฐ[4] แต่ในทัศนะของนักคิดเสรีนิยมถือว่า *รัฐเป็นสิ่งชั่วร้าย*

หลักการของลัทธิเสรีนิยมประกอบด้วย ปัจเจกบุคคล (Individualism) เสรีภาพ (Liberty) เหตุผล (Reason) ความเสมอภาค (Equality) ขันติธรรม (Toleration) ฉันทานุมัติ (Consent) และรัฐธรรมนูญนิยม (Consyitutionalsm)[5] นักคิดในลัทธิเสรีนิยมที่โดดเด่น อาทิ

---

[1] สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.* หน้า 92.

[2] Sunait Chtintaranond and Chris Baker. (2002). *Recalling Local Pasts Autonomous History in Southeast Asia.* P. 181–182.

[3] ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *อินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20.* หน้า 19.

[4] สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2547, มิถุนายน-กันยายน). แนวคิดของมิแชล ฟูโกต์ ว่าด้วย “เทคโนโลยีการปกครอง,” *ร่มพฤกษ์.* 22(3): 2 – 23.

[5] สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.* หน้า 10 -13.

จอห์น ล็อค(John Lock: 1632 - 1704)* อดัม สมิท (Adam Smith: 1723 - 1790)** และ รุสโซ (Jean – Jacques Roussea: 1712 – 1778)*** นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับ ปัจเจกบุคคล ความเป็นอิสระ สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง และลักษณะที่เหมาะสมของชุมชน เป็นต้น[1] ลัทธิเสรีนิยมได้เชื่อมโยงอ้างอิงกับระบบการตลาดที่ให้ความสำคัญกับการประกอบการค้าเสรี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งแนวคิดเหล่านี้พุ่งเป้าโต้แย้งไปยังรัฐซึ่งยังคงมีความคิดระบบเศรษฐกิจแบบผูกขาด

การรับแนวคิดเสรีนิยมของชาวเวียดนามมีลักษณะพิเศษคือไม่ได้รับจากการศึกษาแนวคิดจากชาวตะวันตกโดยตรงแต่รับผ่านนักคิดจากจีนที่มีอิทธิพลต่อปัญญาชนเวียดนามในยุคนั้น การรับแนวคิดชาตินิยมเวียดนามเกิดจากบริบททางประวัติศาสตร์ของเวียดนามในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นบริบทที่ใกล้เคียงกับชาวยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 18 กล่าวคือชาวยุโรปได้ตกอยู่ภายใต้การครอบครองผ่านกลไกต่างๆ ของรัฐชาติ ส่วนชาวเวียดนามถูกครอบครองโดยกองกำลังฝรั่งเศสโพ้นทะเล เมื่อทั้งสองรับแนวคิดเรื่องเสรีภาพ ความเท่าเทียม และความภราดรภาพที่จะนำไปสู่ความเป็นเสรีชน จากแนวคิดเหล่านี้ทั้งชาวยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 18 และชาวเวียดนามในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงยอมรับแนวความคิดแบบเสรีนิยม อย่างไรก็ตามการรับแนวความคิดเสรีนิยมและเรื่องราวที่นำไปสู่การต่อต้านอาณานิคมของชาวเวียดนามเป็นไปอย่างช้าๆ เพราะฝรั่งเศสพยายามปิดกั้นเพื่อป้องกันการต่อต้านที่เกิดตามมา แต่อย่างไรก็ตามด้วยสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอาณาเขตติดต่อกันระหว่างภาคเหนือของเวียดนามกับภูมิภาคจีนตอนใต้ การ

---

* จอห์น ล็อค (John Lock: 1632 - 1704) นักปรัชญาและนักการเมืองชาวอังกฤษ ทัศนะทางการเมืองของล๊อคแสดงออกด้วยการเข้าร่วมกับการปฏิวัติอังกฤษ เมื่อ ค.ศ.1688 ระหว่างฝ่ายนิยมรัฐสภาและฝ่ายนิยมกษัตริย์ ล๊อคอยู่ร่วมกับฝ่ายชนะที่นิยมรัฐสภา หลังจากปฏิวัติเขาผลิตงานออกมา 2 เล่มคือ สาส์นว่าด้วยขันติธรรม (A Letter Concerning Toleration 1689) และหนังสือสองเล่มว่าด้วยการปกครอง (Two Treaties of Government 1690)

** อดัม สมิท (Adam Smith: 1723 - 1790) นักปรัชญาและเศรษฐศาสตร์ชาวสก๊อต ผู้วางรากฐานวิชาเศรษฐศาสตร์ เขามีผลงานชิ้นสำคัญคือ ความมั่งคั่งของชาติ (The Wealth of Nations 1776) สมิทเสนอระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ที่เน้นการตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคล โดยเขาเสนอว่าระบบนี้จะมีมือที่มองไม่เห็น (Invisible hand) เป็นกลไกในการต่อรองจนเกิดความพอใจในสังคม เพราะปัจเจกบุคคลย่อมแสวงหาผลประโยชน์เข้าตนเป็นใหญ่ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะตอบสนองต่อลัทธิเสรีนิยมด้านเศรษฐกิจ

*** รุสโซ (Jean – Jacques Roussea: 1712 – 1778) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสที่มีผลงานด้านความคิดทางการเมืองที่สำคัญคือ สัญญาประชาคม (The Social Contract 1762) รุสโซโต้แย้งต่อนักปรัชญาส่วนใหญ่ที่ให้ความสำคัญต่อ เหตุผล (Reason) ว่าเป็นสิ่งที่แยกมนุษย์จากสัตว์ ซึ่งต่างจากรุสโซที่เสนอว่าพื้นฐานของความเป็นมนุษย์คือ การเลือกแนวทางศีลธรรม (Moral Choice) เพราะถ้าหากมนุษย์ถูกจำกัดสิทธิในการเลือก มนุษย์ก็ไม่ต่างอะไรจากสัตว์

[1] เชษฐา พวงหัตถ์. (2543 ธันวาคม–2544 พฤษภาคม). “เสรีนิยม มาร์กซิสม์และประชาธิปไตย,” *อักษรศาสตร์.* 23(2): 55-105.

ส่งผ่านทางวัฒนธรรมจึงสามารถข้ามผ่านเขตแดนการปกครองที่ปรากฏบนแผนที่ชาติรัฐ ที่รับการพัฒนาเทคโนโลยีการพิมพ์จากตะวันตกเข้ามารองรับเส้นเขตแดนใหม่[1] ชนพื้นเมืองที่ร่วมวัฒนธรรมเดียวกันมีชุมชนในจินตนาการที่ถูกสร้างขึ้นพร้อมๆ กับวัฒนธรรมของภูมิภาค[2] ดังนั้นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของกลุ่มชนบริเวณชายแดนที่มีมานานนับศตวรรษจึงอยู่เหนือเส้นเขตแดนที่เพิ่งสร้างโดยเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส วัฒนธรรมร่วมระหว่างคนชายแดนจีนและเวียดนามเกิดจากการสื่อสารแลกเปลี่ยนปรัชญาจากตะวันตก อาทิ ค.ศ.1900 งานเขียนของปรัชญาเมธีที่มีแนวความคิดทางการเมือง เช่น รุสโซ (Rousseau: 1712-1718) วอลแตร์ (Voltaire:1694-1778) มองเตสกิเออร์ (Montesquieu: 1689-1755) เฮอร์เบริต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer: 1820-1903) ได้แพร่เข้ามาในจีนและมีการแปลออกเป็นภาษาจีน เนื่องจากปัญญาชนเวียดนามสามารถอ่านภาษาจีนได้ ปัญญาชนเวียดนามจึงรับแนวความคิดทางการเมือง

ของปรัชญาเมธีเหล่านี้ผ่านงานแปลของปัญญาชนชาวจีน* แนวคิดดังกล่าวทำให้ปัญญาชนเวียดนามบางคนเริ่มละทิ้งแนวคิดแบบขงจื๊อ[3] ที่ไม่สามารถตอบคำถามได้ครอบคลุมเมื่อต้องเผชิญกับการท้าทายจากชาวตะวันตก นี้คือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางแนวคิดและค่านิยมของปัญญาชนเวียดนามที่เกิดการผสมผสานระหว่างปรัชญาตะวันออกและตะวันตกในยุคอาณานิคม

2.2.3 แนวคิดสังคมนิยม (Socialism)

คำว่าสังคมนิยม (Socialism) ปรากฏครั้งแรกในวารสารภาษาฝรั่งเศสชื่อ Le Clohe ใน ค.ศ.1832 ซึ่งมีรากฐานมาจากภาษาละติน Sociare แปลว่า “รวม” หรือ “ร่วมกัน” ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นคำว่า “สังคม” ที่มีความหมายว่าการร่วมกันทำกิจกรรมของมนุษย์ ส่วนอีกแนวความคิดหนึ่งเชื่อว่ามาจากรากศัพท์ Societas ซึ่งเป็นภาษากฎหมายของยุโรปในยุคกลาง โดยแปลว่า ความเป็นเพื่อน หรือ สหาย ซึ่งต่อมาพัฒนามาเป็นคำว่า “สังคม” (Social, Society) ที่หมายถึงการทำสัญญาด้วยความสมัครใจของเสรีชน[4] ซึ่งการให้ความหมายใหม่นี้ท้าทายความหมายของ “รัฐ” ที่หมายถึงการรวมโดยการใช้อำนาจบังคับ

---

[1] Benedict Anderson. (1983). *Imagined Communities Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. p. 172.

[2] John Hutchison and Anthony D. Smith. (1994). *Nationalism*. p 94.

*เย็นฟู (Yen Fu) คังหยูเหวย (Kang Yu-Wei) และเลี่ยงฉีเฉา (Liang Chi chao) ซึ่งเป็นผู้ที่นำการปฏิรูปจีนใน ค.ศ.1898 มีอิทธิพลต่อปัญญาชนเวียดนามมาก เลี่ยงฉีเฉาทำให้ปัญญาชนเวียดนามบางส่วนตระหนักว่าโลกไม่มีความกลมเกลียวภายใต้ชนชั้นที่แตกต่าง หากแต่เป็นสนามของการต่อสู้แข่งขันระหว่างชาติที่เข้มแข็งกับชาติที่อ่อนแอ แต่มีความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย

[3] เขียนธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ*. หน้า 65.

[4] สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย*. หน้า 47 – 50.

ความหมายของคำว่า “สังคมนิยม” (Socialism) ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถูกนำมาประยุกต์เข้ากับระบบการเมืองโดยเน้นถึงการปฏิวัติทางการเมือง (political revolution) และการปฏิวัติทางสังคม (social revolution) เพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งความเท่าเทียมทางชนชั้น โดยแนวคิดสังคมนิยมให้ความสำคัญต่อ ชุมชน (Community) ภราดรภาพ (Fraternity) ความเสมอภาคทางสังคม (Social Equality) ความจำเป็น (Need) ชนชั้นทางสังคม (Social Class) กรรมสิทธิ์ร่วม (Common Ownership) และความก้าวหน้า (Progress) [1] ของสังคม

แนวคิดสังคมนิยม (Socialism) เกิดจากการท้าทายทางความคิดต่อแนวคิดรัฐชาติสมัยใหม่ (Modern NationState) และแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) นักคิดคนสำคัญของแนวคิดนี้คือ เฮเกล (George Wilhelm friedrch Hegel:1770-1831) และคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Mark: 1818-1883) ที่มุ่งโต้แย้งต่อแนวคิดรัฐชาติสมัยใหม่และแนวคิดเสรีนิยม มาร์กซ์ให้ความสำคัญกับจริยธรรมของนักปรัชญาและนักวิทยาศาสตร์สังคม เขาเสนอว่ารัฐพยายามลดทอนความคิดของมนุษย์และเพิ่มศักยภาพการทำงานของมนุษย์ มาร์กซ์วางกรอบกฎหมายพื้นฐานและตีความบริบทในสังคมมนุษย์ภายใต้การแข่งขันอย่างเสรี[2] ว่าลัทธิเสรีนิยมเป็นแนวทางเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่ความแตกต่างในสังคมระบบชนชั้นตามลัทธิดาร์วินนิสม์ทางสังคม (Social Darwinism) ซึ่งมองว่าชาติพันธุ์ที่แข็งแรงกว่าจะแผ่ขยายขึ้นครอบงำเหนือชาติพันธุ์ที่อ่อนแอกว่า[3] ดังนั้นการแข่งขันที่ไม่อยู่บนฐานของความเท่าเทียมจะทำให้ชนชั้นแรงงานและชนชั้นล่างพ่ายแพ้ต่อชนชั้นนำ และเมื่อชนชั้นนำประสบความสำเร็จเขาก็จะออกกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดสิทธิของชนชั้นแรงงานเช่นเดิม โดยมาร์กซ์เสนอทางออกว่าโครงสร้างของสังคมมนุษย์มีสองส่วนคือโครงสร้างส่วนบนซึ่งประกอบด้วยระบบกฎหมาย ระบบสังคม ระบบการเมือง ระบบภูมิปัญญาและความคิด และโครงสร้างพื้นฐานซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางการผลิตและพลังการผลิต มาร์กซ์ชี้ว่าโครงสร้างพื้นฐานมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างส่วนบนด้วยวิธีการต่อสู้ทางชนชั้น[4] โดยมีชนชั้นกรรมาชีพเป็นหลักในการปฏิวัติสังคม[5] ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อชัยชนะของชนชั้นกรรมาชีพ

ชาวเวียดนามรับแนวความคิดสังคมนิยมในทศวรรษ 1920 ซึ่งเป็นเวลาภายหลังจากแนวความคิดชาตินิยมของขบวนการชาตินิยมถูกระบบอาณานิคมท้าทายและไม่สามารถาหาทาง

---

[1]โปรดดู สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

[2] Clive J. Christie. (2001). *Ideology and Revolution In Southeast Asia 1900– 1980*. p 26.

[3] สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2547, มิถุนายน-กันยายน). แนวคิดของมิแชล ฟูโกต์ ว่าด้วย “เทคโนโลยีการปกครอง,” ร่มพฤกษ์. 22(3): 2 – 23.

[4] สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.* หน้า 62.

[5] Clive J. Christie. (2001). *Ideology and Revolution In Southeast Asia 1900– 1980*. p 26.

ออกให้กับนักชาตินิยมและชาวเวียดนามได้ แนวความคิดสังคมนิยมจึงถูกนำเข้าสู่เวียดนามโดยโฮจิมินห์ผู้มีประสบการณ์ในโลกตะวันตกและองค์การโคมินเทิร์นตลอดต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

ประกอบกับฝรั่งเศสทำให้เวียดนามพัฒนาเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอาณานิคม โดยฝรั่งเศสได้พัฒนาการคมนาคมระหว่างหน่วยงานต่างๆ ให้สะดวกขึ้น การผลิตในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมขยายตัวมากขึ้น ทำให้เกิดชนชั้นกลางในสังคม ในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวพบว่ามีความแตกต่างระหว่างรัฐอารักขาตังเกี๋ยกับรัฐอาณานิคมโคชินจีน โดยการพัฒนาส่วนใหญ่ในโคชินจีนเน้นภาคเกษตรกรรมเพราะว่าโคชินจีนมีที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงที่สมบูรณ์เหมาะแก่การกสิกรรม ในขณะที่ตังเกี๋ยมีอุตสาหกรรมเหมืองแร่เป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนั้นรัฐอารักขาตังเกี๋ยจึงเกิดพัฒนาการของชนชั้นแรงงานตามลำดับ ใน ค.ศ.1904 เวียดนามมีแรงงานทั่วประเทศ 55,000 คน ใน ค.ศ.1908 ตังเกี๋ยมีแรงงาน 15,308 คน และใน ค.ศ. 1912 เพิ่มเป็น 17,050 คน การรวมตัวของพวกแรงงานกรรมกรเริ่มเกิดตามเมืองใหญ่ของตังเกี๋ย อันนัม และโคชินจีน เช่น จังหวัดท้ายบิ่ง (Thai Binh) เมืองท่าหายฟ่อง (Hai Phong) ฮานอย (Ha Noi) จังหวัดบั๊กนิง (Bac Ninh) จังหวัดนามดิ่ง (Nam Dinh) เมืองท่าด่าหนัง (Da nang) ห่งกาย (Hon Gon) และ ไซ่ง่อน (Saigon) เป็นต้น

การปรากฏสถานภาพของแรงงานกรรมกรถือเป็นรากฐานที่สำคัญเคียงคู่ชาวนาและปัญญาชนในสังคมเวียดนาม ในระหว่าง ค.ศ.1904–1905 กลุ่มแรงงานได้ร่วมตัวต่อต้านฝรั่งเศสถึง 10 ครั้ง[1] นับเป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มแรงงานในสังคมเวียดนามในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ของประวัติศาสตร์เวียดนาม

การพิจารณาถึงแนวความคิดต้องนำเอาเหตุการณ์แวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอิทธิพลร่วมสมัยต่อแนวความคิดในบริบทของประวัติศาสตร์เข้ามาพิจารณาด้วย อาทิ เมื่อเลนิน (Lenin) ผู้นำการปฏิวัติชาวรัสเซียได้เสนอแนวความคิดสากลนิยมในหนังสือ “จักรวรรดินิยม” ขั้นตอนสูงสุดของทุนนิยม โดยให้ความเห็นว่าการปฏิวัติโลกต้องอาศัยนักชาตินิยมที่ต่อต้านทุนนิยมของจักรวรรดินิยมด้วย ทำให้ใน ค.ศ.1917 พรรคบอลเชวิค (Bolshevik Party) ประสบความสำเร็จในการปฏิวัติรัสเซีย และใน ค.ศ.1919 ผู้นำรัสเซียได้จัดตั้งองค์การคอมมิวนิสต์สากลหรือโคมินเทิร์น (Comintern) เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์สังคมนิยมในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ใน ค.ศ.1920 โคมินเทิร์นจัดการประชุมเลนินเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาแห่งชาติและอาณานิคม (These on the National and Colonial Question) โดยการสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราช นโยบายดังกล่าวส่งผลให้โคมินเทิร์นให้ความสนใจกับการต่อสู้ของขบวนการชาตินิยมมากขึ้น อาทิ ใน ค.ศ. 1921 พรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสได้จัดตั้งคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับอาณานิคม (Comite d’ Etudes Colonial) และสามารถจัดตั้งเป็น

---

[1] สุรพงศ์ ชัยนาม. (2528). *มากซ์และสังคมนิยม.* หน้า 3.

สหภาพของอาณานิคม (Union Inter – Colonial) เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในอาณานิคม [1]

ในบรรดานักชาตินิยมเวียดนามโฮจิมินส์ (Ho Chi Minh) ซึ่งเป็นปัญญาชนขงจื๊อผู้เดินทางออกจากเวียดนามตั้งแต่ ค.ศ.1911 เพื่อทำงานบนเรือเดินสมุทรและโรงแรมในฝรั่งเศส [2] ต่อมาใน ค.ศ.1919 โฮจิมินส์ได้เข้าร่วมประชุมสันติภาพแวร์ซายส์หลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งยุติ โดยเสนอข้อเรียกร้องของชาวอันนัม (Revendieations du Peuple Anamite) แต่โดนปฏิเสธ ใน ค.ศ.1920 โฮจิมินส์ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศสที่แยกตัวออกจากพรรคสังคมนิยม เพราะเป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อปัญหาอาณานิคม[3] หลังจากนั้นใน ค.ศ. 1923 โฮจิมินส์ก็ทำการเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์เข้าสู่เวียดนามอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นเมื่อแนวความคิดสังคมนิยมเข้ามาผสานกับกลุ่มชนชั้นแรงงานที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมผูกขาด นักชาตินิยมที่กำลังแสวงหาแนวความคิด องค์กร แนวทางในการต่อสู้ เพื่อเอกราชของชาติได้รับเอาอุดมการณ์สังคมนิยมเป็นแนวทางในการแสวงหาเอกราชของเวียดนาม

เวียดนามรับอิทธิพลจากจีนโดยมีภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ วัฒนธรรมจีนจึงโดดเด่นในสังคมเวียดนาม อาทิ ลัทธิขงจื๊อที่มีบทบาทกำหนดหน้าที่จริยธรรมโดยสะท้อนผ่านคุณธรรมความดีและความรับผิดชอบต่อสังคม พื้นฐานด้านจริยธรรมของลัทธิขงจื๊อเป็นพื้นฐานสร้างจิตสำนึกในการเสียสละเพื่อสังคมโดยเกิดการรวมตัวเป็นขบวนการเพื่อต่อต้านผู้บุกรุก

เวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นอาณาจักรที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา และวิถีชีวิต เนื่องจากอาณาจักรเวียดนามเกิดจากการทับซ้อนของอาณาจักรจามปาที่นับถือศาสนาฮินดูและเป็นเขตแดนอารยธรรมร่วมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะแคว้นโคชินจีนของเวียดนามที่ลัทธิขงจื๊อมิสามารถหยั่งรากลึกได้ เพราะว่าชนพื้นเมืองดั้งเดิมและผู้อพยพมีความเชื่อเกี่ยวการบูชาผีและพุทธศาสนา ดังนั้นการรวบรวมกลุ่มคนเพื่อทำการต่อต้านฝรั่งเศสกลุ่มลัทธิความเชื่อหรือผู้มีบุญจึงถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่ม ส่วนแนวความคิดชาตินิยมเป็นผลจากการกำหนดเขตแดนและการปลุกระดมของผู้นำในการต่อต้านฝรั่งเศส ซึ่งผสมผสานกับแนวความคิดเสรีนิยมและสังคมนิยมที่ชาวเวียดนามรับผ่านจีน ดังนั้นความขัดแย้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกได้ลดลงเหตุเพราะว่าชาวเอเชียได้ตระหนักถึงภัยอันตรายร่วมจากตะวันตก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มนักชาตินิยมได้ปรากฏขึ้นมาในประวัติศาสตร์เวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 20

---

[1] เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม.* หน้า 61.

[2] ดี.จี.อี. ฮอลล์. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้.* แปลโดย วรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. หน้า 918.

[3] เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม.* หน้า 65.

บทที่ 3
ขบวนการชาตินิยมซุยเติน ค.ศ. 1904 – 1925

การต่อต้านฝรั่งเศสของชาวเวียดนามตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นการต่อต้านที่ล้มเหลวไม่สามารถขับไล่เจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสให้ออกไปจากเวียดนามได้ ดังนั้นขบวนการชาตินิยมที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงพยายามเปลี่ยนแปลงพัฒนาองค์กรและวิธีการของขบวนการให้แตกต่างไปจากสมาคมหรือขบวนการต่างๆ ที่ผ่านมา

ขบวนการชาตินิยมซุยเติน (Nationalist Movement Duy Tan) เป็นขบวนการชาตินิยมที่พยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการให้ต่างจากกลุ่มการต่อต้านที่ผ่านมา จากการศึกษาพบว่าขบวนการชาตินิยมซุยเตินได้สร้างเครือข่ายการต่อต้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ เครือข่ายเหล่านี้นำมาซึ่งการส่งนักศึกษาไปศึกษาต่อในต่างประเทศ รวมถึงการรับแนวความคิดเสรีนิยมจากโลกตะวันตกเข้ามาเป็นแนวทางในการต่อต้านเจ้าอาณานิคม ซึ่งนำมาสู่การกำหนดให้ขบวนการชาตินิยมซุยเตินเน้นถึงการปฏิรูปสังคมเวียดนามโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือสมาชิกของขบวนการ และให้สมาชิกของขบวนการเหล่านี้นำการปฏิรูปสังคมเวียดนามในด้านต่างๆ ในเวลาต่อมา

3.1 ขบวนการชาตินิยมซุยเติน

คำว่าซุยเติน (Duy Tan) ในภาษาเวียดนามมีความหมายว่าการปฏิรูปสังคม (Reformation Society)[1] ชื่อนี้ได้สื่อความหมายว่าขบวนการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิรูปสังคมเวียดนาม แต่เนื่องจากในช่วงเวลานั้นเวียดนามอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส การปฏิรูปจึงหมายถึงการปฏิรูปสังคมเวียดนามเพื่อความเป็นเอกราช[2]

ขบวนการชาตินิยมซุยเติน (Nationalist Movement Duy Tan: 1904-1925) กำเนิดขึ้นใน ค.ศ.1904 โดยเจ้าชายเกืองเด (Cuong De: 1882–1951)[*] ผู้สืบเชื้อสายจากราชวงศ์เหงียน (Nguyen Dynasty: 1802–1945) และ

---

[1] David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925*. p. 100.

[2] Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. p. 221.

[*] เจ้าชายเกืองเดเป็นบุตรของเจ้าชายเหงียนคานห์ (Nguyen Cach) โอรสองค์โตของจักรพรรดิยาลอง (Gia Long: 1802 - 1820) เจ้าชายเหงียนคานห์เคยเดินทางไปฝรั่งเศสกับบาทหลวงปิโญเดอเบแฮน (Pigneau de Bahaine) เพื่อขอความช่วยเหลือจากฝรั่งเศสในการกวาดล้างกบฏเตย์เซิน (Tay Son Rebellion: 1778 – 1802) จนแล้วเสร็จใน ค.ศ. 1802 แต่เจ้าชายเหงียนคานห์ผู้ดำรงตำแหน่งรัช

ภาพประกอบ 9 เจ้าชายเกืองเด

ที่มา ราชบัณฑิตสถาน. (2547). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 2 อักษร C-D ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* หน้า 401.

ทายาทสิ้นพระชนม์ด้วยไข้ทรพิษใน ค.ศ. 1801 ตามหลักจารีตราชสำนักเวียดนามผู้สืบทอดตำแหน่งรัชทายาทควรตกเป็นของราชโอรสองค์โตของรัชทายาท แต่จักรพรรดิยาลองกลับตัดสินพระทัยสถาปนาราชโอรสองค์ที่ 4 เป็นรัชทายาทซึ่งขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิมินห์หมาง (Minh Mang: 1820-1841) แต่หลังจากฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนามเจ้าชายเกืองเดก็อ้างสิทธิ์ในราชบัลลังก์ตลอดทั้งๆ ที่สายของพระองค์ถูกตัดสิทธิ์นี้ไปแล้ว ใน ค.ศ. 1901 เจ้าชายเกืองเดได้พบปะกับฟานโบ่ยโจวและตกลงร่วมก่อตั้งขบวนการชาตินิยมซุยเตินกับฟานโบ่ยโจวใน ค.ศ. 1904 และดำเนินงานเรื่อยมาจนใน ค.ศ.1913 พระองค์ถูกตำรวจฝรั่งเศสจับกุมระหว่างการเดินทางไปแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในโคชินจีนไปฮ่องกง แต่พระองค์ก็ได้รับความช่วยเหลือมาได้และพระองค์ก็ลอบหนีไปพำนักที่ยุโรป เจ้าชายเกืองเดเดินทางกลับมาญี่ปุ่นใน ค.ศ. 1915 พระองค์อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของนายทสึโยชิอินูไก (Tsuyoshi Inukai) อย่างไรก็ดีการเดินทางมาญี่ปุ่นของเจ้าชายเกืองเดครั้งนี้นอกจากการมีส่วนร่วมในการเรียกร้องให้อินโดจีนได้ปกครองตนเองต่อที่ประชุมสนธิสัญญาแวร์ซาย ค.ศ.1919 แล้ว เจ้าชายเกืองเดก็ไม่ทรงสามารถมีบทบาทใด เพราะรัฐบาลญี่ปุ่นตกลงช่วยฝรั่งเศสคอยติดตามพฤติกรรมของเจ้าชายเกืองเด ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (World War II: 1939 – 1945) ญี่ปุ่นยึดครองเวียดนามและตัดสินใจเลือกจักรพรรดิบ๋าวได่ (Bao Dai: 1925-1945) เป็นผู้นำหุ่นแทนที่จะเลือกเจ้าชายเกืองเด เจ้าชายเกืองเดประทับในญี่ปุ่นจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1951 ขณะมีพระชันษา 49 ปี (อ้างอิงจาก ราชบัณฑิตยสถาน. (2547). สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม ๒ อักษร C – D ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. หน้า 401 – 404).

ภาพประกอบ 10 เจ้าชายเกืองเดอายุ 26 ชันษา ถ่ายเมื่อ ค.ศ. 1908

ที่มา David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925.* pp. 180-181

ภาพประกอบ 11 ฟานโบ่ยโจวอายุ 41 ปี ถ่ายเมื่อ ค.ศ. 1908

ที่มา David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925*. pp. 180-181.

ภาพประกอบ 12 ฟานโบ่ยโจว

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

ฟานโบ่ยโจว (Phan Boi Chau: 1867 – 1940)* ร่วมกับพรรคพวกอีกประมาณ 20 คน โดยมีจุดมุ่งหมายคือเอกราชของชาติและสถาปนาเจ้าชายเกืองเดเป็นจักรพรรดิภายใต้รัฐธรรมนูญ ขบวนการชาตินิยมดำเนินการจนถึง ค.ศ. 1925 สมาชิกของขบวนการชาตินิยมสามารถจำแนกได้ดังนี้คือ ระดับผู้นำคือเจ้าชายเกืองเดกับฟานโบ่ยโจว ระดับสองคือปัญญาชนขงจื้อ ระดับสามคือนักศึกษารุ่นใหม่ได้แก่กลุ่มนักศึกษาที่ขบวนการส่งไปศึกษาต่อที่ญี่ปุ่นและจีน และระดับสุดท้ายคือแนวร่วมหรือประชาชนทั่วไป

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินเกิดขึ้นในช่วงเปลี่ยนผ่านของขบวนการชาตินิยมรูปแบบเก่าสู่ขบวนการชาตินิยมแนวใหม่ เพราะขบวนการต่อต้านแบบจารีตถูกท้าทายจากระบบอาณานิคมจนหาทางออกไม่ได้ ดังนั้น ขบวนการชาตินิยมซุยเตินจึงดำเนินการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมาย กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ สร้างเครือข่ายนอกประเทศ และรับแนวคิดจากตะวันตก ซึ่งเป็นคำตอบของการเปลี่ยนผ่านในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

แนวความคิดชาตินิยมต่อต้านลัทธิล่าอาณานิคมของขบวนการชาตินิยมซุยเตินเกิดขึ้นเพราะต้องการขับไล่เจ้าอาณานิคมออกไป แต่แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองนั้นได้ปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม คือ แนวคิดที่มีอยู่ถ้าหากถูกท้าทายแล้วหาคำตอบไม่ได้ ทางขบวนการก็ปรับเปลี่ยนไปจนกว่าจะมีแนวคิดที่หาทางออกให้กับขบวนการได้ ซึ่งขอแบ่งตามช่วงเวลาดังนี้

3.2 แนวความคิดของขบวนการชาตินิยมซุยเตินช่วง ค.ศ. 1904 - 1911

การศึกษาแนวความคิดของขบวนการชาตินิยมซุยเตินทำให้มีความเข้าใจระบบคิดของนักชาตินิยมและการดำเนินงานของขบวนการชาตินิยมเพิ่มขึ้น โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาแนวความคิดของฟานโบ่ยโจว เพราะเขาเป็นคนสำคัญในการกำหนดแนวทางและจุดมุ่งหมายในการต่อสู้ของขบวนการ ฟานโบ่ยโจวเชื่อว่าถ้าหากชาวเวียดนามรับรู้ในเรื่องอิสรภาพ ความเท่าเทียม ความยุติธรรมและความเจริญแบบชาวตะวันตก อาจทำให้ชาวเวียดนามลุกขึ้นมาต่อต้านฝรั่งเศส ดังนั้นฟานโบ่ยโจวจึงเน้นการเผยแพร่

---

* ฟานโบ่ยโจวเกิดเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1867 ในจังหวัดเหงะอัน (Nghe An) ครอบครัวปัญญาชนขงจื้อที่มีฐานะและมีความรักชาติ จังหวัดเหงะอันเป็นจุดยุทธศาสตร์ของกองทัพพิทักษ์จักรพรรดิในขบวนการเกิ่นเวือง (Can Vuong Movements: 1885 – 1893) ที่ทำการต่อต้านฝรั่งเศส ฟานโบ่ยโจวจึงซึมซับความรักชาติโดยตลอด โดยเฉพาะใน ค.ศ. 1882 ขณะที่ฟานโบ่ยโจวมีอายุ 17 ปี ฝรั่งเศสกำลังรุกรานตั่งเกี๋ย ฟานโบ่ยโจวเริ่มเขียนคำประกาศเชิญชวนชาวเวียดนามเพื่อร่วมต่อต้านฝรั่งเศส เขาสามารถรวบรวมนักเรียนนักศึกษาวัยหนุ่มได้ 60 คน ก่อตั้งเป็นกองกำลังนักศึกษา แต่ก็ถูกฝรั่งเศสปราบปรามได้ นับแต่เหตุการณ์ครั้งนั้นฟานโบ่ยโจวก็อุทิศตนเผยแพร่ความรู้ปลุกกระแสสำนึกชาตินิยมในหมู่นักเรียนเรื่อยมา

แนวความคิดเป็นสำคัญ ถึงแม้ฟานโบ่ยโจวจะเป็นนักปราชญ์ลัทธิขงจื้อ (Confucianism)* ที่เน้นเรื่องพิธีกรรมการบูชาบรรพบุรุษและความเชื่อระบบการปกครองอันมีจักรพรรดิเป็นผู้นำสูงสุด แต่แนวความคิดดังกล่าวมีอิทธิต่อฟานโบ่ยโจวลดลงเมื่อเขารับแนวความคิดปฏิรูปจากนักปราชญ์ชาวจีนร่วมสมัย อาทิ คังยูเว่ย (Kang Yuwei: 1858–1927) และเหลี่ยงฉีเฉา (Liang Chichao:1873-1929) นักปราชญ์จีนทั้งคู่มาจากครอบครัวปัญญาชนในมณฑลกวางตุ้ง (Kwang Tung)** ทั้งคู่มีผลงานแพร่หลายในหมู่ปัญญาชนชาวจีนและกระจายเข้ามาในเวียดนามด้วยเนื่องจากปัญญาชนเวียดนามสามารถอ่านภาษาจีนได้ พวกเขาจึงเริ่มรับแนวความคิดทางการเมืองของนักปรัชญาชาวตะวันตกโดยผ่านจากงานของปัญญาชนชาวจีน[1]

---

*ลัทธิขงจื้อ (Confucianism) เป็นวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและคุณธรรม ลัทธิขงจื๊อเข้ามาในเวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 1 โดยการนำเข้ามาของขุนนางจีนที่ปกครองเวียดนาม ข้อปฏิบัติของลัทธิขงจื๊อที่สอนในเวียดนามเกี่ยวกับหน้าที่มี 5 อย่างคือ 1. NHAN (เญิน) รักและมีมนุษยธรรม 2.NGHIA (เหงียะเอี๊ย) การกระทำที่ถูกต้องในการแสดงออกซึ่งความรักและมนุษยธรรม 3. LE (เล) พิธีกรรมต่างๆ กฎต่างๆ เกี่ยวกับพิธีกรรมมารยาท 4. TRI (จี๊) หน้าที่ต้องได้รับการศึกษา 5. TIN (ติ๊น) เชื่อมั่นในตนเองและซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น หลักการทั่วไปของขงจื๊อในเวียดนามคือ “ไม่กระทำในสิ่งที่เราไม่ต้องการให้ผู้อื่นกระทำต่อตัวเรา” และเคารพในบรรพบุรุษด้วยความกตัญญู (อ้างอิงจาก โสภนา ศรีจำปา. (2542, กันยายน – ธันวาคม). “ศาสนา ความเชื่อและการปฏิบัติในเวียดนาม,” *เอเชียปริทัศน์*. 20(3): 14-25.

** ทั้งสองศึกษางานเขียนของนักปรัชญาตะวันตก อาทิ รุสโซ (Jean Jacques Rousseau: 1712 - 1778) ที่ให้ความสำคัญการเมืองการปกครองที่เน้นถึงเสรีภาพของประชาชนและกฎหมายในการปกครองสังคมจากหนังสือสัญญาประชาคม (The Social Contract) วอลแตร์ (Voltaire: 1694 – 1778) นักปรัชญาที่ให้ความสำคัญด้านสิทธิเสรีภาพ มองเตสกิเออร์ (Montesquieu: 1689 - 1775) นักปรัชญาที่ให้ความสำคัญกับการปกครองระบบคณาธิปไตย (Aristocracy) ที่มีกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer: 1820 - 1903) นักปรัชญาที่ให้ความสำคัญกับแนวความคิดเสรีนิยม

คังยูเว่ยได้เขียนหนังสือชื่อ The Book On The Great Unity ที่เน้นถึงความภราดรภาพของสังคม ใน ค.ศ. 1897 ได้พิมพ์เรื่อง “ผู้ปฏิรูปลัทธิขงจื้อ” (Confucius as a Reformer) เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตามหลักขงจื๊อ ค.ศ. 1901 มีผลงานเรื่องวิวัฒนาการของธรรมเนียมปฏิบัติ (Evolution of The Rites) ที่เน้นเผยแพร่ทักษะการเป็นนักปฏิรูปที่ดี และใน ค.ศ. 1902 พิมพ์หนังสือเรื่องความสำคัญของการศึกษาและนโยบายต่างประเทศ (Great Learning and the Doctrine of the Mean) ที่สื่อถึงความสำคัญของความสัมพันธ์กับต่างประเทศในการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย ส่วนเหลี่ยงฉีเฉามีงานเขียนเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย (Ethos of New Citizenry) ลัทธิชาตินิยม (Nationalism) หลักการของระบอบกษัตริย์ (Monarchism) ความเสมอภาคทางการเมืองหรือสังคม (Democracy) และ เสรีภาพ (Freedom) ดูประวัติใน Xinzhong Yao. (2003). *Routledgecurzon Encyclopedia of Confucianism Volume I A – N.* pp. 321 – 324, 371. and Simon Blackburn. (1994). *The Oxford Dictionary of Philosophy*. pp.332–334 , 395-396, 249 and 359.

[1] William J. Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900-1941*. p. 41.

กล่าวคือคังยูเว่ยเคยเสนอปฏิรูปการปกครองต่อราชสำนักชิง (Qing Dynasty: 1644-1911) ในการปฏิรูปร้อยวัน (Hundred days Reform) เมื่อ ค.ศ.1898 โดยเสนอให้มีรัฐธรรมนูญและรัฐสภาแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือของชนทุกชั้น โดยคังยูเว่ยยังคงชั้นสถานภาพของราชวงศ์ ส่วนเหลี่ยงฉีเฉาสะท้อนแนวความคิดอธิปไตยที่เป็นของปวงชนโดยการเสนอแนวความคิดการปกครองระบบประชาธิปไตย (Democracy) เขาให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของประชาชน เช่นการเป็นสมาชิกสโมสร สมาคม และพรรคการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับขบวนการประชาชน หลังจากคังยูเว่ยและเหลี่ยงฉีเฉาผิดหวังจากการปฏิรูปร้อยวัน เขาทั้งสองเดินทางไปพำนักที่ญี่ปุ่น แต่อย่างไรก็ตามเขาทั้งสองก็สามารถดำเนินการส่งนักเรียนและนักศึกษาจีนไปศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่นสำเร็จ[1] ซึ่งแนวทางดำเนินการดังกล่าวมีอิทธิพลต่อขบวนการชาตินิยมซุยเตินในเวลาต่อมา

แนวความคิดเรื่องการปฏิรูปเวียดนามที่มีอิทธิพลต่อฟานโบ่ยโจวที่สำคัญอีกประการคือการปฏิรูปเมจิ (Meiji Restoration:1868) ของญี่ปุ่นที่เน้นการพัฒนา ทางด้านกองทัพ อุตสาหกรรม การปกครอง และการศึกษา ภายใต้นโยบายทำประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคั่ง (Fokokukyukei) ซึ่งผลจากการปฏิรูปดังกล่าวส่งผลให้ญี่ปุ่นมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การทหารและการเมือง ทั้งนี้เห็นได้จากการที่ญี่ปุ่นประสบผลสำเร็จ เช่น มีชัยชนะเหนือสงครามจีนญี่ปุ่น (Sino-Japanese War) ค.ศ.1895 และสงครามรัสเซียญี่ปุ่น (Russo-Japanese War) ใน ค.ศ.1905 ที่ส่งผลให้ญี่ปุ่นมีสถานภาพโดดเด่นในภูมิภาคเอเชียในฐานะประเทศที่ชนะชาติตะวันตก ในเวทีโลกญี่ปุ่นก็ได้รับความยอมรับจากชาติยุโรปในระดับหนึ่ง สรุปได้ว่าแนวคิดนักปรัชญาตะวันตก แนวทางปฏิบัติจากนักปราชญ์ชาวจีน และสถานภาพของญี่ปุ่น มีอิทธิพลต่อขบวนการชาตินิยมซุยเตินที่มีแนวคิดว่าเมื่อเวียดนามเป็นเอกราชจากฝรั่งเศสขบวนการจะสถาปนาเจ้าชายเกืองเดเป็นจักรพรรดิภายใต้รัฐธรรมนูญ

3.3 แนวความคิดของขบวนการชาตินิยมซุยเตินช่วง ค.ศ. 1911-1919

แนวความคิดของขบวนการชาตินิยมซุยเตินในช่วง ค.ศ. 1911-1919 เปลี่ยนไปเนื่องจากฝรั่งเศสได้เสนอเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่ญี่ปุ่นโดยเสนอข้อแลกเปลี่ยนให้รัฐบาลญี่ปุ่นช่วยปราบปรามสมาชิกชาตินิยมเวียดนามในญี่ปุ่น ผลการปราบปรามนักชาตินิยมเวียดนามครั้งนี้ส่งผลให้สมาชิกขบวนการชาตินิยมต้องอพยพหนีไปทางตอนใต้ของจีนบริเวณมณฑลยูนนาน(Yunan Province) ซึ่งเป็นมณฑลที่มีพื้นที่ติดต่อกับเวียดนามตอนเหนือและก่อตั้งสมาคมเวียดนามกวางฝุกโห่ย

---

[1] Denis Twitchett and John K. Fairbank. (1990). *In Cambridge History of China: Volume II Late Ching,1800 – 1911*. p. 115.

(Viet Nam Quang Phuc Hoi) ใน ค.ศ.1912* ขณะเดียวกันสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศจีนมีการปฏิวัติล้มราชวงศ์ชิงใน ค.ศ.1911 ของ ดร.ซุนยัตเซ็น (Dr.Sun Yat-sen: 1866-1925) แล้วสถาปนารูปแบบปกครองระบอบสาธารณรัฐจีน (Chinese Republic)[1] คือเปลี่ยนจากรัฐที่มีจักรพรรดิเป็นประมุขกลายเป็นรัฐที่มีประมุขมาจากการเลือกตั้ง

สถานการณ์ดังกล่าวแม้ว่าเป็นการเปลี่ยนแนวคิดทางการเมืองแบบจารีตเป็นแบบรัฐสมัยใหม่อย่างสุดโต่งแต่ก็มีอิทธิพลต่อความคิดของฟานโบ่ยโจวที่เริ่มเปลี่ยนจุดมุ่งหมายในการปฏิรูปคือให้จักรพรรดิอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญมาเป็นระบอบการปกครองประเทศเป็นรูปแบบสาธารณรัฐเช่นเดียวกับจีน ทั้งนี้เพราะว่าขบวนการชาตินิยมซุยเตินต้องพึ่งพาชายแดนเป็นที่หลบซ่อนอำนาจฝรั่งเศสและต้องการการสนับสนุนด้านอาวุธจากจีนเพื่อขับไล่ฝรั่งเศส ดังนั้นใน ค.ศ.1912 ฟานโบ่ยโจวจึงจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นเวียดนามในมณฑลยูนนาน โดยให้เจ้าชายเกืองเดดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี (President) ส่วนฟานโบ่ยโจวดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดี (Vice-President) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ [2]

3.4 แนวความคิดของขบวนการชาตินิยมซุยเตินช่วง ค.ศ. 1919 – 1925

แนวความคิดของขบวนการชาตินิยมในช่วง ค.ศ. 1919 – 1925 เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านแนวความคิดอีกครั้งหนึ่งเมื่อสถานการณ์ภายนอกประเทศเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ การปฏิวัติบอลเชวิค (Bolshevik Revolution) ในรัสเซียจากการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองระบอบสังคมนิยมใน ค.ศ.1917 ฟานโบ่ยโจวต้องการความช่วยเหลือจากรัสเซียเนื่องจากขณะนั้นรัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้ให้ความสำคัญกับประเทศอาณานิคมในภูมิภาคเอเชียในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติโลกตามทฤษฎีของเลนิน (Nikolai Lenin: 1870-1924)**

---

* สมาคมเวียดนามกวางฝุกโห่ย (Viet Nam Quang Phuc Hoi) ก่อตั้งโดยฟานโบ่ยโจวใน ค.ศ.1912 มีจุดมุ่งหมายเพื่อล้มล้างรัฐบาลอาณานิคมและก่อตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นเวียดนามในจีนตอนใต้ ฟานโบ่ยโจวเสนอแผนลอบสังหารโดยประกาศให้ฆ่าข้าหลวงอัลแบร์ ซาร์โรส์ (Albert Sarraut) และปัญญาชนเวียดนามที่เข้าร่วมกับฝรั่งเศสอย่าง หว่างตรองฟู (Hoang Trong Phu) เหงียนซุยห่าน (Nguyen Duy Han) ซึ่งต่อมาถูกลอบสังหารใน ค.ศ.1913 โปรดดู เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนาม: ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร= Vietnam :A Long History*. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 188.

[1] Antonio S. Cua, Editor. (2003). *Encyclopedia of Chinese Philosophy*. pp. 706 – 708.

[2] เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม.* หน้า 52.

** เลนิน (Nikolai Lenin: 1870-1924) ให้ความสำคัญกับการต่อสู้ของกลุ่มชาตินิยมในประเทศอาณานิคมต่างๆ โดยเลนินเสนอว่าการต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตกก็เปรียบเสมือนการต่อต้านทุนนิยม ซึ่งเขาเสนอไว้ในหนังสือจักรวรรดินิยมขั้นตอนสุดท้ายของสังคมนิยม (Imperialism: The Highest Stage of Capitalism) เลนินกระตุ้นกระแสปฏิวัติด้วยการก่อตั้งองค์การคอมมิวนิสต์สากลหรือโคมินเทิร์น (Comintern) ใน ค.ศ. 1919

ฟานโบ่ยโจวทราบดีว่าขบวนการชาตินิยมซุยเตินคงจะประสบความสำเร็จได้ยาก เพราะพิจารณาจากการปฏิบัติการต่อต้านที่ไร้ผล เขายอมรับความล้มเหลวที่ผ่านมาและหันมาแนะนำปัญญาชนให้นำแนวความคิดรักชาติมาผสมผสานกับการปฏิวัติ มากกว่าการเน้นเพียงทฤษฎีเพียงด้านเดียว[1] ในขณะที่องค์กรโคมิเทิร์นเปิดช่องทางในการเป็นตัวกลางเพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิวัติทั่วโลกและยังสนับสนุนการต่อต้านจักรวรรดินิยมตะวันตกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักในการหันมาให้ความสำคัญกับแนวทางปฏิวัติของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

3.5 การดำเนินการของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

การดำเนินการของขบวนการเริ่มจากการสร้างเครือข่ายต่อต้านฝรั่งเศสกล่าวคือฟานโบ่ยโจวและเจ้าชายเกืองเดได้เดินทางหาผู้สนับสนุนทั่วประเทศ การหาสมาชิกเพื่อก่อตั้งโรงเรียนกินนอน การคัดเลือกลูกหลานของสมาชิกเพื่อส่งไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ขณะเดียวกันฟานโบ่ยโจวก็เขียนหนังสือหรือสื่อต่าง ๆส่งมาให้ชาวเวียดนามศึกษาเพื่อเป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมือง สุดท้ายได้ส่งสมาชิกที่ผ่านการอบรมมาร่วมกับปัญญาชนและประชาชนเพื่อทำการต่อต้านฝรั่งเศสต่อไป ดังมี 5 ขั้นตอนต่อไปนี้

3.5.1 การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายของขบวนการชาตินิยมซุยเตินนั้นเป็นผลผลิตจากความสัมพันธ์ในอดีตที่ผ่านการรวมตัวต่อต้านฝรั่งเศสในขบวนการเกิ่นเวือง* ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 แม้ว่าขบวนการเกิ่นเวืองยุติบทบาทไปแล้วแต่ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกยังคงมีอยู่ ฟานโบ่ยโจวใช้ชีวิตหลังขบวนการเกิ่นเวืองด้วยการเยี่ยมเยือนติดต่อเพื่อนๆ อาทิ ใน ค.ศ. 1902 ฟานโบ่ยโจวเดินทางเข้า

โดยประกาศว่าองค์กรนี้เป็นองค์กรกลางที่มีหน้าที่สนับสนุนการปฏิวัติและต่อต้านระบบจักรวรรดินิยมทั่วโลก ต่อด้วยใน ค.ศ. 1920 เลนินจัดประชุมสมัชชาครั้งที่ 2 และนำเสนอ *"แนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาแห่งชาติและอาณานิคม"* (Theses on the National and Colonial Questions) โดยเขาประกาศให้ความสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราช อ้างอิงจาก เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม.* หน้า 60.

[1] David G. Marr. (1981). *Vietnamese Tradition on Trial, 1920 – 1945.* p. 373.

*ขบวนการเกิ่นเวือง (Can Vuong Movement) เป็นกลุ่มก่อการต่อต้านฝรั่งเศสเป็นกลุ่มแรก โดยมีผู้นำที่สำคัญคือ จักรพรรดิห่ามงี (Ham Nghi:1885–1888) ฟานดินห์ฟุง (Phan Dinh Phung: 1885–1895) ไบเซย์ (Bai Xay: 1885-1895) และหว่างฮวาท้าม(Hoang Hoa Tham: 1890-1913) ขบวนการเกิ่นเวืองมีลักษณะเป็นการต่อต้านตามแบบทหารราชสำนักเวียดนามแบบจารีต โดยใช้รูปแบบการต่อต้านแบบจารีตคือการเผชิญหน้า ซึ่งผลพ่ายแพ้ต่อกองกำลังฝรั่งเศสโพ้นทะเลที่มีสมรรถนะทางทหารเหนือกว่า นอกจากนี้ความแตกแยกของชาวเวียดนามก็เป็นส่วนสำคัญต่อความพ่ายแพ้ต่อฝรั่งเศส

ไปมณฑลกวางตุ้งซึ่งเป็นศูนย์กลางรับแนวความคิดจากตะวันตก[1] และต่อมาก็เดินทางกลับมาพบปะกับดั่งไทแถงห์ (Dang Thai Thanh) ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมขบวนการเกิ่นเวืองโดยเขามีหน้าที่เขียนบทความ คำประกาศ และการพิมพ์ [2] เหงียนตรองเตียน (Nguyen Thuong Hien) ซึ่งเป็นเพื่อนที่อยู่จังหวัดเหงะอันด้วยกัน ซึ่งต่อมาบุคคลผู้นี้ได้ช่วยร่างจุดมุ่งหมายของขบวนการชาตินิยมซุยเตินให้กับฟานโบ่ยโจว [3] นอกจากนี้ติดต่อกับฮุงฮวาท่าม (Houng Hoa Tham) ที่มีฐานที่มั่นที่เหยินเต๋อในจังหวัดถายเหงียน (Thai Nguyen) ซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญพื้นที่ในจีนตอนใต้และเวียดนามภาคเหนือเป็นอย่างดี [4] และติดต่อกับเหงียนถาย (Nguyen Thanh) ที่บริเวณจังหวัดกวางนัม (Quang Nam) ซึ่งพ่อของเขาเป็นสมาชิกคนสำคัญของขบวนการเกิ่นเวือง [5] ฟานโบ่ยโจวได้รับความร่วมมือกับ ตรันซินเจียว(Tran Chinh Cieu) เจ้าของโรงพิมพ์และหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับในจังหวัดไซ่ง่อน(หรือเมือง Gia Dinh) คือ Luc Tinh Tan Van (New from Six Provinces) และหนังสือพิมพ์ภาษาฝรั่งเศสชื่อ Le Moniteur des Provinces ซึ่งเขาเป็นนายทุนใหญ่ในการสนับสนุนการศึกษาและเป็นผู้ก่อตั้งหอการค้าเวียดนามเพื่อสกัดกั้นการผูกขาดการค้าของชาวจีนในเวียดนาม [6] ฟานโบ่ยโจวเดินทางไปจังหวัดโชฎก (Chau Doc) จังหวัดห่าตินห์ (Ha Tien) ในโคชินจีนเพื่อพบปะกับตรานหนึ้กถิ (Tran Nhut Thi) ผู้นำจิตวิญญาณพุทธศาสนาที่มีแนวความคิดต่อต้านฝรั่งเศสซึ่งเขาได้ตกลงให้ความช่วยเหลือขบวนการชาตินิยมซุยเตินด้วยการเรี่ยไรเงินจากการทำบุญของประชาชนในพื้นที่มาสนับสนุนขบวนการ [7] ใน ค.ศ. 1905 ฟานโบ่ยโจวเดินทางไปตังเกี๋ยเพื่อพบปะกับหลินยุงฟู (Lin Yung-Fu) ผู้นำธงดำ (Black Flag Commander) และเหงียนเถียนไถอดีตผู้นำขบวนการเกิ่นเวือง

การติดต่อผู้คนในประเทศได้รับผลสำเร็จ เพราะชาวเวียดนามส่วนใหญ่ที่เดินทางไปพบกันกับฟานโบ่ยโจวและเจ้าชายเกืองเดล้วนเห็นด้วยและตกลงช่วยเหลือด้วยการเผยแพร่ข่าวสารเรี่ยไรเงิน และช่วยหาสมาชิกเพิ่มเติม

---

[1] Jean Chesneaux. (1966). *The Vietnamese Nation Contribution To A History*. pp. 123-124.

[2] David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925*. p. 86.

[3] David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925*. p. 101.

[4] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 35.

[5] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 36.

[6] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 47.

[7] David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925*. p. 104.

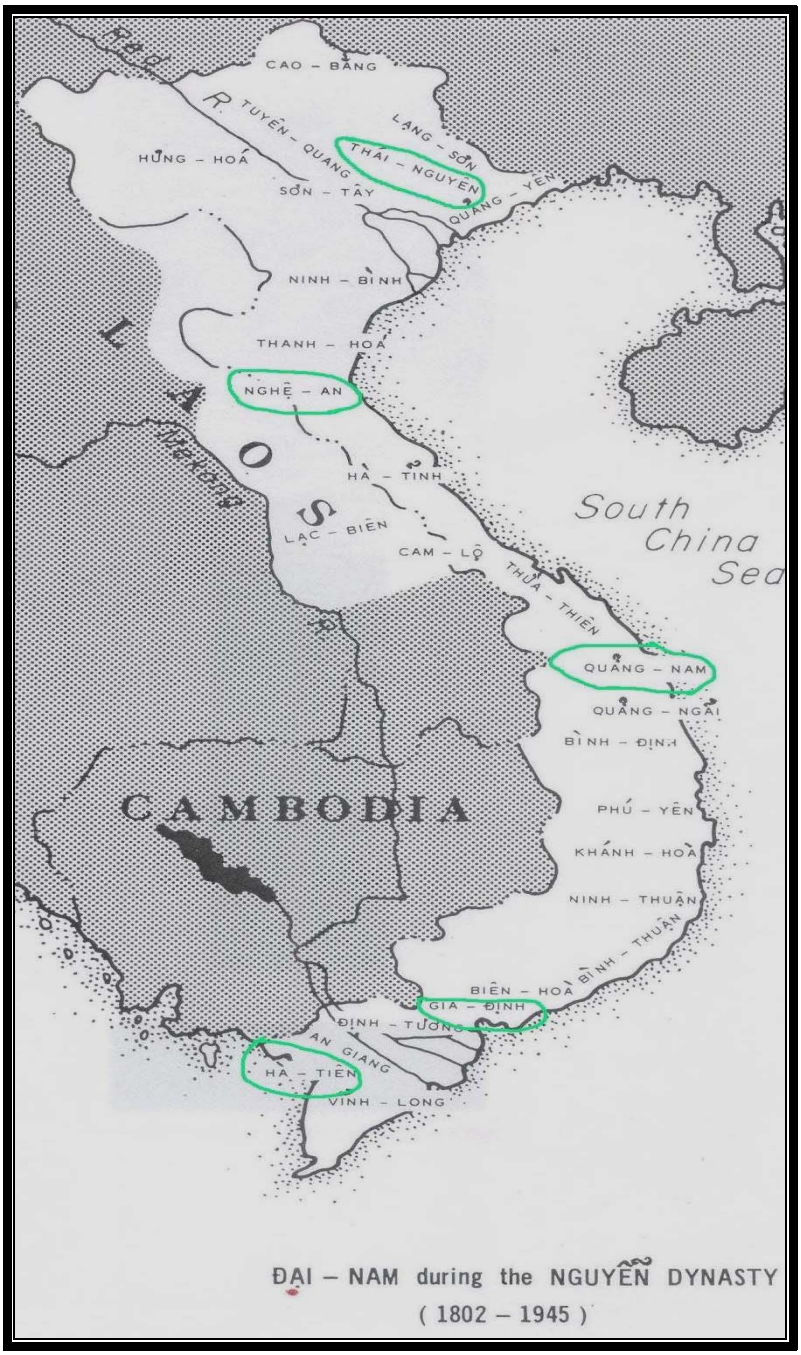

ภาพประกอบ 13 เครือข่ายขบวนการชาตินิยมซุยเตินใน ค.ศ. 1904

ที่มา Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam.* p. 7.

การสร้างเครือข่ายที่สำคัญของขบวนการภายนอกประเทศคือ ฟานโบ่ยโจวได้เดินทางมาประเทศไทยเพื่อขอความสนับสนุนจากชาวเวียดนามในเมืองไทย ซึ่งตรงกับรัชกาลที่ 5 (ค.ศ. 1868-1910) เพราะว่าจากการสำรวจสำมะโนประชากรใน ค.ศ.1903 ใน 12 มณฑล* มีชาวเวียดนามในเมืองไทย 4757 คน[1] รวมถึงฮ่องกง สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และ จีน และได้จัดตั้ง "*สันนิบาตเอเชียตะวันออก*" ขึ้นที่มณฑลกวางตุ้งในจีนตอนใต้[2] เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสารของนักชาตินิยมจากประเทศต่างๆ

การสร้างเครือข่ายของฟานโบ่ยโจวทั้งภายในและนอกประเทศเป็นรูปแบบการต่อสู้แนวทางใหม่ เพราะการสร้างเครือข่ายการต่อต้านนอกประเทศของนักชาตินิยมเวียดนามเพิ่งจะเริ่มขึ้นในยุคสมัยขบวนการชาตินิยมซุยเตินเป็นครั้งแรก

3.5.2 การก่อตั้งโรงเรียนกินนอน

ใน ค.ศ.1906 ฟานโบ่ยโจวเดินทางกลับมาเวียดนามพร้อมกับฟานโจวตรินส์ (Phan Chau Trinh: 1872-1926)** เพื่อมาตั้งโรงเรียนกินนอนตามแบบโรงเรียนกินนอนในกรุงโตเกียว (Dong Kinh Nghaia Thuc) ที่รัฐบาลญี่ปุ่นสร้างขึ้นตามแบบโรงเรียนกินนอนของอังกฤษ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กมีระเบียบวินัย เฉลียวฉลาดและมีจิตใจสาธารณะ ฟานโบ่ยโจวได้รับความร่วมมือในการก่อตั้งโรงเรียนกินนอนจาก กื๊อโหน่ยเสวะ (Cu Noi Duc) เลืองวันกาน (Luong Van Can) เหงียนเกวียน (Nguyen Quyen) และ เลได่ (Le Dai) จนโรงเรียนกินนอนได้เปิดทำการสอนในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1907 ในเมืองฮานอยโดยมีจุดประสงค์หลัก 3 ประการคือ

1. ปลุกจิตสำนึกความรักชาติและความเสียสละของนักเรียน
2. เผยแพร่ความรู้วิทยาการสมัยใหม่
3. ร่วมมือสนับสนุนขบวนการชาตินิยมซุยเติน[3]

---

* 12 มณฑลประกอบด้วย นครศรีธรรมราช นครราชสีมา นครสวรรค์ กรุงเก่า (อยุธยา) ราชบุรี นครชัยศรี พิษณุโลก ชุมพร ปราจีณ ภูเก็ต เพชรบูรณ์ จันทบุรี

[1] ผุสดี จันทวิมล. (2541). *เวียดนามในเมืองไทย*. หน้า 41-42.

[2] เขียน ธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ*. หน้า 31.

** ฟานโจวตรินส์เกิดที่จังหวัดกว๋างนาม บิดาเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยที่เคยร่วมปฏิบัติการกับขบวนการเกิ่นเวือง ภายหลังบิดาของเขาถูกลอบฆ่าตอนเขาเล็กๆ ฟานโจวตรินส์จึงได้เรียนหนังสือเมื่ออายุมากแล้ว เขารับราชการใน ค.ศ. 1902 ซึ่งมีอายุ 30 ปีแล้ว ฟานโจวตรินส์เข้าร่วมขบวนการซุยเตินกับฟานโบ่ยโจวโดยที่มีแนวความคิดต่างกัน โดยฟานโจวตรินส์ต่อต้านการปกครองระบบจักรพรรดิในขณะที่เขาสนใจรูปแบบการปกครองระบอบสาธารณรัฐและเน้นเรียกร้องให้ฝรั่งเศสปฏิรูปประเทศ เขาเขียนจดหมายเรียกร้องให้ฝรั่งเศสปฏิรูปการเมือง เปิดโอกาสให้ชาวเวียดนามเรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ ผลออกมาเขาถูกจับกุม ใน ค.ศ.1908 ฝรั่งเศสส่งเขาไปเป็นครูสอนภาษาเวียดนามที่ฝรั่งเศสและกลับมาเวียดนามใน ค.ศ.1925 เสียชีวิตใน ค.ศ.1926 ตามมา

[3] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. หน้า 105-107.

โรงเรียนกินนอนแบ่งการบริหารโรงเรียนออกเป็น 4 ฝ่ายดังนี้

1 ฝ่ายจัดการศึกษา ฝ่ายนี้รับผิดชอบการคัดเลือกครู นักเรียน และวางแผนการสอน โดยการสอนได้นำภาษาก๊วกหงือ* ภาษาฮ้านและภาษาฝรั่งเศส มาสอนในโรงเรียน ฝ่ายจัดการศึกษาแบ่งนักเรียนเป็น 8 ชั้น มีการสอนทั้งกลางวันและกลางคืน รวมทั้งวิชาที่เปิดสอน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สุขศึกษา กฎหมาย วิทยาศาสตร์ ศีลธรรม และพลศึกษา

2. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงของโรงเรียนโดยมีหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์ที่แฝงเร้นกับกิจกรรมของโรงเรียน อาทิ การจัดปาฐกถาทุกวันที่ 1 และ 15 ของเดือน โดยทางฝ่ายประชาสัมพันธ์ได้เชิญชวนผู้ปกครองของนักเรียนและประชาชนทั่วไปเข้าฟังปาฐกถาในหัวข้อต่างๆ ที่สื่อไปในการปลุกจิตสำนึกชาตินิยม เช่น วีรกษัตริย์สองพี่น้องตระกูลตรึง (Hai Ba Trung) การปฏิวัติฝรั่งเศส การต่อสู้เพื่อเอกราชของสหรัฐอเมริกา บทความของฟานโบ่ยโจวจากญี่ปุ่น และการทุจริตของข้าราชการ

3. ฝ่ายผลิตตำรา รับผิดชอบการผลิตตำราของโรงเรียนที่เปรียบเสมือนโรงพิมพ์ในปัจจุบัน ตำราที่ประกอบการสอน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ฝ่ายจัดการศึกษาใช้ตำราของฝรั่งเศสในระดับประถมมาสอนในโรงเรียน ส่วนรายวิชาที่เกี่ยวกับสังคมศึกษาทางโรงเรียนเขียนตำราขึ้นเอง เช่น ตำราเรื่องประวัติศาสตร์ราชอาณาจักรเวียดนาม (Nam Quoc Lich Su) ตำราเรื่องชาติเวียดนามที่ยิ่งใหญ่ (Viet Quoc Vi Nhan) และตำราการปฏิวัติจากจีนและการปฏิรูปญี่ปุ่นที่ฟานโบ่ยโจวส่งมา

4. ฝ่ายการเงิน มีหน้าที่บริหารจัดการเรื่องการเงิน จัดหาทุนมาสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนซึ่งนำมาใช้จ่ายค่าเงินเดือนครู พิมพ์ตำรา ซื้ออุปกรณ์ ค่าอาหารของเด็กยากจน เป็นต้น โรงเรียนกินนอนได้รับเงินสนับสนุนจากพ่อค้า นักธุรกิจจำนวนมาก[1]

โรงเรียนกินนอนประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว จนสามารถขยายโรงเรียนกินนอนไปทั่วตังเกี๋ยและอันนัม ที่ตังเกี๋ยได้เปิดโรงเรียนกินนอนที่ฮานอย ห่าดม (Ha Dong)บั๊กนินทห์ (Bac Ninh) ฮึงเย็น (Hung Yen) หายเซือง (Hai Duong) และไท้ห์บิ่นห์ (Thai Binh) ในอันนัมมีการเปิดโรงเรียนกินนอนที่เหงะอัน (Nghe An) ห่าติ๋นห์ (Ha Tinh) และฟานเที้ยต (Phan Thiet) ส่วนโคชินจีนไม่มีการก่อตั้งโรงเรียนกินนอนของของขบวนการชาตินิยมซุยเติน เพราะโคชินจีนเป็นอาณานิคมที่

---

* ภาษาก๊วกหงือ (Quoc Ngu) เป็นภาษาของชาวเวียดนามที่ปรับปรุงมาจากตัวอักษรโรมันที่อ่านออกเสียงตามภาษาจีนที่ผ่านการปรับปรุงโดยบาทหลวงชาวฝรั่งเศส อเล็กซองดร เดอ โรดส์ (Alexandre de Rhodes) *ภาษา*เป็นสัญลักษณ์ร่วมของคนในชาติ เป็นประโยชน์ต่อขบวนการชาตินิยมเพราะว่า ตัวเขียนแบบโรมันในภาษาก๊วกหงือใหม่นี้หนีจากความเป็นจีนจากตัวอักษรจีนที่เรียกว่า จือฮี้ ฮ้าน (Chu nho) ด้วย

[1] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน.* หน้า 107 – 110.

ฝรั่งเศสปกครองอย่างเข้มงวด แต่ก็มีสมาชิกของขบวนการเขียนบทความแนวปลุกใจความลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์อยู่บ้าง [1]

กิจกรรมของโรงเรียนกินนอนสร้างความหวาดระแวงต่อฝรั่งเศสเพราะว่าเฉพาะโรงเรียนกินนอนในเมืองฮานอยที่เดียวมีนักเรียนเข้าเรียนมากถึง 2,000 คนทั้งๆ ที่เปิดสอนมาได้เพียง 9 เดือนคือจากเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1907 ดังนั้นในเดือนธันวาคม ค.ศ.1907 รัฐบาลอาณานิคมมีมติถอนใบอนุญาตการก่อตั้งโรงเรียนจับกุมครู การดำเนินการดังกล่าวของรัฐบาลอาณานิคมส่งผลให้โรงเรียนกินนอนและสมาคมธุรกิจการค้าที่สนับสนุนการเงินของโรงเรียนกินนอนต้องยุติกิจกรรมไป

3.5.3 การส่งนักศึกษาไปต่างประเทศ

ใน ค.ศ.1904 ฟานโบ่ยโจวดำเนินการติดต่อกับญี่ปุ่นโดยเดินทางไปและขอความช่วยเหลือจากนายกรัฐมนตรี คือ นายทสึโยชิ อินูไก (Tsuyoshi Inukai)[2] รวมถึงดร.ซุนยัตเซ็นผู้นำการต่อต้านระบบจักรพรรดิจีน โดยทางจีนและญี่ปุ่นตกลงให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษา ตั้งแต่ ค.ศ. 1905 – 1908 ขบวนการซุยเตินได้ส่งนักศึกษาเวียดนามเข้าไปศึกษาต่อในญี่ปุ่นและจีน 200 คน จากโคชินจีนจำนวน 110 คน อันนัม 50 คน และ ตังเกี๋ย 40 คน [3] เหตุที่นักศึกษาจากโคชินจีนมีเยอะเพราะชาวโคชินจีนต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาจากประเทศที่เจริญตามแบบฝรั่งเศส นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากอดีตนักศึกษาจากโรงเรียนกินนอนในเวียดนาม นักศึกษาเหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และความชำนาญทางการเมืองและการทหาร [4] บางคนมีโอกาสเข้ารับการฝึกในโรงเรียนนายร้อยทหารบกญี่ปุ่น (Japanese Military Academy) และเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยวะเซดะ (Waseda University) ในกรุงโตเกียว (Tokyo) วิทยาลัยการทหารและการเมืองวัมเปา (Wham Poa Military) ของจีน เป็นต้น นอกจากนี้ญี่ปุ่นได้เสนอให้เจ้าชายเกืองเดประทับอยู่ที่ญี่ปุ่นเพื่อความปลอดภัยจากฝรั่งเศส พระองค์และฟานโบ่ยโจวจึงเป็นหัวหน้าทำหน้าที่ดูแลนักศึกษาเวียดนามโพ้นทะเลด้วย บทบาทของนักศึกษาเวียดนามในญี่ปุ่นคือการเข้าร่วมกับนักศึกษาจีนในญี่ปุ่น ในการผลิตวารสารยูนนานของนักศึกษาจีน ซึ่งมีบทความของนักศึกษาเวียดนามและของฟานโบ่ยโจวด้วย แล้วนำส่งไปใน

---

[1] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน.* หน้า 107–110.

[2] พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์. (มกราคม,2525). “เวียดนาม: ปฏิกิริยาต่อต้านการปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสตั้งแต่ ค.ศ. 1817 – 1954,” *เอเชียปริทัศน์.* 3(1): 67.

[3] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945.* p. 45.

[4] เสรี น้อยบัวทิพย์. (2539). *โฮจิมินห์เทพเจ้าของชาวเวียดนาม.* หน้า 52.

เวียดนามเพื่อปลุกกระแสก่อปฏิกิริยาต่อต้านฝรั่งเศส และมีการประท้วงรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสที่ญี่ปุ่นด้วย[1]

3.5.4 การปลุกกระแสด้วยการเผยแพร่อุดมการณ์ผ่านสิ่งพิมพ์

ฟานโบ่ยโจวเป็นนักชาตินิยมที่มีผลงานพิมพ์เผยแพร่เป็นระยะ ๆ ผลงานเหล่านี้สามารถปลุกกระแสชาตินิยมได้มากในหมู่นักชาตินิยมและประชาชนทั่วไป โดยหนังสือของฟานโบ่ยโจวตีพิมพ์เป็นภาษาก๊วกหงือ (Quoc Ngu) ตัวอักษรก๊วกหงือมีส่วนในการดึงดูดความคิดชาตินิยมผ่านวัฒนธรรมทางด้านภาษาได้ดี เพราะภาษาเป็นวัฒนธรรมร่วมอย่างหนึ่ง

ใน ค.ศ. 1904 ฟานโบ่ยโจวได้ผลิตงานเขียนแล้วส่งไปจัดพิมพ์ในจีนและภายหลังจากนั้นจึงจัดส่งกลับเข้ามาเผยแพร่ในเวียดนาม หนังสือชื่อว่า A New Book about the Tears of Blood of The Ryuku Island ซึ่งนับเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับชาตินิยมเล่มแรกของเวียดนาม แนวความคิดหนังสือเล่มนี้ฟานโบ่ยโจวได้แนวความคิดจากเลี่ยงฉีเฉา (Liang Chichao) จากหนังสือเรื่อง Ryukyu's Bitter Tears หนังสือที่ฟานโบ่ยโจวเขียนเน้นถึงการสร้างสังคมเวียดนามใหม่ที่มุ่งไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยโดยประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ มีจักรพรรดิภายใต้รัฐธรรมนูญ ใน ค.ศ. 1905 ฟานโบ่ยโจวได้ปลุกประแสชาตินิยมด้วยหนังสือ ประวัติศาสตร์แห่งการสูญเสียของเวียดนาม(The History of the Lose of Vietnam)

ต้น ค.ศ. 1906 ฟานโบ่ยโจวเขียนบทความเรื่องการให้กำลังใจและสนับสนุนการศึกษาโพ้นทะเล (Encouragement to Citizens to Contribute for Overseas Study) โดยเขียนเปรียบเทียบความรู้ที่อ่อนแอของชาวเวียดนามเมื่อเปรียบเทียบกับชาวญี่ปุ่นภายหลังการปฏิรูปเมจิ[2] และอธิบายถึงเหตุผลที่ส่งสมาชิกไปญี่ปุ่นว่านักศึกษาจะได้กลับมาพัฒนาเวียดนามให้เจริญเหมือนกับญี่ปุ่น ในปลายปี 1906 ฟานโบ่ยโจวได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง การขอร้องด้วยน้ำตา (An Appeal Bathed in Tears) [3] ใน ค.ศ. 1907 ฟานโบ่ยโจวออกหนังสือเล่มเล็กในชื่อ เวียดนามใหม่ (New Vietnam) โดยฟานโบ่ยโจวนำเสนอความคิดในการปฏิรูปสังคม อาทิ การเก็บภาษี การบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาค การเสนอให้จักรพรรดิมีอำนาจอย่างจำกัดภายใต้รัฐธรรมนูญ การมีสภานิติบัญญัติทำหน้าที่ออกและกลั่นกรองกฎหมาย การเสนอให้การประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมและการค้าของชาวเวียดนามได้รับการคุ้มครอง ระบบสังคมและเศรษฐกิจมีความเสมอภาคภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง [4] ต่อมาใน ค.ศ.1908 ฟานโบ่ยโจวเขียนหนังสือเรื่องบทนำเค้าโครงประวัติศาสตร์เวียดนาม (An Outline History of Vietnam) ซึ่งเป็นบทนำความเป็นชาติที่อิสระ

---

[1] Joseph Buttinger. (1967). *Vietnam: A Dragon Embattled*. p. 153.

[2] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 41.

[3] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 41.

[4] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 45.

และเน้นถึงบทบาทภาคประชาชนมากขึ้น[1] แม้แต่ในช่วงที่ถูกแม่ทัพของจีนจับกุมตัวฟานโบ่ยโจวก็ยังคงเขียนหนังสือเรื่องบันทึกนักโทษ (Prison Notes) ออกมา ใน ค.ศ.1914 [2] ซึ่งเป็นงานเขียนที่เผยแพร่จริยธรรมและหลักคิดของผู้นำในการพัฒนาการเมือง

การปลุกกระแสชาตินิยมนอกจากจะใช้ประวัติศาสตร์เวียดนามเป็นเครื่องมือแล้วยังใช้*ภาษาก๊วกหงือ* ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ร่วมของคนในชาติ [3] ที่ได้ตระหนักถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งเป็นประโยชน์ต่อขบวนการชาตินิยมเพราะว่า ตัวเขียนแบบโรมันในภาษาก๊วกหงือนี้หลุดพ้นจากความเป็นจีนด้วยตัวอักษรจีนที่เรียกว่า จือฮี๊ ฮ้าน (Chu nho) [4] ประกอบกับในคริสต์ศตวรรษที่ 20 อุตสาหกรรมการพิมพ์ในจีนรุ่งเรือง ฟานโบ่ยโจวได้พึ่งพิงโรงพิมพ์ของนักปราชญ์ชาวจีนอย่างเหลี่ยงฉีเฉาและคังหยูเว่ยในการพิมพ์ บทความ หนังสือประกาศต่างๆ แล้วส่งกลับเวียดนามต่อไป และอีกทางหนึ่งคือได้รับความร่วมมือจาก ตรันชินเจียว (Tran Chinh Cieu) เจ้าของโรงพิมพ์และหนังสือพิมพ์ในไซ่ง่อนในการพิมพ์และแจกจ่ายไปทั่วประเทศ

3.5.5 การต่อสู้ด้วยกำลัง

บทบาทการต่อต้านฝรั่งเศสของขบวนการชาตินิยมซุยเตินอยู่ภายใต้การนำของฟานโบ่ยโจวผู้มีอิทธิพลในขบวนการชาตินิยมเวียดนามใน 2 ทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 เขาเป็นผู้ดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศสโดยอาศัยการตั้งฐานจากนอกประเทศแล้วมุ่งเข้าหาเป้าหมายในประเทศ [5] ขบวนการชาตินิยมซุยเตินกำหนดเขตปลดปล่อยภายในประเทศที่เมืองเหยินเต๋อ (Yen the) ซึ่งตั้งอยู่ริมเทือกเขาบริเวณที่ราบลุ่มสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดงในตังเกี๋ย [6] เพราะบริเวณนี้ฟานโบ่ยโจวได้รับความร่วมมือจากหว่างฮวาท้าม (Hoang Hoa Tham) อดีตผู้นำกองกำลังที่เคยร่วมมือกับขบวนการเกิ่นเวือง [7] ขบวนการชาตินิยมซุยเตินได้รับการสนับสนุนจากนักชาตินิยมหัวก้าวหน้าที่สนับสนุนการปฏิวัติที่ใช้ความรุนแรงและการปฏิรูปที่ใช้การเผยแพร่แนวคิดประชาชนให้ความร่วมมือตามคำเรียกร้องของปัญญาชนตามแนวความคิดสิทธิ เสรีภาพ และการปกครองที่ยุติธรรม โดยมีการหยิบยกประเด็นการเสียภาษี การเรียกร้องขอให้ลดภาษีและให้เลิก

---

[1] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 46.

[2] Clive J. Christie. (2001). *Ideology and Revolution In Southeast Asia 1900-1980 Political Ideas of the Anti-Colonial Era.* pp. 19-23.

[3] Anderson, Benedict R. O' G. (1990). *Language and power Exploring Political Cultures In Indonesia*. p. 123.

[4] โสภนา ศรีจำปา. (2545). *ไวยากรณ์ภาษาเวียดนาม*. หน้า 47.

[5] Harvey H. Smith. (1967). *Area Handbook for North Vietnam*. p. 50.

[6] เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร = Vietnam: A Long History*. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 167.

[7] เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม*. หน้า 51.

ภาษีแรงงาน เป็นวิธีการรวบรวมประชาชน ฟานโบ่ยโจวกระตุ้นกระแสการปฏิรูปโดยการออกประกาศงานใหญ่ 10 อย่างของชาวเวียดนาม

คำประกาศของขบวนการชาตินิยมซุยเตินคือ *"งานใหญ่ 10 อย่าง"* (Ten great jobs) ประกาศในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1907 สำหรับให้นักชาตินิยมศึกษาไว้เป็นแนวทาง ดังนี้

1. ไม่รักประเทศใดเกินกว่าเวียดนาม
2. ไม่มีระบบชนชั้นในสังคม
3. ไม่มีพลเมืองที่ไม่ปลอดภัย
4. ไม่มีภาษีขูดรีด
5. ไม่มีกฎหมายอยุติธรรม
6. ไม่มีกองทหารที่ไร้เกียรติ
7. ไม่มีระบบการศึกษาที่ด้อยคุณภาพ
8. ไม่มีแหล่งธรรมชาติเสื่อมโทรม
9. ไม่มีอุตสาหกรรมที่ด้อยพัฒนา
10. ไม่มีการค้าที่อ่อนแอ [1]

งานใหญ่ 10 อย่างของฟานโบ่ยโจวเป็นการชี้ให้เห็นสภาพของสังคมเวียดนามที่อ่อนแอและหละหลวมภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ดังนั้นคำประกาศการปฏิรูปฉบับนี้จึงแพร่ขยายไปเป็นแรงกระตุ้นในการต่อต้านฝรั่งเศสอย่างรวดเร็ว การต่อต้านครั้งนี้ของขบวนการซุยเตินมีสัญลักษณ์คือการไว้ผมทรงสั้นชาวเวียดนามจึงเรียกขบวนการนี้ว่า *กบฏผมสั้น* (March of the Shorthairs) [2] ซึ่งเลียนแบบมาจากกบฏนักมวย (Boxer Rebellion) ของจีนใน ค.ศ. 1900 ที่ต่อต้านราชวงศ์ชิงของชาวแมนจูที่ไว้ผมยาว ขบวนการชาตินิยมซุยเตินนำการประท้วงครั้งแรกร่วมกับชาวนาที่อำเภอได่หลก (Dai Loc) จังหวัดกว๋างนาม (Quang Nam) เพราะเป็นพื้นที่ที่มีเครือข่ายของขบวนการ ชาวนาหลายพันคนมารวมตัวหน้าจวนของผู้ว่าราชการจังหวัดกว๋างนามที่เป็นชาวฝรั่งเศส โดยเรียกร้องให้ลดภาษี เรียกร้องให้เลิกผูกขาดเกลือ ฝิ่น และเหล้า [3] หลายวันต่อมาประชาชนกว่า 8 พันคนก็มาร่วมในขบวนการประท้วงที่อำเภอได่หลก และกระจายไปถึงจังหวัดบินห์ดินห์ (Binh Dinh) ฟู้เอียน (Phu Yen) และเถื่อเทียน (Thua Thien) [4] ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ข้าราชการประจำจังหวัดต้องสัญญาว่าจะไม่ขึ้นภาษีอีก

---

[1] David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925*. pp. 137 – 139.

[2] Helen B. Lamb. (1972). *Vietnam's Will to Live Resistance to Foreign Aggression from Early Times Through the Nineteenth Century*. P.301.

[3] William J.Duiker. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam, 1900 – 1945*. p. 50.

[4] ธีระ นุชเปี่ยม. (2525). "กบฏชาวนา: ศึกษากรณีของเวียดนาม," ใน *กบฏชาวนา*. วุฒิชัย มูลศิลป์ และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์, บรรณาธิการ. หน้า 102.

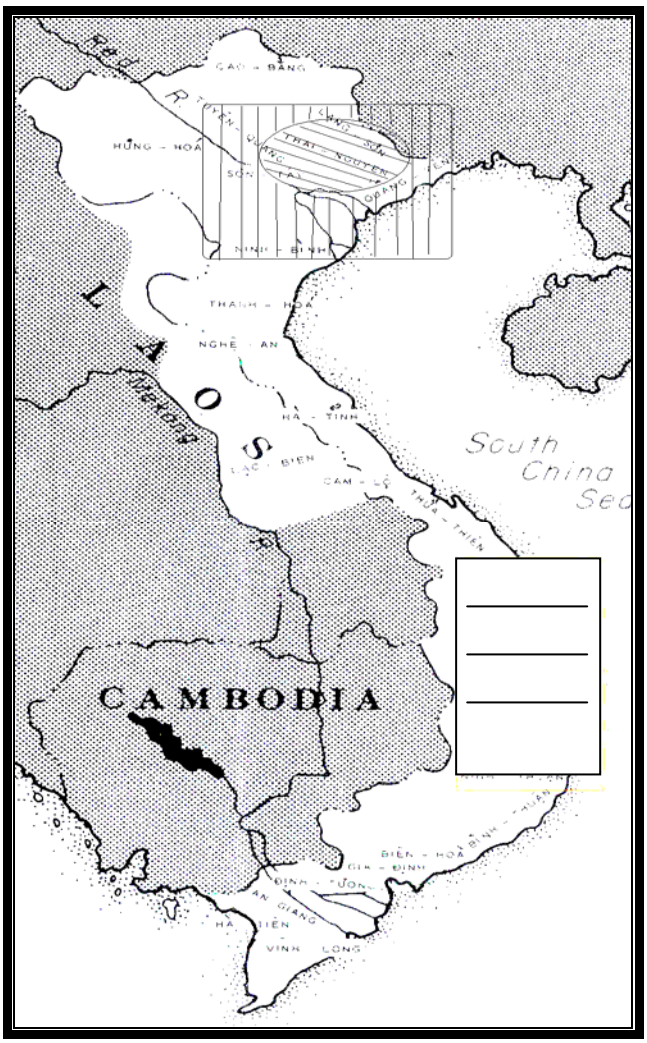

ภาพประกอบ 14 ขบวนการซุยเตินต่อต้านฝรั่งเศส และการปราบปรามของฝรั่งเศส

ค.ศ.1908ขบวนการชาตินิยมซุยเตินนำการต่อต้านภาษี

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินโจมตีฝรั่งเศสในพื้นที่ตังเกี๋ย
ค.ศ. 1913 ที่ถายบินห์ThaiBinh ค.ศ. 1913 และ ค.ศ.1914 ฮานอย
ค.ศ. 1915 ฟู้เอียน (Phu Thu) ม๊องกาย (Mong Cai) ลางเซิน (Lang Son)

ค.ศ. 1918 ฝรั่งเศสโจมตีฐานที่มั่นแหยินเต๋อ

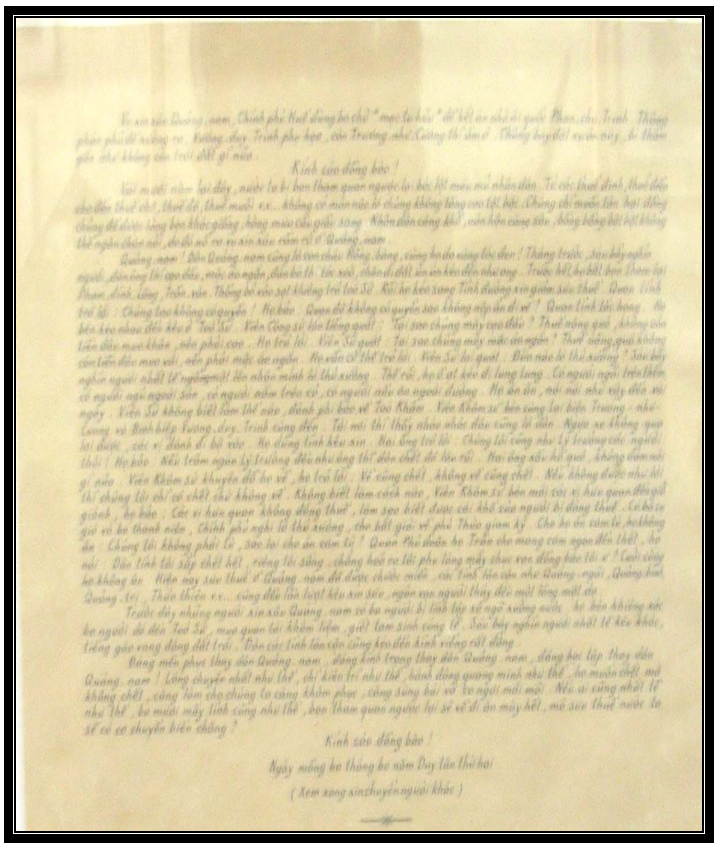

Kính cáo đồng bào !

Ngày mồng ba tháng ba năm Duy tân thứ hai

(Xem xong sinh chuyền người khác)

ภาพประกอบ 15 ส่วนหนึ่งของเอกสารเผยแพร่ของขบวนการชาตินิยมซุยเตินในการปลุกระดมชาวเวียดนามขึ้นมาต่อต้านการเสียภาษีใน ค.ศ.1908

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

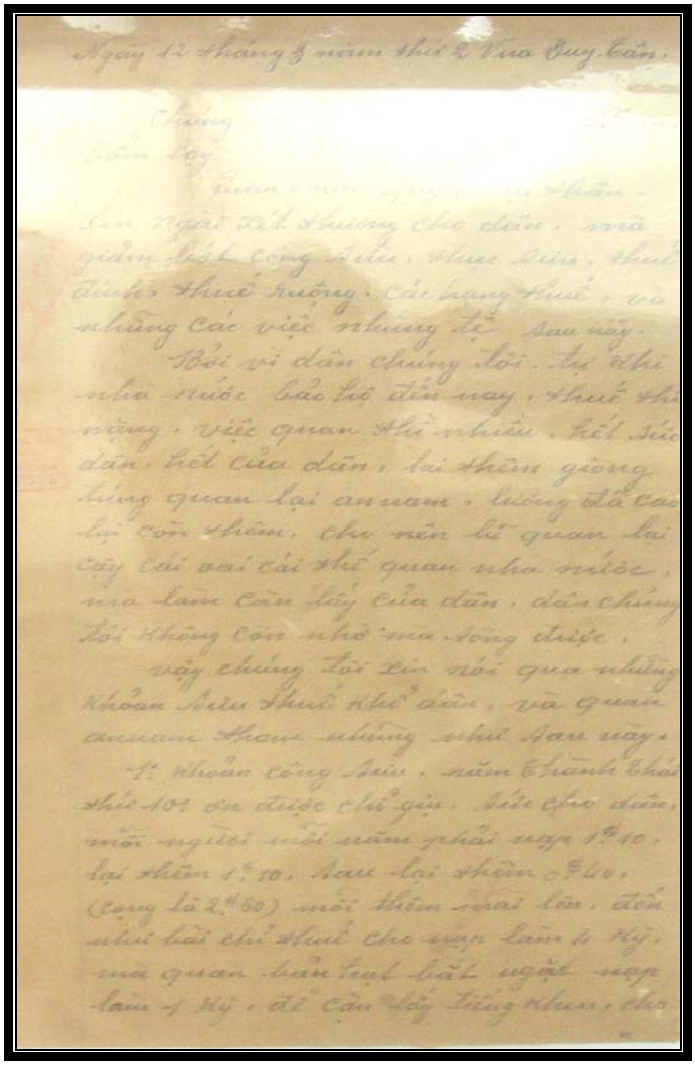

ภาพประกอบ 16 ส่วนหนึ่งของเอกสารเผยแพร่ของขบวนการชาตินิยมซุยเตินในการปลุกระดมชาวเวียดนามขึ้นมาต่อต้านการเสียภาษีใน ค.ศ.1908

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

ภาพประกอบ 17 ฟานดินฟุง (Phan Dinh Phung: 1844-1895)
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

อย่างไรก็ตามคำสัญญามิอาจทำให้เหตุการณ์ยุติลง ผู้ต่อต้านยังได้จับชาวเวียดนามที่ทำงานในระบบอาณานิคมของฝรั่งเศสและทหารยามจากกองทหารท้องถิ่นมาขังและฆ่าดังเช่นนักชาตินิยมเข้าทำลายคฤหาสน์ของเหงียนเทิน (Nguyen Than) ขุนนางเวียดนามที่เป็นหุ่นเชิดช่วยฝรั่งเศสปราบฟานดินฟุง (Phan Dinh Phung:1847-1920)* สมาชิกคนสำคัญของขบวนการ ส่วนในเมืองเว้นักชาตินิยมจำนวนมากมารวมตัวกัน ณ บริเวณหน้าที่ทำการของข้าหลวงประจำเมืองเว้ข่าวการประท้วงได้กระจายออกไปในจังหวัดฮาตินห์จนชาวนาเกิดปฏิกิริยาร่วม เหตุการณ์นี้ดำเนินอยู่เป็นเวลาหลายเดือน เป็นครั้งแรกที่มวลชนทำการต่อสู้ทางการเมืองกับฝรั่งเศสโดยปราศจากอาวุธ และต่อสู้ในรูปของฝูงชนจำนวนมาก

ฝรั่งเศสโต้ตอบนักชาตินิยมโดยการยิงพวกที่มาชุมนุมเรียกร้องการปฏิรูปสังคม นักชาตินิยม อาทิ ตรันกุยแคบ (Tran Quy Cap) เสียชีวิต ส่วนฟานจูตรินห์ หวนตุ๊กคาง (Huyn Thuc Cang) โงดึ๊กเก๊ (Ngo Duc Ke) เลวันฮวน (Le Van Huan) และคนอื่นๆ ถูกจับกุมและเนรเทศไปเกาะปูโลกงดอร์ (Poulo Condore) ความพ่ายแพ้ของขบวนการชาตินิยมซุยเตินนั้นผู้ต่อต้านฝรั่งเศสสำนึกได้หลังจากถูกจับหรือหนีไปแล้วว่าทรงผมสั้นนั้นไม่มีประโยชน์ต่อพวกเขา แต่กลับเป็นประโยชน์สำหรับฝรั่งเศสในการสังเกตสัญลักษณ์ร่วมของผู้ต่อต้าน[1] และง่ายต่อการดำเนินการ ฝรั่งเศสจับกุมประชาชนหลายพันคนกักรวมไว้กลางแดดที่ร้อนระอุอยู่หลายวัน และได้ทำลายฐานที่ตั้งในตำบลต่างๆ ของขบวนการชาตินิยมซุยเตินลง

ใน ค.ศ. 1909 ฝรั่งเศสยกกองทหารมุ่งทำลายฐานที่มั่นของหว่างฮวาท้าม** ด้วยการนำทหาร 15,000 นายบุกโจมตีที่มั่นในเหยินเต๋อ (Yen The) ฝ่ายหว่างฮวาท้ามใช้ยุทธวิธีแบบกองโจรสามารถต่อต้านไว้ได้ถึง 10 เดือน แต่เนื่องจากมิได้มีการจลาจลโดยใช้อาวุธในที่อื่นใดเพื่อทำให้กองกำลังของฝรั่งเศสกระจายออกไป ทำให้ฝรั่งเศสรวมกำลังมาปราบกองทัพที่เหยินเต๋อจนแตกไป ส่วนหว่างฮวาท้ามสามารถรอดชีวิตมาได้และทำการต่อต้านอีก 3 ปี จนถูกผู้ทรยศลอบสังหารชีวิตในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1913 เพราะสมาชิกในกองกำลังของเขาต้องการรางวัลจากฝรั่งเศส

---

* ฟานดินฟุง ผู้นำคนสำคัญของขบวนการเกิ่นเวืองหรือหรือขบวนการนิยมกษัตริย์ เขานำการต่อต้านฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ. 1885-1895 ภายหลังเข้ามาเป็นสมาชิกคนสำคัญของขบวนการชาตินิยมซุยเติน และเคยก่อความไม่สงบใน ค.ศ.1908 โดยเขานำชาวนาในการประท้วงเรื่องภาษี ภายใต้ประกาศงานใหญ่ 10 อย่างของขบวนการ โปรดดู Samuel L. Popkin. (1979). *The Rational Peasant*. p. xvii.

[1] Helen B. Lamb. (1972). *Vietnam's Will to Live Resistance to Foreign Aggression from Early Times Through the Nineteenth Century*. P. 301.

** หว่างฮวาท้ามเป็นผู้นำชาวนาจังหวัดเหยินเต๋อ หว่างฮวาท้ามเป็นผู้นำคนสำคัญของขบวนการเกิ่นเวือง ภายหลังจากขบวนการเกิ่นเวืองยุติบทบาทลงใน ค.ศ. 1893 หว่างฮวาท้ามก็ยังคงดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศส และเข้าร่วมขบวนการชาตินิยมซุยเตินต่อมา

ภาพประกอบ 18 หว่างฮวาท้าม

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

ภาพประกอบ 19 นักชาตินิยมในเมือง Yen The

ที่มา NGUYEN NGOC DIEP. (2000). *The War 1858 – 1975 In Vietnam*. p. 113.

การปราบปรามขบวนการชาตินิยมซุยเตินของฝรั่งเศสในครั้งนี้นอกจากปราบปรามภายในประเทศแล้วและสำหรับภายนอกประเทศ ฝรั่งเศสใช้ยุทธวิธีต่างๆ เช่น ตกลงให้เงินกู้เมื่อญี่ปุ่นยอมรับฐานะของฝรั่งเศสในเอเชียที่ส่งผลให้ใน ค.ศ. 1910 เจ้าชายเกืองเด นักศึกษาและสมาชิกที่อยู่ในญี่ปุ่นก็ต้องย้ายไปตั้งมั่นอยู่ในเมืองจีนในมณฑลกวางตุ้ง [1] ขบวนการต้องยุติบทบาทการต่อต้านชั่วคราว เพราะขบวนการเพิ่งถูกฝรั่งเศสปรามปรามสมาชิกภายในประเทศ ผลที่ตามมาอย่างหนึ่งของขบวนการชาตินิยมซุยเตินที่ได้รับจากจีนคือ การนิยมความรุนแรง เพราะว่าสมาชิกหลายคนอยู่ร่วมเหตุการณ์การปฏิวัติจีนใน ค.ศ. 1911 ซึ่งเหตุการณ์และแนวความคิดนี้จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์กรต่อไป

ใน ค.ศ. 1912 ฟานโบ่ยโจวประกาศตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในเมืองกวางตุ้งของจีน โดยมีเจ้าชายเกืองเดดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ฟานโบ่ยโจวดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ [2] ซึ่งต่อมาใน ค.ศ. 1912 ขบวนการชาตินิยมซุยเตินได้ส่งนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วเข้าร่วมปฏิบัติการในโคชินจีนและตามชายแดนจีนเวียดนาม[3] เช่นการส่งสมาชิกไปลอบสังหารผู้ว่าราชการจังหวัดไท้บินห์ (Thai Binh) จนเสียชีวิตในวันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 1913 และในวันที่ 26 เดือนเดียวกันเหงียนคัคเกิ่น (Nguyen Khac Can) ลอบวางระเบิดโรงแรมในเมืองฮานอย ส่งผลให้ชาวฝรั่งเศสเสียชีวิต 2 ศพ ฝรั่งเศสตอบโต้อย่างรวดเร็วด้วยการจับกุมเหงียนคัคเกิ่นและสมาชิกขบวนการชาตินิยมซุยเตินรวม 7 คน ศาลพิพากษาประหารชีวิตทั้งหมดรวมทั้งฟานโบ่ยโจวและเจ้าชายเกืองเด [4] ที่ขณะนั้นอาศัยอยู่ต่างประเทศด้วย

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินในช่วง ค.ศ. 1913 – 1917 นั้นขาดผู้นำที่สำคัญอย่าง ฟานโบ่ยโจวและเจ้าชายเกืองเดเพราะใน ค.ศ. 1913 ฟานโบ่ยโจวถูกจับเรียกค่าตัวจากฝรั่งเศสโดยนายพลลุงซีกวน (Lung Chi-Kung) ของจีน ต่อมาใน ค.ศ. 1917 ฟานโบ่ยโจวได้รับความช่วยเหลือจาก ดร.ซุนยัตเซ็นจนได้รับการปล่อยตัวออกมา ส่วนเจ้าชายเกืองเดนั้นถูกตำรวจอังกฤษจับกุมระหว่างเดินทางหาทุนสนับสนุนขบวนการในโคชินจีน โดยถูกจับใน ค.ศ.1913 ระหว่างการเดินทางจากไซ่ง่อนสู่ฮ่องกง แต่เจ้าชายเกืองเดก็ได้รับการช่วยเหลือออกมาได้และพระองค์จึงลักลอบเดินทางไปพำนักอยู่ในยุโรป [5] ต่อมาจึงได้เดินทางกลับมาพำนักในญี่ปุ่นใน ค.ศ.1915ภายหลังจากนั้นพระองค์ได้ยุติบทบาททางการเมืองลงจนสิ้นพระชนม์ใน ค.ศ.1951

---

[1] ดี.จี.อี. ฮอลล์. (2526). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้.* คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะแปล. หน้า 915.

[2] เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม.* หน้า 52.

[3] พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์. (มกราคม,2525). "เวียดนาม: ปฏิกิริยาต่อต้านการปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสตั้งแต่ ค.ศ. 1817 – 1954," *เอเชียปริทัศน์.* 3(1): 67.

[4] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน.* หน้า 115.

[5] David G. Marr. (1971). *Vietnamese Anticolonialism 1885 – 1925.* p 224.

แต่อย่างไรก็ตามในเดือนตุลาคม ค.ศ.1914 โด๋เจินเที๋ยต (Do Cham Thiet) และสมาชิกพยายามยึดเมืองฮานอยแต่ถูกฝรั่งเศสปรามปรามจับกุมและมีสมาชิกถูกประหารชีวิต 58 คน ใน ค.ศ.1915 สมาชิกก่อกบฏที่เมืองฟู่เถาะ (Phu Tho) ในตังเกี๋ย ฝรั่งเศสปราบปรามจับกุมได้ 238 คนถูกประหารชีวิต 28 คน ในต้น ค.ศ.1915 สมาชิกของขบวนการชาตินิยมซุยเตินได้พยายามยึดเมืองม่องไก๊ (Mong Cai) เมืองหล่างเซิน (Lang Son) และห่าโขว (Ha Khau) ในตังเกี๋ยแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ การพยายามยึดเมืองในครั้งนี้ทำให้ฝรั่งเศสขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ค.ศ.1910-1925) สถานกงสุลอังกฤษที่เกาะฮ่องกง และ รัฐบาลจีนให้ช่วยจับพวกชาตินิยมเวียดนามในต่างแดนด้วย [1] เนื่องจากมีสมาชิกบางส่วนเดินทางหนีการจับกุมเข้าสู่ไทย ฮ่องกง และจีน

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914 – 1918) ชาวเวียดนามถูกฝรั่งเศสเกณฑ์ทหารและแรงงานจำนวน 100,000 นายเพื่อไปช่วยสงครามในฝรั่งเศส ชาวเวียดนามเหล่านี้เกิดความประทับใจในสังคมตะวันตกและสุนทรพจน์จากการประกาศเสรีภาพ แนวความคิดการกำหนดชะตากรรมตนเอง (Self – determination) [2] ของประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Willson) ของสหรัฐอเมริกา เมื่อเขากลับสู่เวียดนามพร้อมแนวความคิดใหม่บางคนก็เข้ามาร่วมต่อต้านฝรั่งเศส โดยมีการโจมตีกองทหารฝรั่งเศสที่เมืองไตเหงียน (Thai Nguyen) ภูมิภาคตังเกี๋ยใน ค.ศ.1918 ภายใต้การนำของสิบเอกตริ่นห์วันเกิ๊น (Trinh Van Can) และเลืองเหง็อกเกวิ๊ยน (Loovng Ngoc Quyen) [3] มีทหารเข้าร่วมจำนวนมาก รวมทั้งนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากญี่ปุ่นและจีน นักชาตินิยมยึดคลังแสง ปลดปล่อยนักโทษ สังหารทหารฝรั่งเศส และประกาศปลดปล่อยเมืองไตเหงียนได้ประมาณ 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นฝรั่งเศสยกกองทหารจำนวน 2,000 นายเข้ายึดพื้นที่คืน นักชาตินิยมถอยกองกำลังเข้าสู่พื้นที่ภูเขารอบ ๆ เมืองไตเหงียนและต่อสู้ต่ออีก 6 เดือน โดยการลอบโจมตีตามหลักสงครามกองโจร เพราะนักชาตินิยมมีกองกำลังขนาดเล็กและขาดแคลนอาวุธยุทโธปกรณ์ที่จะใช้ในการต่อสู้กับกองทหารฝรั่งเศสโพ้นทะเล การต่อสู้ของขบวนการชาตินิยมซุยเตินเป็นการต่อต้านของผู้นำในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีความเป็นเอกภาพ การลุกฮือแต่ละครั้งมิได้เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งประเทศ เสมือนการเกิดขึ้นตามความพร้อมของกลุ่มในพื้นที่ ทำให้การลุกฮือขึ้นมาต่อต้านจึงดำรงอยู่ได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น

บทบาทขบวนการชาตินิยมซุยเตินในช่วง ค.ศ.1904-1925 นั้นเป็นไปตามความประสงค์การก่อตั้งขบวนการที่เน้นแนวทางการปฏิรูปประเทศเป็นสำคัญ ส่วนการต่อต้านนั้นถือเป็นเป้าหมายรองลงมา เพราะฟานโบ่ยโจวและเจ้าชายเกืองเดทรงรับทราบถึงความอ่อนแอ ความไม่พร้อมของชาวเวียดนาม ดังนั้นฟานโบ่ยโจวจึงดำเนินการจัดตั้งโรงเรียน ส่งนักศึกษา และผลิตสื่อ

---

[1] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน.* หน้า 116.

[2] เขียน ธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ.* หน้า 32 – 33.

[3] เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร.* แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร หน้า 189.

ขึ้นมาเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ส่วนนักศึกษาต่างประเทศก็ยังคงอยู่ในช่วงการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ การประท้วงครั้งใหญ่ใน ค.ศ.1908 ก็เป็นการนำประท้วงที่ไม่มีอาวุธเพราะเป็นการร่วมประท้วงจากปัญญาชน ชาวนา และพ่อค้า ส่วนการต่อต้านที่รุนแรงเป็นการลอบกระทำเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช้การลุกฮือขึ้นของสมาชิกทั้งประเทศ สาเหตุหนึ่งมาจากความไม่พร้อมของอาวุธและตัวสมาชิกประกอบกับความเหนือกว่าทางด้านแสนยานุภาพของกองทัพฝรั่งเศส แต่การนำการต่อต้าน การลอบก่อการร้าย และการต่อต้านเป็นครั้งคราวเหล่านี้ อยู่ในขั้นตอนหนึ่งของการสร้างภาพลักษณ์ของขบวนการเพื่อการแสวงหาแนวร่วมมากขึ้น เพราะยิ่งขบวนการก่อการต่อต้านขึ้นมากเท่าไรชื่อเสียงก็แพร่หลายมากขึ้นในหมู่นักชาตินิยม และได้กลายเป็นปัจจัยในการตัดสินใจสนับสนุนหรือเข้าร่วมมากขึ้น เพราะใน ค.ศ.1925 ซึ่งเป็นปีที่ขบวนการยุติบทบาทไปแล้ว องค์การโคมินเทิร์นได้วิเคราะห์ว่าเวียดนามยังไม่มีความพร้อมที่จะทำการขับไล่ฝรั่งเศส เพราะว่าเวียดนามไม่มีองค์การที่มีความเข้มแข็งและไม่มีทฤษฎีในการต่อต้านอย่างจริงจัง

บทที่ 4
ปัญหาและผลจากการสลายตัวของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

แนวทางการดำเนินการเพื่อการขับไล่ฝรั่งเศส 5 ขั้นตอนของขบวนการชาตินิยมซุยเตินนั้นประสบผลสำเร็จถึงขั้นที่ 4 คือ การสร้างเครือข่าย การก่อตั้งโรงเรียนกินนอน การส่งนักศึกษาไปศึกษาต่อในต่างประเทศ และการปลุกกระแสชาตินิยมผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ในขั้นตอนสุดท้ายคือการต่อสู้ด้วยกำลังประสบผลล้มเหลว เนื่องจากการปราบปรามของฝรั่งเศสที่มีประสิทธิภาพ และความแตกต่างระหว่างโลกทัศน์ของนักชาตินิยมที่นำไปสู่การขาดเอกภาพในขบวนการชาตินิยมซุยเตินรวมทั้งการแทรกแซงจากโฮจิมินห์ผู้รับแนวความคิดคอมมิวนิสต์ในการต่อต้านฝรั่งเศส

4.1 ปัญหาของขบวนการ

ปัญหาการดำเนินการของขบวนการชาตินิยมซุยเตินนั้นสามารถแบ่งออกได้ 2 กรณี คือ ปัญหาจากชาวเวียดนามและปัญหาจากชาวฝรั่งเศส ซึ่งปัญหาทั้งสองดังกล่าวนั้นมีความความสัมพันธ์ดังจะกล่าวต่อไปนี้

4.1.1 การปราบปรามของฝรั่งเศส

การที่รัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสมีนโยบายที่จะปราบปรามชนพื้นเมืองเวียดนามเพราะว่าฝรั่งเศสได้รับบทเรียนก่อนการยึดเวียดนามเป็นอาณานิคมและเหตุการณ์การต่อต้านฝรั่งเศสในสมัยขบวนการเกิ่นเวืองในช่วง ค.ศ. 1885 - 1893 ประกอบกับการสถาปนาอินโดจีนเป็นอาณานิคมเป็นการเร้าชาวพื้นเมืองที่เสียผลประโยชน์ให้ทำการต่อต้านฝรั่งเศสตลอดมา

การปราบปรามของฝรั่งเศสมีขั้นตอนตั้งแต่จับกุม ประหารชีวิต เนรเทศ อาทิ กรณีของจักรพรรดิห่ามงีที่ฝรั่งเศสได้เนรเทศไปอยู่ที่ประเทศแอลจีเรีย สาเหตุสำคัญที่ทำให้ฝรั่งเศสมีนโยบายปราบปรามชาวพื้นเมืองที่ต่อต้านอำนาจอย่างรุนแรง เพราะว่าผลประโยชน์จากการลงทุนอย่างมหาศาลทำให้ฝรั่งเศสต้องปกป้องผลประโยชน์ของตนให้ปลอดภัย รวมทั้งการควบคุมส่วนแบ่งจากตลาด การส่งออก และทรัพยากรธรรมชาติ [1] การประกาศศักยภาพด้านกองกำลังโพ้นทะเลของฝรั่งเศส และที่สำคัญฝรั่งเศสเชื่อว่าการมีสถานีการค้าในทะเลจีนใต้และคาบสมุทรอินโดจีนถือเป็นการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกำไรอันมหาศาลจากการค้าทางทะเล[2] ด้วยเหตุผลดังกล่าวฝรั่งเศสจึงต้องดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ให้ได้ โดยเชื่อว่าเมื่อรัฐ

---

[1] Helen B. Lamb. (1972). *Vietnam's Will to Live Resistance to Foreign Aggression from Early Times Through the Nineteenth Century*. P. 301.

[2] แอนโทนี รีด. (2547). *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคการค้า ค.ศ. 1450 – 1680 เล่ม 2 การขยายตัวและวิกฤติการณ์ = Southeast Asia in the Age of Commerce Volume Two: Expansion.* แปลโดย พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ. หน้า 104 – 105.

ภาพประกอบ 20 สมาชิกขบวนการชาตินิยมถูกฝรั่งเศสจับใน ค.ศ.1908
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

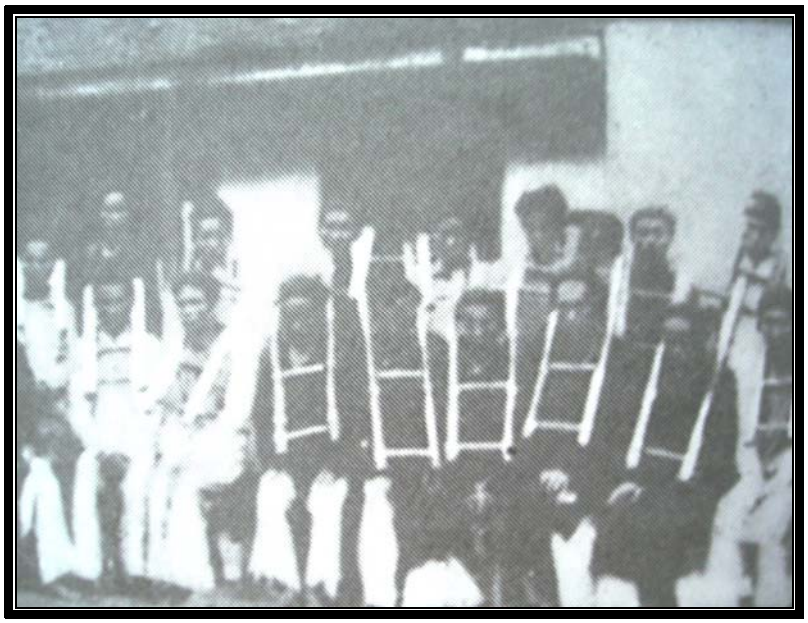

ภาพประกอบ 21 นักโทษขบวนการชาตินิยมซุยเตินถูกจับกุม ใน ค.ศ. 1908
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

ภาพประกอบ 22 นักชาตินิยมซุยเตินถูกฝรั่งเศสลงโทษใน ค.ศ. 1908

ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัยจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับที่ปรึกษา ผศ.พลับพลึง คงชนะ ณ พิพิธภัณฑ์การปฏิวัติของชาวเวียดนาม (Museum of The Vietnamese Revolution) เมืองฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถ่ายเมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550

ชายขอบเข้มแข็งศูนย์กลางอำนาจก็มีความมั่นคงและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารอาณานิคม ดังนั้นการปราบปรามอย่างรุนแรงจึงเป็นการลงทุนที่ได้ผลดีที่สุดเพราะนักชาตินิยมที่ถูกกวาดล้างได้รับผลลัพธ์ไม่กี่อย่าง คือ ตาย ถูกจับกุมคุมขัง หรือ หนี ซึ่งฝรั่งเศสคาดการณ์ว่าเป็นการยากต่อการรวมตัวใหม่หรืออย่างน้อยก็ต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งกว่าจะรวมตัวกันได้

แต่อย่างไรก็ตามนโยบายการปราบปรามอย่างรุนแรงของจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสก็มิใช่นำมาใช้กับชนพื้นเมืองเวียดนามทุกครั้งไป เพราะในอีกมิติหนึ่งฝรั่งเศสได้ใช้นโยบายผสมกลมกลืนในหลายด้าน เช่น การให้สัญชาติฝรั่งเศสแก่ชาวเวียดนามในแคว้นโคชินจีน การให้การศึกษาแบบฝรั่งเศสโดยการเปิดโรงเรียนในโคชินจีนอันนัมและฮานอย[1] การส่งนักเรียนไปศึกษาที่ประเทศฝรั่งเศส การเผยแผ่คริสต์ศาสนา ส่วนนโยบายทางการเมืองก็ช่วยให้การบริหารดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศสดำเนินไปอย่างมีศักยภาพ[2] เช่น การรับชาวเวียดนามเข้าร่วมทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ การสนับสนุนสมาชิกราชวงศ์ขึ้นมาคานอำนาจกับจักรพรรดิที่ดำรงตำแหน่งอยู่ เพื่อว่าหากจักรพรรดิไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสก็จะนำจักรพรรดิเงาขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน ด้วยนโยบายดังกล่าวทำให้อิทธิพลฝรั่งเศสทั้งทางด้านการเมืองและวัฒนธรรมกระจายสู่สังคมเวียดนามและส่งผลให้ฝรั่งเศสสามารถควบคุมชนชั้นสูงของเวียดนามที่ยังต้องการพึ่งพาราชวงศ์เหงียนและจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส มีผลทำให้ชาวเวียดนามขาดความมั่นใจในการเข้าร่วมขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสของนักชาตินิยมทั้งหลาย

4.1.2 ความแตกต่างทางโลกทัศน์ของนักชาตินิยมซุยเติน

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินประกอบด้วยสมาชิก 4 กลุ่มอันได้แก่ 1 กลุ่มผู้นำเจ้าชายเกืองเดและฟานโบ่ยโจว 2 กลุ่มนักศึกษาต่างประเทศ 3 กลุ่มปัญญาชนขงจื๊อ และ4 กลุ่มชาวนา ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถจำแนกโลกทัศน์*ได้ดังนี้

---

[1] สุนันทา ปัญญาฤทธิ์. (2522, 4 เมษายน-มิถุนายน). "ฝรั่งเศสกับการให้การศึกษาแก่อาณานิคมอินโดจีน," *ธรรมศาสตร์*. 8(4): 79-93

[2] Dennis J. Duncanson. (1968). *Government And Revolution In Vietnam*. p. 87.

* โลกทัศน์ (Concept) คือแนวความคิดที่มีแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งผ่านการคิดวิเคราะห์ตามหลักเหตุผลและการวิเคราะห์จากประสบการณ์โลกทัศน์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมมานุษยวิทยา (CulturalAnthropology) กลุ่ม (Group) ชุมชนชาติพันธุ์ (Ethnic community) ศาสนา (Religion) เชื้อชาติ (race) เป็นต้น ดังนั้นโลกทัศน์ของมนุษย์จึงเป็นผลผลิตของสังคมและเหตุผล อ้างอิงจาก นิติภวัครพันธุ์. (2547). แปลงความทรงจำ "ไต" สร้างความเป็น "ไทย" ใน *ความเป็นไทย/ความเป็นไท*. วิภาส ปรัชญาภรณ์ บรรณาธิการ. หน้า 3. และ Robert Audi. (1999). *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. p. 169.

1. กลุ่มผู้นำ คือเจ้าชายเกืองเดและฟานโบ่ยโจว ทำหน้าที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิถีการต่อสู้ ติดต่อขอความร่วมมือ หาเงินทุนสนับสนุนขบวนการ เจ้าชายเกืองเดและฟานโบ่ยโจวต้องเดินทางทั่วประเทศเวียดนามและเดินทางไปญี่ปุ่น จีน รัสเซีย เกาหลี อินเดีย ฟิลิปปินส์ อินโดเนเซีย ลาว เขมร และไทย ดังนั้นเจ้าชายเกืองเดและฟานโบ่ยโจวจึงมีโอกาสรับแนวความคิด แนวทางปฏิบัติใหม่ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นโลกทัศน์ของผู้นำขบวนการชาตินิยมซุยเตินอย่างเจ้าชายเกืองเดและฟานโบ่ยโจวจึงแตกต่างจากสมาชิกที่ร่วมขบวนการมาก แนวความคิดและวิถีทางตามปัจจัยใหม่ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงการปกครองในจีนและรัสเซีย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามฟานโบ่ยโจวก็พยายามถ่ายทอดแนวความคิดด้วยการผลิตงานเขียน และอบรมสมาชิกของขบวนการอย่างสม่ำเสมอ

2. กลุ่มนักศึกษาต่างประเทศ นักศึกษาชาวเวียดนามที่ขบวนการชาตินิยมซุยเตินส่งไปศึกษาในญี่ปุ่นและจีนเป็นกลุ่มคนที่ฟานโบ่ยโจวถือเป็นหัวใจของขบวนการชาตินิยมซุยเติน เพราะฟานโบ่ยโจวต้องการให้คนกลุ่มนี้ทำหน้าที่เป็นผู้นำชาวเวียดนามในการต่อต้านและนำการเปลี่ยนแปลงสังคมเวียดนามในด้านต่างๆ

นักศึกษาชาวเวียดนามในต่างประเทศเป็นกลุ่มคนที่ได้รับแนวความคิดด้านปรัชญาตะวันตก แนวทางการพัฒนาประเทศญี่ปุ่นจากการปฏิรูปเมจิ การเปลี่ยนแปลงการปกครองในจีนและการปฏิวัติในรัสเซียจากสถาบันการศึกษาและปัญญาชนร่วมสมัย ประกอบกับเจ้าชายเกืองเดและฟานโบ่ยโจวทำหน้าที่อบรมดูแลนักศึกษาเวียดนามโพ้นทะเลด้วยตนเอง

นักศึกษาชาวเวียดนามในญี่ปุ่นได้มีโอกาสร่วมงานกับนักศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลในญี่ปุ่น โดยการเขียนบทความลงในวารสารของนักศึกษาจีน[1] ที่ชื่อว่าเวินนามตับจี๊ สรุปว่านักศึกษาเวียดนามที่ขบวนการชาตินิยมซุยเตินส่งไปศึกษาในต่างประเทศนั้นมีโลกทัศน์ต่อการเปลี่ยนแปลงของเวียดนามตามปรัชญาตะวันตกและแนวทางการปฏิรูปของญี่ปุ่น การปฏิวัติของจีนและรัสเซียตามลำดับเหตุการณ์ต่างๆ

3.กลุ่มปัญญาชนขงจื๊อ ปัญญาชนขงจื๊อคือ ชาวเวียดนามที่ผ่านการศึกษาแบบจารีตเวียดนามคือ การศึกษาคำสอนของขงจื๊อ ปัญญาชนขงจื๊อเหล่านี้ในอดีตส่วนหนึ่งรับราชการกับราชสำนักหรือเป็นผู้นำชุมชน คนกลุ่มนี้ยึดถือแนวทางปฏิบัติตามหลักคำสอนของขงจื๊ออย่างเคร่งครัดเพราะลัทธิขงจื๊อเป็นแบบแผนที่ครอบลงไปในสังคมเวียดนามทั้งระบบการปกครองและวิถีชีวิตชาวเวียดนาม

ปัญญาชนเหล่านี้ต่างทำการต่อต้านฝรั่งเศสเป็นเอกเทศจากกันคือ แต่ละคนต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่บ้านเกิดของตนโดยไม่มีการติดต่อกับปัญญาชนในพื้นที่อื่นๆ และไม่มีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากพื้นที่ใกล้เคียง การดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ฝรั่งเศสปราบปรามลงได้

---

[1] Joseph Buttinger. (1967). *Vietnam: A Dragon Embattled*. p. 153.

4. กลุ่มชาวนา ชาวนาถือเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญในขบวนการชาตินิยมซุยเติน เพราะชาวนามีเสบียงอาหารและกำลังพลสนับสนุนขบวนการ สังคมชาวนาเวียดนามเป็นสังคมที่เข้มแข็งเพราะวัฒนธรรมของชาวนาได้รับการปรับปรุงตามวิถีทางขงจื๊อจนชุมชนชาวนาเน้นให้ความสำคัญต่อผู้อาวุโสในการทำหน้าที่ปกครองหมู่บ้าน ชาวนาเวียดนามเรียกตนเองว่า (Nguoi Kinh) ที่แปลว่าคนเมือง ซึ่งแสดงถึงความภาคภูมิใจในสังคมของชาวนา ชาวนาเวียดนามมีบุคลิกภาพที่กล้าแข็ง ตรงไปตรงมา อาจหาญ และพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับทุกสิ่งทุกอย่าง แม้แต่ประจันหน้ากับรัฐ[1] ชาวนาเวียดนามมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐเวียดนามน้อย เพราะแนวทางปฏิบัติของราชสำนักดำเนินการกดขี่และทอดทิ้งชาวนา จนกระทั่งกบฏชาวนาในเวียดนามเกิดขึ้นบ่อยมาก อาจจะเห็นได้จากกบฏชาวนาในสมัยราชวงศ์เหงียน เช่นในสมัยจักรพรรดิยาลอง จักรพรรดิมินห์หม่างและจักรพรรดิเถี่ยวจิเกิดกบฏชาวนา 390 ครั้ง[2] สรุปได้ว่าชาวนาเวียดนามมีแนวโน้มต่อต้านและไม่ไว้วางใจในระบบราชสำนัก ดังนั้นการตัดสินใจเข้าร่วมต่อต้านฝรั่งเศสกับขบวนการชาตินิยมซุยเตินของชาวนาจึงขึ้นอยู่กับสาเหตุทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาวนาที่ถูกฝรั่งเศสเปลี่ยนแปลงในเชิงทำลายเป็นหลัก สิ่งเหล่านี้มาแปลงเป็นโลกทัศน์ของชาวนาเวียดนามในการต่อต้านฝรั่งเศสตามมา โดยมีปัญญาชนขงจื๊อนำการเรียกร้องให้เข้าร่วมขบวนการเพื่อทำการต่อต้านฝรั่งเศส โดยรวมชาวเวียดนามซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนากับเครื่องมือทางการเกษตร อาทิ จอม เสียม พร้า มีด และ ไม้ เพื่อทำการต่อสู้ขับไล่ฝรั่งเศสแบบเผชิญหน้ากับกองทหารฝรั่งเศสที่มีแสนยานุภาพสูงกว่า

4.1.3 การขาดเอกภาพในขบวนการชาตินิยมซุยเติน

ความเป็นเอกภาพของขบวนการชาตินิยมซุยเตินเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผนต่อต้านเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศส แต่เมื่อมองโครงสร้างขบวนการชาตินิยมซุยเตินนั้นพอจะจำแนกถึงจุดอ่อนได้คือ สมาชิกของขบวนการมีสถานภาพและถิ่นที่อยู่ที่ต่างกัน เช่น ผู้นำ อาทิ เจ้าชายเกืองเด ฟานโบ่ยโจว นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในญี่ปุ่นและจีน นักปราชญ์ในเวียดนาม และแนวร่วมหรือประชาชนในเวียดนาม ผู้นำและนักศึกษาใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งโอกาสที่ได้รับความรู้แนวคิดใหม่จากตะวันตกย่อมมากกว่า ส่วนนักปราชญ์และแนวร่วมใช้ชีวิตอยู่ในเวียดนามภายใต้การปกครองสอดส่องดูแลของฝรั่งเศส โอกาสที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ย่อมมีน้อย เหตุนี้จึงส่งผลให้การปฏิบัติการยังคงยึดรูปแบบเดิมๆ คือ แยกกันปฏิบัติการตามแนวทางในอดีต

---

[1] พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล. (2542, 1 มิถุนายน-พฤศจิกายน). "โลกทัศน์ชาวนาเวียดนามปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19," *อักษรศาสตร์*. 22(1): 126.

[2] สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. หน้า 14.

ตัวอย่างเช่น ตังเกี๋ย อันนัมและโคชินจีนต่างก็มีผู้นำเป็นของตนเองและมีหลายกลุ่มและหลายคน ดังนั้นความเป็นเอกภาพในประเทศเวียดนามจึงขาดไป

ส่วนฝรั่งเศสก็พยายามปิดโอกาสการรับข่าวสารต่างประเทศ เพื่อความมั่นคงของระบบอาณานิคมและระบบการปกครอง ดังนั้นสมาชิกขบวนการชาตินิยมจะได้รับข่าวสารก็ต่อเมื่อมีการลักลอบนำเข้ามาแจกจ่ายซึ่งไม่มีความต่อเนื่อง เพราะเหตุจากการปราบปรามของฝรั่งเศส

4.2 สาเหตุการสลายตัวของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

การสลายตัวของขบวนการชาตินิยมซุยเตินเกิดจากปัจจัยภายในคือสมาชิกในขบวนการและชาวเวียดนามที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน เพราะในขณะที่ขบวนการชาตินิยมซุยเตินดำรงอยู่ขบวนการชาตินิยมอื่นก็ก่อตั้งขึ้นมาเช่นกัน และปัจจัยภายนอกจากระบบอาณานิคมและอุดมการณ์ปฏิวัติ ดังนั้นการสลายตัวของขบวนการชาตินิยมซุยเตินจึงเกิดขึ้น

4.2.1 ปัจจัยภายใน

ก่อนหน้า ค.ศ. 1925 ซึ่งเป็นปีที่ขบวนการชาตินิยมซุยเตินจะสลายไป ผู้นำคนสำคัญๆ ได้ยุติบทบาทลงเนื่องจากถูกจับกุมและถูกแทรกแซง กล่าวคือ ใน ค.ศ.1913 เจ้าชายเกืองเดถูกจับกุมระหว่างการเดินทางไปเยี่ยมสมาชิกขบวนการในโคชินจีนเพื่อต้องการหาผู้สนับสนุนทางด้านการเงิน แต่เจ้าชายเกืองเดก็ได้รับการช่วยเหลือมาได้ จากนั้นพระองค์ทรงย้ายไปพำนักที่ยุโรป ต่อมาพระองค์ทรงย้ายกลับมาพำนักในญี่ปุ่นใน ค.ศ.1915 แต่พระองค์ก็ไม่มีบทบาทโดดเด่นในการนำขบวนการชาตินิยมซุยเตินแต่อย่างใด เพราะรัฐบาลญี่ปุ่นไม่สนับสนุนให้พระองค์นำการต่อต้านฝรั่งเศส ในขณะที่ฟานโบ่ยโจวผู้นำคนสำคัญของขบวนการได้ถูกนายพลลุงซีกวนของจีนจับกุมเพื่อเรียกค่าตัวจากฝรั่งเศสในช่วง ค.ศ.1913– 1917 และใน ค.ศ.1913 เช่นกันที่ขบวนการชาตินิยมซุยเตินสูญเสียผู้นำคนสำคัญคือหว่างฮวาท้ามจากการลอบสังหารจากสมาชิกร่วมขบวนการที่ฝักใฝ่ฝรั่งเศส การสูญเสียครั้งนี้ส่งผลให้ขบวนการสูญเสียพื้นที่ปลดปล่อยในเมืองเหยินเต๋อด้วย สรุปว่าในปี ค.ศ.1913 เป็นปีแห่งการสูญเสียของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

โฮจิมินห์นักชาตินิยมชาวเวียดนามอีกกลุ่มหนึ่งที่ดำเนินการแทรกแซงขบวนการชาตินิยมซุยเตินเพื่อต้องการนักศึกษาที่ขบวนการชาตินิยมซุยเตินส่งไปศึกษาในต่างประเทศเข้าร่วมอุดมการณ์คอมมิวนิสต์เพื่อการต่อต้านฝรั่งเศส[1] โฮจิมินห์จึงดำเนินการสลายผู้นำของขบวนการซุยเติน เช่น ฟานโบ่ยโจวด้วยการเชิญไปปราศรัยที่เมืองเซี่ยงไฮ้แล้วลอบส่งข่าวให้ตำรวจฝรั่งเศสจับกุม ฟานโบ่ยโจวคิดว่าโฮจิมินห์เป็นนักชาตินิยมที่ดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศสเช่นเดียวกัน จึงคิด

---

[1] ธีระ นุชเปี่ยม. (2525). “กบฏชาวนา: ศึกษากรณีของเวียดนาม,” ใน *กบฏชาวนา*. วุฒิชัย มูลศิลป์ และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์, บรรณาธิการ. หน้า 100.

ไม่ถึงว่าจะถูกทรยศจากนักชาตินิยมด้วยกัน คือการลอบส่งข่าวให้ฝรั่งเศสจับกุมนักชาตินิยมที่มีอิทธิพลต่อชาวเวียดนามสูงสุดในทศวรรษที่ 1910-1920 เพื่อแลกกับรางวัลนำจับสูงถึง 100,000 เปี๊ยส และปฏิกิริยาการต่อต้านฝรั่งเศสจากการจับกุมครั้งนี้[1] เมื่อฟานโบ่ยโจวถูกจับกุมใน ค.ศ.1925[*] สมาชิกของขบวนการชาตินิยมซุยเตินจึงต้องยุติบทบาทลง แต่การยุติบทบาทครั้งนี้มีทั้งการยุติบทบาทการต่อต้านแบบชั่วคราวโดยการรอคอยสถานการณ์ไปก่อนและการยุติแบบถาวรโดยการอาศัยอยู่ในประเทศจีน

4.2.2 ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกที่ช่วยสร้างลัทธิชาตินิยม (Nationalism) ของเวียดนามคือ สถานการณ์ภายในของญี่ปุ่นและจีน อาทิ การขึ้นสู่ความเป็นชาติผู้นำของญี่ปุ่น และการต่อสู้ของลัทธิชาตินิยมจีนเพื่อขับไล่ระบอบศักดินาและเจ้าอาณานิคมตะวันตก แต่สำหรับสถานการณ์ในรัสเซียเมื่อ ค.ศ.1917 มองได้หลายมิติ ถ้ามองในการต่อสู้ถือว่าพรรคบอลเชวิคสามารถนำการล้มล้างอำนาจศักดินาลงได้สำเร็จก็เปรียบเสมือนแนวทางและแนวร่วมของขบวนการชาตินิยม

แต่เมื่อมองในอีกมิติหนึ่งการก่อตั้งองค์การโคมินเทิร์นที่มีเครือข่ายในการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพอยู่ทั่วโลก ทฤษฎีของมาร์กซ์-เลนิน การโฆษณาชวนเชื่อ การจัดตั้ง การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการพรรค เทคนิคการดำเนินงาน การมีฐานปฏิบัติการที่ปลอดภัยจากการกวาดล้างที่จะนำไปสู่การไม่สามารถฟื้นตัวจากการปราบปรามได้ ทำให้ปัจจัยที่มีประสิทธิภาพเหล่านี้กลับมาท้าทายแนวคิดและแนวทางในการต่อสู้ของขบวนการชาตินิยมซุยเตินเช่นกัน เพราะว่าขบวนการชาตินิยมซุยเตินยังไม่พร้อมที่จะทำการปฏิวัติสังคมเวียดนาม ส่วนระบอบการปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสสร้างความกดดันทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชาวเวียดนามอย่างหนัก จนก่อให้เกิดความพลังสนับสนุนแนวคิดชาตินิยมเพิ่มขึ้น

---

[1] ธีระ นุชเปี่ยม. (2532, 22 – 24 มิถุนายน). “สังคมนิยมเวียดนามลักษณะพื้นฐานและลู่ทางการเปลี่ยนแปลง,” ในการประชุมทางวิชาการเรื่อง *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: เน้นประเทศภาคพื้นทวีป*. ณ อาคารศูนย์รวม 3 ห้อง 3104 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ จัดโดยภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 3.

[*]ศาลตัดสินประหารชีวิตฟานโบ่ยโจวด้วยเครื่องกิโยติน สมาชิกขบวนการและประชาชนเวียดนามทั่วประเทศก่อการจลาจล จนฟานโบ่ยโจวได้รับอภัยโทษจากข้าหลวงใหญ่ที่เป็นคนของพรรคสังคมนิยม อะเลกซองเดร์ วาแรนน์ (Alexander Varenne: พฤศจิกายน 1925 - มกราคม 1928) แต่ฟานโบ่ยโจวก็ถูกกักตัวอยู่ที่กรุงเว้จนกระทั่งถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ.1940

ภาพประกอบ 23 โฮจิมินห์

ที่มา *Bernard B. Fall. (1966). Vietnam Witness 1953 – 1966.* p. 135.

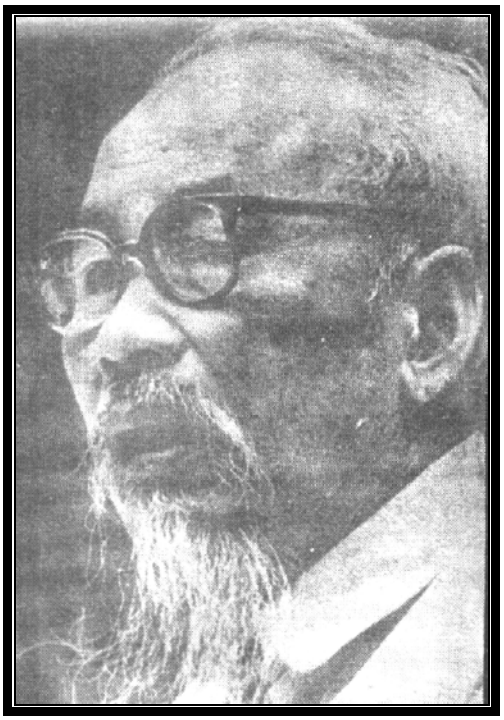

ภาพประกอบ 24 โฮจิมินห์

ที่มา เสรี น้อยบัวทิพย์. (2539). โฮจิมินห์เทพเจ้าของชาวเวียดนาม. หน้า 3.

แต่แนวคิดและวิถีการดั้งเดิมไม่อาจล้มล้างการท้าทายของเจ้าอาณานิคมได้[1] ชาวเวียดนามจึงเปิดรับแนวความคิดอุดมการณ์ปฏิวัติจากภายนอกด้วยความต้องการเอกราชเป็นเป้าหมายหลัก โดยไม่สนใจถึงแนวคิดและวิธีการใดๆ ปัจจัยเหล่านี้จึงเข้ามาในเวียดนามโดยนักชาตินิยมแนวอุดมการณ์ปฏิวัติอย่างโฮจิมินห์ผู้ซึ่งสามารถนำการปฏิวัติเวียดนามใน ค.ศ.1925

4.3 ผลจากการสลายตัวของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

การสลายตัวของขบวนการชาตินิยมซุยเตินใน ค.ศ.1925 มีความสำคัญเพราะเป็นการสลายตัวขบวนการชาตินิยมที่ดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศสมา 21 ปี เป็นขบวนการส่งผ่านจากนักชาตินิยมแบบจารีตเป็นนักชาตินิยมสมัยใหม่และเป็นการบ่มเพาะนักชาตินิยมรุ่นใหม่

4.3.1 อดีตสมาชิกขบวนการชาตินิยมซุยเตินเข้าร่วมกับโฮจิมินห์

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินเป็นขบวนการชาตินิยมที่มีบทบาทการต่อต้านและการสร้างเครือข่ายโดยการส่งนักศึกษาไปต่างประเทศดังนั้นเมื่อขบวนการสลายตังลงใน ค.ศ.1925 ก่อนการได้รับเอกราช นักศึกษาส่วนหนึ่งจึงพำนักอยู่ในต่างประเทศเพื่อรอดูสถานการณ์ต่อไป

การดำเนินการส่งนักศึกษาชาวเวียดนามไปศึกษาต่อในประเทศจีนและญี่ปุ่นของขบวนการชาตินิยมซุยเตินเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของขบวนการชาตินิยม และในอีกด้านหนึ่งก็เป็นคู่แข่งที่สำคัญของขบวนการชาตินิยมอื่นๆ ดังนั้นแผนการเลี้ยงหมูไว้ขายของโฮจิมินห์และสหายลัมดึ๊คธู (Lam Duc Thu)* ได้เริ่มดำเนินการขึ้น กล่าวคือก่อนที่นักศึกษาชาวเวียดนามจะเดินทางไปศึกษาต่อที่จีนและญี่ปุ่นนั้น ลัมดึ๊คธูได้มีเงื่อนไขให้ส่งรูปถ่ายนักศึกษาเหล่านี้ไปให้เขาที่เกาะฮ่องกงหรือตัวแทนของเขาที่เมืองกวางตุ้งคนละ 2 รูป โดยเขาอ้างว่าเพื่อ

---

[1] ธีระ นุชเปี่ยม. (2532, 22 – 24 มิถุนายน). “สังคมนิยมเวียดนามลักษณะพื้นฐานและลู่ทางการเปลี่ยนแปลง,” ในการประชุมทางวิชาการเรื่อง *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: เน้นประเทศภาคพื้นทวีป*. ณ อาคารศูนย์รวม 3 ห้อง 3104 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ จัดโดยภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 2.

* ลัมดึ๊คธู (Lam Duc Thu) เป็นสหายของโฮจิมินห์ที่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในฮ่องกง เขามีส่วนช่วยเหลือให้นักศึกษาของขบวนการชาตินิยมซุยเตินไปศึกษาต่อที่ญี่ปุ่น เขาและโฮจิมินห์ร่วมกันวางแผนขายนักศึกษาของขบวนการชาตินิยมซุยเตินให้กับฝรั่งเศส โดยเขาเรียกนักศึกษาเหล่านี้ว่า “หมูที่เลี้ยงไว้ขาย” ลัมดึ๊คธูเสียชีวิตโดยหัวหน้าหน่วยคอมมิวนิสต์ที่จังหวัดไทบินห์ใน ค.ศ.1950 เพราะว่าโฮจิมินห์ไม่ต้องการให้ลัมดึ๊คธูเผยแพร่พฤติกรรมของเขาในอดีต เพราะว่าใน ค.ศ.1945 โฮจิมินห์ขึ้นเป็นผู้นำของชาวเวียดนามแล้ว โปรดดู เสรี น้อยบัวทิพย์. (2539). *โฮจิมินห์เทพเจ้าของชาวเวียดนาม*. หน้า 41-66.

นำไปทำทะเบียนประวัตินักศึกษาตามสถานศึกษาที่นักศึกษาเข้าเรียน ดังนั้นรูปถ่าย 2 รูปของนักศึกษาแต่ละคนจึงตกไปอยู่ในมือของโฮจิมินห์ 1 รูปและลัมดี๊คฐ 1 รูป[1]

ภายหลังจากฟานโบ่ยโจวถูกจับกุมโฮจิมินห์ได้เกลี่ยกล่อมนักศึกษาของขบวนการชาตินิยมซุยเติน กลุ่มที่ยังคงจงรักภักดีกับขบวนการชาตินิยมซุยเตินนั้นก็ถูกโฮจิมินห์ลอบส่งรูปถ่ายและข่าวสารให้กับเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศส ณ กงสุลฝรั่งเศสที่ฮ่องกงเพื่อแลกกับเงินรางวัล ดังนั้นเมื่อนักศึกษากลุ่มนี้เดินทางเพื่อไปปฏิบัติภารกิจในเวียดนาม พวกเขาก็ถูกตำรวจฝรั่งเศสจับกุมบริเวณชายแดนจีน-เวียดนามก่อนที่จะได้ปฏิบัติภารกิจของขบวนการ

กลุ่มที่เห็นด้วยกับโฮจิมินห์ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสันนิบาตการปฏิวัติแห่งเยาวชนเวียดนาม หรือ แท็นห์เนียนแก๊จหมั่งด่งจี๊ห่ย (Hanh Nine Cach Mang Dong Chi Hoi)* ที่ก่อตั้งใน ค.ศ. 1925 [2] จะถูกส่งกลับเข้าไปเพื่อปฏิบัติภารกิจ “ปฏิวัติเวียดนาม” และอยู่อย่างปลอดภัยจากฝรั่งเศส

4.3.2 สมาชิกเข้าร่วมกับขบวนการชาตินิยมอื่น

นักศึกษาของขบวนการชาตินิยมซุยเตินบางส่วนเข้าร่วมกับกับขบวนการชาตินิยมเวียดนาม (Viet Nam Quoc Dam Dang = VNQDD) ซึ่งก่อตั้งใน ค.ศ. 1927 หัวหน้าชื่อเหงียนไทฮอค (Nguyen Thai Hoc) โดยมีกลุ่มปัญญาชนเป็นสมาชิกแกนนำ โดยตั้งกองทหารขึ้นที่เมืองเยนเบย์ (Yen Bay) ในแคว้นตังเกี๋ย[3] ขบวนการนี้มีลักษณะเป็นขบวนการลับโดยมุ่งความสนใจไปที่การรัฐประหารโดยทหารพื้นเมืองเพื่อขับไล่ฝรั่งเศส ดังนั้นจึงรวบรวมพลังชาวเวียดนามในกองทัพและเน้นการสะสมอาวุธเพื่อรอปฏิบัติการต่อไป

---

[1] เสรี น้อยบัวทิพย์. (2539). *โฮจิมินห์เทพเจ้าของชาวเวียดนาม*. หน้า 54.

* สันนิบาตการปฏิวัติแห่งเยาวชนเวียดนาม หรือ แท็นห์เนียนแก๊จหมั่งด่งจี๊ห่ย (Hanh Nine Cach Mang Dong Chi Hoi) หรือเรียกสั้นๆว่าขบวนการแท็นห์เนียนเป็นองค์การต่อต้านที่ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การโคมินเทิร์น โฮจิมินห์นำแนวคิดมาร์กซ์-เลนินมาประยุกต์ใช้ตามสภาวะของสังคมเวียดนาม ขบวนการแท็นห์เนียนมีหลักการจัดการที่ดี มีทฤษฎีชัดเจนที่สามารถช่วยฝึกให้สมาชิกได้เร็ว โดยเน้นถึงหลักการ 3 ประการ ดังนี้ 1. การปฏิวัติเป็นหน้าที่ของมวลชนผู้เป็นชาวนาและกรรมกร 2. การปฏิวัติจำเป็นต้องมีพรรคมาร์กซ์-เลนินเป็นผู้นำ 3. การปฏิวัติชาติเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติโลก และชาวเวียดนามต้องดำเนินการพร้อมกับชนชั้นกรรมกรทั่วโลก. โปรดดู เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร = Vietnam: A Long History*. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 206 – 207.

[2] เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร = Vietnam: A Long History*. แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. หน้า 206.

[3] ธีระ นุชเปี่ยม. (2525). “กบฏชาวนา: ศึกษากรณีของเวียดนาม,” ใน *กบฏชาวนา*. วุฒิชัย มูลศิลป์ และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์, บรรณาธิการ. หน้า 101.

สมาชิกอีกส่วนของขบวนการชาตินิยมซุยเตินได้เข้าร่วมกับพรรคก๊กมิ่นตั๋งของ ดร.ซุนยัตเซ็น[1] ในการพัฒนาประเทศจีนเพราะนักชาตินิยมเหล่านี้เกรงกลัวภัยอันตรายเมื่อเดินทางเข้าไปในเวียดนาม และบ้างคนก็ต้องการช่วย ดร.ซุนยัตเซ็น ให้ประสบผลสำเร็จก่อน แล้วค่อยพึ่งพาจีนในการกลับเข้ามาทำการกู้เอกราชต่อไป เพราะถ้าหากการกู้เอกราชมีจีนซึ่งประสบความสำเร็จแล้วสนับสนุน โอกาสที่จะสำเร็จมีมากขึ้น

4.4 ผลการดำเนินงานของขบวนการชาตินิยมซุยเติน

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินที่เน้นแนวทางการปฏิรูปสังคมเวียดนามนับเป็นขบวนการที่สร้างรากฐานชาตินิยมไว้ให้กับขบวนการคอมมิวนิสต์ที่ก่อตั้งใน ค.ศ.1930 อย่างแท้จริง เพราะนักศึกษาของขบวนการถือเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่งภายใต้ระบบอาณานิคมของฝรั่งเศส เมื่อโฮจิมินห์นำเอาอุดมการณ์คอมมิวนิตส์ วิธีการปฏิวัติ มาอบรมนักศึกษาเหล่านี้ ทำให้พวกเขาเปรียบเสมือนอาวุธที่พรั่งพร้อมจะทิ่มแทงเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสด้วยสรรพกำลังที่ร่ำเรียนมาทั้งจากขบวนการชาตินิยมซุยเตินและพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม

ผลการดำเนินการของขบวนการชาตินิยมซุยเติน เมื่อพิจารณาจากเป้าหมายถือว่าล้มเหลว แต่ถ้าหากพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินการก็ถือว่าประสบผลสำเร็จถึง 4 ขั้น ตั้งแต่เริ่มต้นรวบรวมสมาชิกซึ่งขบวนการสามารถแสวงหาสมาชิกได้ทั่วทุกภาคของประเทศ ผลปรากฏว่าขบวนการได้รับการสนับสนุนอย่างดี ถึงแม้ว่าจะไม่มีตัวเลขยืนยันแต่สามารถพิจารณาได้จากการก่อตั้งโรงเรียนกินนอน การส่งนักศึกษาไปต่างประเทศ จุดนี้ชี้ได้ถึงงบประมาณจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบจากสถานภาพของประเทศอาณานิคม ส่วนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ก็ดำเนินการควบคู่กันไป เพราะได้รับความช่วยเหลือจากนักชาตินิยมชาวจีน และสมาชิกของขบวนการที่มีโรงพิมพ์และหนังสือพิมพ์พิมพ์จำหน่ายในโคชินจีน

ขั้นตอนสุดท้ายคือการต่อสู้ด้วยกำลัง ถือเป็นขั้นตอนที่ยังคงอยู่ในขั้นการเตรียมความพร้อม ซึ่งสมาชิกบางส่วนพำนักอยู่ในจีนตอนใต้และบางส่วนก็กำลังศึกษาอยู่ เพราะว่าในกลางทศวรรษ 1920 องค์การโคมินเทิร์นประเมินว่า เวียดนามยังไม่พร้อมที่จะทำการขับไล่ฝรั่งเศส[2] ฟานโบ่ยโจวก็ตระหนักดีเขาจึงได้ออกเดินทางไปหาแนวร่วมและรับคำเชิญของโฮจิมินห์ในการกล่าวปราศรัยที่เซี่ยงไฮ้ เพราะพฤติกรรมการดำเนินการของฟานโบ่ยโจวชี้ชัดถึงการแสวงหาเครือข่ายพันธมิตรในการต่อต้านฝรั่งเศส การยุติบทบาทของขบวนการชาตินิยมซุยเตินใน ค.ศ.1925 เป็นการปิดฉากขบวนการชาตินิยมแนวปฏิรูปสังคมท่ามกลางการเกิดขึ้นของขบวนการชาตินิยมอื่นๆ นับเป็น 21 ปีของการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ และวิธีการดำเนินการ ที่พร้อมจะส่งผ่านจากนักชาตินิยมแนวปฏิรูปไปสู่นักชาตินิยมแนวปฏิวัติต่อไป

---

[1] เสรี น้อยบัวทิพย์. (2539). *โฮจิมินห์เทพเจ้าของชาวเวียดนาม*. หน้า 55.

[2] เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม*. หน้า 71.

บทที่ 5
สรุป

บรรดารัฐจารีตในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia) เวียดนามเป็นรัฐที่รับเอาแนวคิดลัทธิขงจื๊อมาเป็นแบบแผนการปกครองและการดำรงชีวิตในสังคมของชนชั้นปกครอง ดังนั้นวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ของชาวเวียดนามส่วนใหญ่จึงเป็นผลผลิตจากลัทธิขงจื๊อผสมผสานกับแนวคิดในการนับถือพุทธศาสนาและการบูชาบรรพบุรุษไปพร้อม ๆกัน ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นของชนพื้นเมืองในเวียดนามตอนกลางและตอนใต้ซึ่งในอดีตเป็นอาณาจักรจามปาของชาวจามที่ถ่ายทอดมาจากอินเดีย ดังนั้นเวียดนามจึงเป็นรัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รับวัฒนธรรมใหญ่อย่างจีนและอินเดีย

เมื่อฝรั่งเศสเข้ามายึดครองแคว้นโคชินจีนในกลางคริสต์ศตวรรษที่19 ชนพื้นเมืองในโคชินจีนจึงรวบรวมสมาชิกมาต่อต้านด้วยการนำความเชื่อแบบจารีตในรูปของร่างทรงที่อ้างว่าเป็นภาคหนึ่งของพระพุทธเจ้าเพื่อเรียกร้องให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านฝรั่งเศส เพราะประชาชนส่วนใหญ่ในโคชินจีนเป็นชาวพุทธที่นับถือวิญญาณบรรพบุรุษควบคู่กันไป แต่เมื่อฝรั่งเศสเข้ามายึดครองฮานอยและอันนัมในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ฝรั่งเศสกลับได้รับการต่อต้านจากชาวเวียดนามที่มีลัทธิขงจื๊อเป็นแนวทางปฏิบัติ โดยการต่อต้านครั้งนี้เป็นการต่อต้านที่ใหญ่ที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เพราะเป็นขบวนการเกิ่นเวืองที่มีองค์จักรพรรดิและขุนนางราชสำนักร่วมการต่อต้าน แต่อย่างไรก็ตามเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสได้พิสูจน์ให้ชาวเวียดนามทราบว่าระบบอาณานิคม (Colonial System) ของชนตะวันตกมีอำนาจเหนือ ศาสนาพุทธ วิญญาณบรรพบุรุษ และลัทธิขงจื๊อที่ชาวเวียดนามนับถือ ด้วยการปราบปรามการต่อต้านทั้งจากราชสำนักและชาวเวียดนามอย่างราบคาบ

เมื่อความคิดจากศาสนาพุทธ วิญญาณบรรพบุรุษ และลัทธิขงจื๊อถูกท้าทายจากระบบอาณานิคมจนหาทางออกให้กับชาวเวียดนามไม่ได้ ในขณะที่แนวคิดรัฐชาติสมัยใหม่ (Modern Nation State) ที่เกิดในยุโรปแพร่กระจายเข้ามาในเวียดนาม รัฐเวียดนามภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสมีเขตแดนการปกครองที่ชัดเจน และมีเขตอำนาจการปกครองภายในที่แตกต่างจากกันโดยการแบ่งแยกและปกครองของฝรั่งเศส ดังนั้นความสำนึกถึงสมาชิกชาติเวียดนามจึงเกิดขึ้นและแพร่กระจายไปแทนที่แนวคิดแบบจารีต

ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ขบวนการชาตินิยมซุยเตินที่เน้นแนวทางปฏิรูปจึงกำเนิดขึ้นภายใต้การนำของเจ้าชายเกืองเดและปัญญาชนฟานโบ่ยโจว ขบวนการชาตินิยมซุยเตินดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้ชาวเวียดนามรับรู้ถึงแนวคิดเรื่องเสรีภาพ สิทธิ ความภราดรภาพ เพื่อต้องการให้ชาวเวียดนามมีปฏิกิริยาต่อต้านฝรั่งเศสร่วมกับขบวนการชาตินิยมซุยเติน โดยแนวความคิดเสรีนิยม สังคมนิยม เหล่านี้สมาชิกขบวนการรับจากนักปฏิรูปจีนที่พำนักในญี่ปุ่น ผลจากการปฏิรูปเมจิที่ทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นมหาอำนาจใหม่ในเอเชีย ส่งผลให้การดำเนินการ

ช่วงแรกๆ ของขบวนการจึงดำเนินการอยู่ในญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ จนกระทั่งฝรั่งเศสขอความร่วมมือกับญี่ปุ่นให้ช่วยปราบปรามนักชาตินิยมเวียดนามในญี่ปุ่น สมาชิกจึงต้องอพยพเข้ามาดำเนินการในแผ่นดินจีนภายใต้การสนับสนุนของ ดร.ซุนยัตเซ็น ผู้นำการปฏิวัติจีนใน ค.ศ.1911 ตั้งแต่นั้นมาสมาชิกขบวนการชาตินิยมซุยเตินจึงอาศัยชายแดนจีนเป็นฐานที่มั่นในการต่อต้านฝรั่งเศสเรื่อยมา ส่วนสมาชิกในประเทศก็ทำหน้าที่รวบรวมสมาชิก ก่อตั้งโรงเรียนกินนอนขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนและประชาชนไปพร้อมๆ กัน

แนวคิดการปกครองที่วางไว้ภายหลังการขับไล่ฝรั่งเศสเริ่มด้วยการปกครองแบบจักรพรรดิภายใต้รัฐธรรมนูญเพราะว่าองค์จักรพรรดิเวียดนามและลัทธิขงจื๊อยังคงมีอิทธิพลอยู่ในสังคมเวียดนาม จนกระทั่งแนวคิดชาตินิยม เสรีนิยม และสังคมนิยมจะแพร่กระจายเข้ามาในเวียดนามประมาณทศวรรษ 1920 และการปฏิวัติจีนใน ค.ศ.1911 ทำให้แนวคิดระบอบสาธารณรัฐเข้ามาแทนที่แนวคิดจักรพรรดิภายใต้รัฐธรรมนูญ ประกอบกับขบวนการชาตินิยมซุยเตินต้องการความช่วยเหลือจากจีนด้วย

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินเป็นขบวนการชาตินิยมต่อต้านอาณานิคมแนวปฏิรูป ดังนั้นการต่อต้านในช่วงทศวรรษ 1910 จึงเป็นการนำการประท้วงชาวนาในการเรียกร้องให้ลดการเก็บภาษี แต่ผลออกมาถูกฝรั่งเศสปราบปรามอย่างรุนแรง นับแต่นั้นมาการเคลื่อนไหวของสมาชิกขบวนการชาตินิยมซุยเตินจึงถูกฝรั่งเศสจับตามองมาตลอด อาทิ ค.ศ. 1913 ฝรั่งเศสได้ยื่นข้อเสนอให้ญี่ปุ่นช่วยปราบปรามนักศึกษาของขบวนการที่ศึกษาอยู่ในญี่ปุ่นร่วม 200 ชีวิตเพื่อแลกกับการยอมรับสถานภาพของญี่ปุ่นในเวทีโลกและการให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ จากเหตุการณ์การปราบปรามสมาชิกขบวนการต้องอพยพเข้าไปศึกษาและตั้งฐานที่มั่นในจีนต่อไป ใน ค.ศ.1913 เช่นกันที่ฝรั่งเศสทำการปราบปรามฐานที่มั่นของขบวนการชาตินิยมซุยเตินในเมืองเหยินเต๋อ ส่งผลให้ขบวนการสูญเสียผู้นำคนสำคัญและเขตปลดปล่อยไป

ใน ค.ศ.1913 อีกเช่นกันที่ขบวนการชาตินิยมต้องชะงักไป เพราะว่าเจ้าชายเกืองเดถูกตำรวจอังกฤษจับกุมพระองค์ขณะเสด็จกลับจากโคชินจีนไปเกาะฮ่องกง แต่อย่างไรก็ตามพระองค์ก็ได้รับความช่วยเหลือออกมาได้ แต่ทำให้พระองค์ต้องเสด็จไปพำนักที่ยุโรปและเสด็จกลับมาพำนักที่ญี่ปุ่นใน ค.ศ.1915 พร้อมๆกับการยุติบทบาทลง เหตุเพราะรัฐบาลญี่ปุ่นไม่ให้ความสนับสนุนพระองค์ในการนำการต่อต้านฝรั่งเศส ส่วนฟานโบ่ยโจวก็ถูกนายทหารของจีนจับตัวเพื่อเรียกค่าไถ่จากฝรั่งเศสแต่อย่างไรก็ตามเขาก็ได้รับความช่วยเหลือจาก ดร.ซุนยัตเซ็น จนถูกปล่อยตัวออกมาใน ค.ศ.1917 แม้ว่าสมาชิกคนสำคัญจะถูกจับกุมก็ยังคงมีการปฏิบัติการเป็นครั้งคราวในตังเกี๋ย แต่ทุกครั้งถูกฝรั่งเศสปราบปรามอย่างรุนแรง ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการขาดเอกภาพของสมาชิกขบวนการที่มีถึง 4 กลุ่มและถิ่นที่อยู่ทั้งในเวียดนามและชายแดนจีน

ขบวนการชาตินิยมต้องยุติบทบาทลงใน ค.ศ.1925 เพราะผู้นำฟานโบ่ยโจวถูกจับกุม ด้วยโฮจิมินห์ต้องการทำลายนักชาตินิยมที่เป็นปรปักษ์กับแนวทางกู้ชาติของเขา อีกสาเหตุหนึ่งโฮจิมินห์ต้องการสมาชิกของขบวนการที่กำลังเรียนอยู่และดำเนินการอยู่ตามชายแดนจีน ภายหลังจาก

ขบวนการชาตินิยมซุยเตินยุติบทบาทลงสมาชิกส่วนใหญ่ของขบวนการได้เข้าร่วมกับโฮจิมินห์ในการก่อตั้งขบวนการแทนห์เนียนใน ค.ศ.1925 ส่วนสมาชิกบ้างคนก็เข้าร่วมกับ ดร.ซุนยัตเซ็นในการปฏิวัติจีนและอีกบางส่วนก็กลับมาเวียดนามเพื่อเข้าร่วมกับขบวนการชาตินิยมอื่นๆ ต่อไป

การศึกษาขบวนการชาตินิยมเวียดนาม กรณีศึกษาขบวนการชาตินิยมซุยเตินในช่วง ค.ศ.1904-1925 มีความสำคัญในการทำความเข้าใจถึงลักษณะของขบวนการชาตินิยมเวียดนามในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นั้นคือการทำความเข้าใจถึงบริบทของประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประวัติ แนวคิด การดำเนินการและผลการดำเนินการของขบวนการชาตินิยมซุยเติน สามารถทำให้เข้าใจภูมิหลังของขบวนการแทนห์เนียนที่ก่อตั้งใน ค.ศ.1925 และเปลี่ยนเป็นขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนามใน ค.ศ.1930 ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของโฮจิมินห์นักชาตินิยมแนวปฏิวัติ จนถึงการมีชัยต่อฝรั่งเศสในสงครามเดียนเบียนฟูใน ค.ศ.1954 และสงครามขับไล่จักรวรรดินิยมสหรัฐอเมริกาเพื่อรวมประเทศใน ค.ศ.1975 ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

โกสุมภ์ สายจันทร์. (2532). *จักรพรรดินิยมกับการปฏิวัติสังคมนิยมเวียดนาม*. เชียงใหม่: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เขียน ธีระวิทย์ และคณะ. (2542). *เวียดนาม: สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และ การต่างประเทศ.* กรุงเทพ ฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

คณะกรรมการสโมสรศึกษาคณะสังคมศาสตร์. (2517). *ขบวนการชาตินิยมในเอเชีย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เจริญ ไชยชนะ. (2521). *สงครามและสันติภาพในสองเวียดนาม*. พระนคร: โชคชัยเทเวศร์.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). *สุวรรณภูมิ ผู้คนและแผ่นดิน.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา สังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์.

ชาติชาย พณานานนท์. (2535?). *สงครามเวียดนาม.* กรุงเทพ ฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เชิดเกียรติ อัตถากร. (2540). *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ดี.จี.อี.ฮอลล์. (2522). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้=A History of South-East Asia*. แปลโดย วรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา สังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์.

เดวิด แชนด์เลอร์. (2543). *ประวัติศาสตร์กัมพูชา=A History of Cambodia.* แปลโดย พรรณงาม เง่าธรรมสาร สดใส ขันติวรพงศ์ และวงเดือน นาราสัจจ์. พิมพ์ครั้งที่สอง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์.

ทวีป วรดิลก. (2542). *ประวัติศาสตร์จีน*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ธีระ นุชเปี่ยม. (2534). *อินโดจีนภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตั้งแต่ ค.ศ. 1975 – 1991*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีระ นุชเปี่ยม. (2532, 22 – 24 มิถุนายน). "สังคมนิยมเวียดนามลักษณะพื้นฐานและลู่ทางการเปลี่ยนแปลง," ในการประชุมทางวิชาการเรื่อง *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: เน้นประเทศภาคพื้นทวีป*. ณ อาคารศูนย์รวม 3 ห้อง 3104 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ จัดโดยภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิภาส ปรัชญาภรณ์, บรรณาธิการ. (2547). *ความเป็นไทยความเป็นไท.* กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาศิรินธร.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). *กรุงแตก,พระเจ้าตากฯ และประวัติศาสตร์ไทยว่าด้วยประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์นิพนธ์.* กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2504). *เวียตนาม*. พระนคร: ก้าวหน้า.

เบสติน, จอหน์ และ เบ็นดา, เจ แฮรี่. (2529). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยใหม่.* แปลโดย ชื่นจิตต์ อำไพพรรณ และ คณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บัตตินเจอร์, โจเซฟ. (2523). *ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม.* แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พลับพลึง คงชนะ และ ธวัชชัย พรหมณะ. (2545). *เวียดนาม: ภูมิลักษณ์ ประชาชน และวัฒนธรรม.* กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *อินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. (2547). *จีนโพ้นทะเลสมัยใหม่.* กรุงเทพฯ: แบรนด์เอจ.

มิลตัน ออสบอร์น. (2544). *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้.* แปลโดย มัทนา เกษกมล และคณะ. กรุงเทพฯ: ตรัลวิน.

ยอร์ช เซเดส. (2521). *ชนชาติต่างๆ ในแหลมอินโดจีน.* แปลโดย ปัญญา บริสุทธิ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2547). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย อักษร A – B และ อักษร C – D ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

รัชนีกร บุญ-หลง. (2536). *ภูมิรัฐศาสตร์การเมืองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฤทธิ์ อินประชา. (2518). *ญวนยาเหล่.* กรุงเทพฯ: วิทยาวุธ.

วุฒิชัย มูลศิลป์ และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์. (2525). *กบฏชาวนา.* กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ศานติ ภักดีคำ. (2546). *พื้นฐานกัมโพช ความเรียงว่าด้วยประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างเขมร-ไทย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศรีประภา เพชรมีศรี. (2543). *รัฐและสังคมเวียดนาม.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สนั่น เมืองวงษ์. (2520). *ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์.* สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

สุด จอนเจิดสิน. (2544). *ประวัติศาสตร์เวียดนามตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน.* กรุงเทพ ฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุวรรณา สถาอานันท์. (2543). *กระแสธารปรัชญาจีน ข้อโต้แย้งธรรมชาติ อำนาจและจารีต.* พิมพ์ครั้งสอง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรพงศ์ ชัยนาม. (2528). *มากซ์และสังคมนิยม.* กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

เสรี น้อยบัวทิพย์. (2539). *โฮจิมินห์เทพเจ้าของชาวเวียดนาม.* กรุงเทพฯ: ผู้หญิง.

โสภนา ศรีจำปา. (2545). *ไวยากรณ์ภาษาเวียดนาม.* กรุงเทพฯ: โครงการอาณาบริเวณศึกษา 5 ภูมิภาค.

เหงียนคักเวียน. (2545). *เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร=Viet Nam: A Long History.* แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพ ฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

เหงียน จิ ธง. (2544). TU DIEN THAI LAN-VIET=พจนานุกรมไทย-เวียดนาม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2548). *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรมการทะลุกรอบและกับดักของความคิดแบบคู่ตรงกันข้าม.* กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

อัยยการ, กรม. (2484). *การปกครองและกฎหมายที่ใช้ในอินโดจีนฝรั่งเศส.* พระนคร: กรมอัยยการ.

อนันท์ธนา เมธานนท์. (2547). *เวียดนามในทัศนะฝรั่งเศส: การสำรวจเชิงวิเคราะห์ผลงานวิชาการภาษาฝรั่งเศสเกี่ยวกับเวียดนามระหว่าง ค.ศ.1884-2000.* ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

แอนโทนี รีด. (2547). *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคการค้า ค.ศ. 1450 – 1680 เล่ม 1 และ 2 ดินแดนใต้ลม และ การขยายตัวและวิกฤติการณ์ = Southeast Asia in the Age of Commerce Volume One: The land below the winds Volume Two: Expansion.* แปลโดย พงษ์ศรี เลขะวัฒนะ. เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม.

ฮวง วันจี่. (2510). *จากระบบอาณานิคมสู่ระบอบคอมมิวนิสต์.* แปลโดย ประเวศ ศรีพิพัฒน์. ม.ป.พ.

ปริญญานิพนธ์

จิตศจี อมรปาน. (2543). *นโยบายการจัดระเบียบใหม่ของญี่ปุ่นที่มีต่อเอเชีย ค.ศ. 1938 – 1945.* สารนิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เชิดเกียรติ อัตถากร. (2532). *ขบวนการคอมมิวนิสต์เวียดนาม,ค.ศ. 1925 – 1945.* สารนิพนธ์ อม. (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

ธมาภรณ์ พูมพิจ. (2547). *การตอบสนองของจีนต่อการคุกคามมหาอำนาจของชาติระหว่าง ค.ศ. 1859 – 1912.* สารนิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ธวัชชัย พรหมณะ. (2545). *ความสำคัญของการอพยพเคลื่อนย้ายกลุ่มชาติพันธุ์ในลุ่มแม่น้ำโขงต่อความเป็นเมืองสุวรรณเขต ระหว่าง ค.ศ. 1893 – 1954.* สารนิพนธ์. ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประทุม น้อยวัน. (2529). *บทบาทและอิทธิพลของลัทธิขงจื๊อที่มีต่อพัฒนาการทางการเมืองและวัฒนธรรมของเวียดนามในสมัยจารีต*. สารนิพนธ์ อม. (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

อนงคณา มานิตพิสิจกุล. (2543). *การตอบสนองต่อการคุกคามของชาติตะวันตกของจีนปลายสมัยราชวงศ์ชิง (ค.ศ. 1861 – 1895).* สารนิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อนันท์ธนา เมธานนท์. (2541). *บทบาทของกลุ่มลัทธิความเชื่อทางศาสนาในโคชินจีน สมัยอาณานิคม (ค.ศ. 1867 – 1954): กลุ่มลัทธิเกาได่ และฮัวเหา*. สารนิพนธ์ อม. (ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

วารสาร

ฉลอง สุนทราวาณิชย์. (2529, พฤษภาคม – สิงหาคม). “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการเข้ามาของระบบอาณานิคม,” *เอเชียปริทัศน์.* 7(2) : 55.

เชษฐา พวงหัตถ์. (2543, ธันวาคม–2544 พฤษภาคม). “เสรีนิยม มาร์กซิสม์และประชาธิปไตย,” *อักษรศาสตร์.* 23(2): 55-105.

พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล และ ธรรมนิตย์ วราภรณ์. (2525,มกราคม). “เวียดนาม: ปฏิกิริยาต่อต้านการปกครองอาณานิคมของฝรั่งเศสตั้งแต่ ค.ศ.1817-1954,” *เอเชียปริทัศน์.* 3(1) : 59.

พรเพ็ญ ฮั่นตระกูล. (2542,มิถุนายน-พฤศจิกายน). “โลกทัศน์ชาวนาเวียดนามคริสต์ศตวรรษที่ 18และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19,” *อักษรศาสตร์.* 22(1) : 108.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2527,มิถุนายน). “อันนัมฉินาภิเภท: สำนึกจากอดีตกับปัจจัยปัจจุบันในกรณีขัดแย้งระหว่างเวียดนามกับจีน,” *ธรรมศาสตร์.* 13(2) : 98.

นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว. (2537). “เกาได๋ศาสนาใหม่ในเวียดนาม,” *เอิร์ธ.* 2(14) : 65.

สุด จอนเจิดสิน. (2544,ตุลาคม-ธันวาคม). “กฎุมพี-เจ้าที่ดินเวียดนามในแคว้นโคชินจีนในทศวรรษ 1920 – 1930,” *เอเชียปริทัศน์.* 22(3) : 58.

สุนันทา ปัญญาฤทธิ์. (2522, 4 เมษายน-มิถุนายน). “ฝรั่งเศสกับการให้การศึกษาแก่อาณานิคมอินโดจีน,” *ธรรมศาสตร์.* 8(4): 79-93.

โสภนา ศรีจำปา. (2542,กันยายน-ธันวาคม). “ศาสนา ความเชื่อและการปฏิบัติในเวียดนาม,” *เอเชียปริทัศน์.* 20(3): 20.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2547, มิถุนายน-กันยายน). แนวคิดของมิแชล ฟูโกต์ ว่าด้วย “เทคโนโลยีการปกครอง,” *ร่มพฤกษ์.* 22(3): 2 – 23.

หนังสือต่างประเทศ

Anderson, Benedict R. O' G. (1990). *Language and power Exploring Political Cultures In Indonesia*. Ithaca: Cornell University.

Antonio S. Cua, Editor. (2003). *Encyclopedia of Chinese Philosophy*. London: Routledgy.

Anthony Reid and David Marr, Editor. (1979). *Perceptions of the past in Southeast Asia.* New York: Norton.

Bain, Chester A. (1967). *Vietnam the root of Conflict*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Benedict Anderson. (1983). *Imagined Communities Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.

BUI PHUNG. (2001). *TU DIEN ANH-VIET VIET-ANH=English-Vietnamese.*

Buttinger, Joseph. (1958). *The Smaller Dragon A Political History of Vietnam*. NewYork: Praeger.

_____. (1967). *Vietnam: A Dragon Embattled*. New York: Praeger.

Clive J. Christie. (2001). *Ideology and Revolution In Southeast Asia 1900– 1980*. London: Curzon.

Craig Calhoun. (1997). *Nationalism*. Buckingham: Open University Press.

Crawford, Ann Caddell. (1966*). Vietnam Customs and Culture*. Tokyo: Charles E.Tuttle.

Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. Metuchen: Scarecraw.

David Joel Steinberg and others. (1987). *In Search of Southeast Asia*. New York: Praeger.

David Kelly and Anthony Reid. (1998). *Asian Freedoms The Idea of Freedom in East and Southeast Asia*. New York: Cambridge University.

David Marr and Jayne Werner, Edited. (1974). *Tradition and Revolution in Vietnam*. Berkeley: Indochina Resource Center.

Denis Twitchett and John K. Fairbank. (1990). *In Cambridge History of China: Volume II Late Ching,1800 – 1911*. New York: Cambridge University.

D.G.E. Hall. (1981). *A History of South-East Asia.* Fourth Edition. London: Macmillan.

Duncanson, Dennis J. (1968). *Government and Revolution in Vietnam*. London: Oxford University.

Duiker, William J. (1976). *The Rise of Nationalism in Vietnam 1900-1941.* Ithaca: Cornell University.

_____. (2000). *HO CHI MINH*. New York: Hyperien.

Fall, Bernard B. (1984). *The two Vietnam A Political and Military Analysis*. New York: Praeger.

Hodgkin, Thomas. (1981). *Vietnam: The Revolution Path.* Hong Kong: The Macmillan.

Hue Tam Ho Tai. (1893). *Millenarianism and Peasant Politics in Vietnam*. Massachusetts: Harvard University.

Jean Chesneaux. (1966). *The Vietnamese Nation Contribution To A History*. Sydney: Current.

Jeffrey, Robin. (1982). Asia the Winning of Independence. London: Macmillan.

John Hutchison and Anthony D. Smith. (1994). *Nationalism*. New York: Oxford.

Karnow, Stanley. (1983). *Vietnam: A History.* London: Century.

Lam, Truong Buu. (1967). *Patterns of Vietnamese Response to Foreign Intervention: 1858-1900.* New Haven: Yale University.

Lamb, Helen B. (1972). *Vietnam's Will to Live Resistance to Foreign Aggression form Early Times Through the Nineteenth Century.* London: Monthly Review.

Lancaster, Donald. (1961). *The Emancipation of French Indochina*. London: Oxford University.

Mai Ho. (1928). *The Struggle against Illiteracy*. Hanoi: Foreign Languages.

Marr, David G. (1971). *Vietnamese Anticolonialism, 1885-1925*. Berkeley: University of California Press.

_____. (1971). *Vietnamese Tradition on Trail, 1920 – 1945*. Berkeley: University of California.

NGUYEN NGOC DIEP. (2000). *The War 1858 – 1975 In Vietnam*. Hanoi: NHA XUAT BAN VAN HOA DAN TOC.

Nguyen Tai Thu. (1992). *History of Buddhism In Vietnam*. Hanoi: Social Sciences.

Nguyen, The Anh. (1978). The Withering Days of the Nguyen Dynasty. Singapore: Southeast Asian Studdies.

Nguyen Khac Vien. (1987). *Vietnam: a Long History.* Hanoi: Foreign Languages Publishing House.

Nicholas Tarling. (2004). *Imperialism In Southeast Asia*. New York: Routledge.

Norman G. Owen. (2005). *The Emergence of Modern Southeast Asia*. Honolulu: University of Hawai.

Osborne, Minton. (1982). *Ho Chi Minh*. St. Lucia: University of Queensland.

Papp,Daniel S. (1981). *The View from Moscow, Peking, Washington*. USA: McFarland.

Pike, Douglas. (1978). *History of Vietnamese Communism 1925 – 1976*. Standford: Hoover Institution.

_____. (1987). *Vietnam and Soviet Union*. Colorado: Westview.

Pluvier, San. (1974). *South-East Asia from colonialism to Independence*. London: Oxford University.

Post, Ken. (1989). *Revolution, Socialism And Nationalism In Vietnam*. Volume I An Interrupted Revolution. England: Dartmouth.

Robert Audi. (1999). *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. New York: Cambridge University.

Robin Jeffrey. (1982). *Asia The Winning of Independence*. London: Macmillan.

SarDesai, D.R. (1997). *Southeast Asia Past and Present*. New Delhi: Vikos.

Samuel L. Popkin. (1979). *The Rational Peasant: The Political Economy of Rural Socity in Vietnam*. Berkeley: University of California.

Simon Blackburn. (1994). *The Oxford Dictionary of Philosophy*. London: Oxford University.

Smith, Harvey H. (1967). *Area Handbook for North Vietnam*. Washington, D.C.: Department of the Army.

Smith, Ralph. (1968). *Viet-nam and the West.* London: Heinemann.

Steinbery, David Joel. (1971). *A Modern History*. USA: Praeger.

Sunait Chutintaranond & Chris Baker. (2002). *Recalling Local Pasts Autonomous History In Southeast Asia.* Chiang Mai: Silkworm.

Sully, François. (1971). *We the Vietnamese Voices from Vietnamese*. USA: Praeger.

Tate, D.J.M. (1971). The Making of Modern South-East Asia. London: Oxford University.

Taylor, keith W. (1983). *The Birth of Vietnam.* Berkeley: University of California.

Tran Khanh. (1993). *The Ethnic Chinese And Economic Development In Vietnam*. Singapore: Institute of Southeast Asia Studies.

Trung, Buu Lam. (1982). *New Lambs for Old: The Transformation of the Vietnamese Administrative Elire*. Singapore: The Institute of Southeast Asia Studies.

Werner, Jayne Susan. (1981). *Peasant Politics and Religions Sectarianism: Peasant and Priest in Cao Dai in Vietnam.* New Heaven,Connecticut: Yale University Southeast Asia Stduies.

Wolf, Eric. (1969). *Peasant Wars of the Twentieth Century*. London: Faber and Faber.

Woodside, Alexander B. (1971). *Vietnam and the Chinese Model*. Massachusetts: Harvard University.

_____. (1976). *Community and Revolution in Modern Vietnam*. Boston: Houghton Mifflin.

Xinzhong Yao. (2003). *Routledgecurzon Encyclopedia of Confucianism Volume I A – N.* London: Curzon.

บทความภาษาอังกฤษ

Davidson H.C.S. Jeremy. (1979). “Archaeology In Northeast Viet-nam Since 1954,” *Early Southeast Asia*. pp. 112-115. London: School of Oriental and African studies.

Smith, Ralph B. (1970). “An Introduction to Caodaism, Part I: Origins and Early History, Part II: Beliefs and Organization,” *Bulletin of School of Oriental and African Studies 33*. pp. 335-349.

_____. (1972). “The Development of Opposition to French Rule in Southern Vietnam 1880-1957,” *Past and Present*. p. 120.

แผนที่เวียดนาม

BAN DO HAN CHINH. (2000). *VIET NAM _LAO_CAM PU CHIA.*

NHA XUAT BAN BAN DO. (2005). TAP BAN DO HANH CHINH Viet Nam Administrative Atlas. Hanoi: BAN DO.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

www.ces.nmt.edu/~jwilcox/travel/seasia/images/seasiamap.jpg เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2549

www.Gate1 travel.com/Southeast Asia/maps/VietnamMap.gif. เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2549

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ลำดับราชวงศ์ปกครองเวียดนาม•

ลำดับ	ราชวงศ์	ภาษาไทย	ช่วงเวลา
1	Hong Bang	ฮองบัง	2879 – 258 B.C.
2	Thuc	ตัค	257 – 208 B.C.
3	Trieu	เตรียว	207 – 111 B.C.
4	Li (Earlier)	ลี (ตอนต้น)	544 – 602 A.D.
5	Ngo	โง	939 – 954 A.D.
6	Dinh	ดินห์	968 – 979 A.D.
7	Le (Earlier)	เล (ตอนต้น)	980 – 1005 A.D
8	Li (Later)	ลี (ตอนปลาย)	1009 – 1224 A.D
9	Tran	ตรัน	1225 – 1398 A.D.
10	Ho	โฮ	1400 – 1407 A.D.
11	Tran	ตรัน	1407 – 1417 A.D.
12	Le (Later)	เล (ตอนปลาย)	1418 – 1804 A.D.
13	Mac	มัค	1527 – 1677 A.D.
14	Trinh	ตรินห์	1539 – 1788 A.D.
15	Tay Son	เตย์เซิน	1778 – 1802 A.D.
16	Nguyen	เหงียน	1802 – 1945 A.D.

• ปรับปรุงจาก D.G.E. Hall. (1981). A History of South – East Asia. pp. 980 – 984.

ภาคผนวก ข

ลำดับจักรพรรดิในราชวงศ์เหงียนระหว่าง ค.ศ. 1802 – 1945 •

ลำดับ	ชื่อภาษาเวียดนาม	ชื่อภาษาไทย	ครองราชย์ปี ค.ศ.
1	Gia Long	ยาลอง	1802-1819
2	Minh Mang	มินห์หม่าง	1820-1840
3	Thieu Tri	เถี่ยวฉิ	1841-1847
4	Tu Duc	ตือดึ๊ก	1848-1883
5	Duc Duc	สุกดึ๊ก	1883
6	Hiep Hoa	เหียบหั่ว	1883
7	Kien Phuc	เกี๊ยนฟุก	1883-1884
8	Ham Nghi	ห่ามงี	1884-1885
9	Dong Khanh	ด่มไคห์	1885-1889
10	Thanh Thai	ถั่นห์ไท้	1889-1907
11	Duy Tan	ดุยตัน	1907-1916
12	Khai Dinh	ขายดิงห์	1916-1925
13	Bao Dai	บ๋าวได่	1925-1945

• ปรับปรุงจาก D.G.E. Hall. (1981). *A History of South – East Asia*. p. 984. และ Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. USA: Scarecrow. p. 351.

ภาคผนวก ค

ทำเนียบข้าหลวงแห่งอินโดจีนของฝรั่งเศส •

ลำดับ	ชื่อภาษาฝรั่งเศส	ชื่อภาษาไทย	ช่วงเวลา
1	M. Le Myre de Vilers	เอ็ม เลอ มีร์ เดอ วิแลรล์	ก.ค. 1879 – พ.ย. 1882
2	M.Thomson	เอ็ม ทอมสัน	ม.ค. 1883 – ก.ค. 1885
3	General Begin	นายพล เบกิน	ก.ค. 1885 – มิ.ย.1886
4	M. Filippini	เอ็ม ฟิลิปปินิ	มิ.ย. 1886 – ต.ค. 1887
5	Noel Pardon	โนเอ็ล พาร์ดอน	23 ต.ค. – พ.ย. 1887
6	Piquet	ปิเกต์	3 พ.ย. – 15 พ.ย. 1887
7	Conetans	โคนีตันส์	พ.ย. 1887 – เม.ย. 1888
8	Richaud	ริโชด์	เม.ย. 1888 – พ.ค. 1889
9	Piquet	ปิเกต์	พ.ค. 1889 – เม.ย. 1891
10	Bideau	ปิโด	ชั่วคราว
11	De Lanessan	เดอ ลาเนซัง	เม.ย. 1891 – ต.ค. 1894
12	Rodier	โรดิเอร์	ชั่วคราว
13	Rousseau	รุซโซ	ธ.ค. 1894 – มี.ค. 1895
14	Foures	ฟูเรส	ชั่วคราว
15	Paul Doumer	ปอล ดูแม	ก.พ. 1897 – มี.ค. 1902
16	Paul Beau	ปอล โบ	ต.ค. 1902 – ก.พ. 1907
17	Bonhoure	บองอูร์	ชั่วคราว
18	Klobukowsky	โคลบุโคสกี้	ก.ย. 1908 – ม.ค. 1910
19	Picquie	ปิคกี	ชั่วคราว
20	Luce	ลูซ	ก.พ. – พ.ย. 1911
21	Albert Sarraut	อัลเบิร์ต ซาร์โรท์	พ.ย. 1911 – ม.ค. 1914
22	Van Vollenhoven	แวน โวลเลนโฮเวน	ชั่วคราว
23	Roume	รูมม์	มี.ค. 1915 – พ.ค. 1916
24	Charles	ชาร์ลส์	ชั่วคราว
25	Albert Sarraut	อัลเบิร์ต ซาร์โรต์ สมัยที่ 2	ม.ค. 1917 – พ.ค. 1919

• ปรับปรุงจาก D.G.E. Hall. (1981). *A History of South - East Asia*. pp. 985-986.

26	Montguillot	มองกีโยต์	ชั่วคราว
27	Maurice Long	มาริซ ลอง	ก.พ. 1920 – มี.ค. 1922
28	Baudoin	โบดวง	ชั่วคราว
29	Merlin	เมอร์แลง	ส.ค. 1922 – มี.ค. 1925
30	Montguillot	มองกีโยต์	ชั่วคราว สมัยที่สอง
31	Aleaxdre Varenne	อเลกซานเดอร์วาแรนน์	พ.ย. 1925 – ม.ค. 1928
32	Montguillot	มองกีโยต์	ชั่วคราว สมัยที่สาม
33	Pierre Pasquier	ปีแยร์ ปาสกีแยร์	ส.ค. 1928 – ก.พ. 1934
34	Rene Robin	เรอเนย์ โรแบง	ก.พ. 1934 – ก.ย. 1936
35	Jules Brevie	จูลส์ เบรอวิเอ	ก.ย. 1936 – ส.ค. 1939
36	General Georges Albert Julien Catroux	นายพล จอร์ช อัลเบิร์ต จูเลียนกาตรูส์	ส.ค. 1939 – ก.ค. 1940
37	Admiral Jean Decoux	พลเรือเอก ชอง เดอกูซ์	ก.ค. 1940 – 6 ก.ย.1945
38	Adimral Georges Thierry d'Argenlieu	พลเรือเอก จอร์ช เธียรี ดาร์ชองลิเยอร์	6 ก.ย.1945 – 27 มี.ค. 1947
39	Emile Bollaert	เอมีล บอแยร์ท	27 มี.ค. 1947 – 20 ต.ค. 1948
40	Leon Pignon	เลออง ปิญอง	20 ต.ค. 1948 – 6 ธ.ค. 1950
41	General Jean de Lattre de Tassigny	พลเอกจอง เดอ แลททร์ เดอ ตาสซิญญญี	6 ธ.ค. 1950 – 1 พ.ค. 1952
42	Jean Letourneau	จอง เลตูร์โนร์	1 พ.ค. 1952 – 22 เม.ย. 1953
43	Jean Letourneau	จอง เลตูร์โนร์	22 เม.ย. 1953 – 28 ก.ค. 1953
44	Maurice Dejean	มอริส เดอจอง	28 ก.ค. 1953 – 10 มิ.ย. 1954
45	General Paul Ely	นายพล พอล อิลี	10 มิ.ย. 1954

ภาคผนวก ง

รายชื่อจังหวัดต่าง ๆ ของเวียดนามในระว่าง ค.ศ.1802-1945

ลำดับ	จังหวัด	คำอ่านภาษาไทย
1	Cao Bang	กาวบั่ง
2	Tuyen Quang	เตวียนกวาง
3	Lang Son	หลักเซิน
4	Thai Nguyen	ถายเงวียน
5	Quang Yen	กวางเต๋อ
6	Hung Hoa	ฮึงฮวา
7	Son Tay	เซินเตย์
8	Ninh Binh	นิงห์บิงห์
9	Thanh Hoa	แทงหัว
10	Nghe An	เหงะอาน
11	Ha Tinh	ห่าติ๋ง
12	Lac Bien	หลักเบียน
13	Cam Lo	เกิ่นลอ
14	Thua Thien	เถื่อเทียน
15	Quang Nghi	กว้างงาย
16	Binh Dinh	บิงห์ดิกห์
17	Phu Yen	ฝูเอียน
18	Khanh Hoa	แข็งหั่ว
19	Ninh Thuan	นิงห์ถวด
20	Binh Thuan	บิงห์ถวด
21	Bien Hoa	เบียนฮัว
22	Gia Dinh	เซี๊ยดิกห์
23	Dinh Tuong	ดิงห์เซือง
24	An Giang	อานเซียง
25	Ha Tien	ฮาเตียน
26	Vinh Long	หวิงลอง

อ้างอิง Danny J. Whitfield. (1976). *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam*. Metuchen: Scarecrow. p. 351.

ภาคผนวก จ

การถ่ายเสียงคำศัพท์และแปลคำศัพท์เป็นภาษาไทย[1]

คำศัพท์	ภาษาไทย
A	
Annam	อันนัม
An Giang	อานซาง
Au Lac	โอวลัค
Au Co	โอวเกว
Au Viet	โอวเวียด
Au Doung	โอวเยือง
Albuquergre	อัลบูเคอร์, นายพล
Antonio da Fario	แอนโตนิโอ ดา ฟาเรีย
Alexander de Rhodes	อเล็กซองดร์เดอโรด
Avigron	อวิงยอง
Algeria	แอลจีเรีย
B	
Bach Viet	บัคเวียด
Bach Hac	แบ็จหาก
Bo Chinh	โบจินห์
Binh Dinh	บินห์ดินห์
Bantam	บันตัม
Bishop of Adran	สังฆราชแห่งอาดรัง
Bonard	โบนาร์ด
Bien Hoa	เบียนหั่ว
Bien Thuan	บินห์ถ่วน

[1] คำศัพท์ภาษาไทยนี้ใช้ระบบถอดเสียงตามเกณฑ์การใช้อักขระไทยถ่ายทอดเสียงจากภาษาเวียดนาม(อักษรก๊วกหงือ) ซึ่งอ้างอิงจาก ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่.: เอเชีย เล่ม 1 และ 2 อักษร A – B และ C-D ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.

คำศัพท์	ภาษาไทย
Buu Son Ky Huong	บิ่วเซินกี่เฮื่อง
Boishevik Party	พรรคบอลเชวิค
Ba Dinh	บาดินห์
Ba	บา
Bai Son	บ๊ายเซิน
Bac Ninh	บั๊กดินห์
Bahna	บาห์นา
Bat Quat Dai	บ๊ายกว๋ายได่
Bui Quang Chieu	บุยกวางเจียว

C

Choang	จ้วง
Co Loa	โก๋ลวา
Chin	ฉิน, ราชวงศ์
Chao To	เชาโถ, นายพล
Chiao Chinh	เชียงชีห์
Chiu chen	ชิวเซ็น
Co Bo	กุ๊กโบ่
Cau	เกิ่ว, แม่น้ำ
Cu Mong	กู่ม่ง
Champa	จามปา
Cham	จาม
Catinat	คาดินาต์
Capriciceuse	คาปริซิเอิส
Charner	ชาร์เน, นายพล
Chasseloup Laubat	ชาลเซอลูป์ โลมาต์
Chau Doc	โชฏก
Cai Vang	ไกหว่าง
Comintern	โคมินเทิร์น
Cao Dai Thein Ong	กาวด่ายเทียนองม์
Cam Ba Thuoc	เกิ๊นบ๊าเทื้อก

คำศัพท์	ภาษาไทย
Cochin china	โคชินไชนา
Cam Pha	เกิ่มฝา
Can Tho	เกิ่นเทอ
Can Vuong	เกิ่นเวือง
Cam Lo	คัมโล
Cao Thang	กาวทั้ง
Cuong De	เกืองเด
Dong Du	ดงยู
Con Dao	โกนด๋าว, เกาะ
Cho lon	เจอะเลิ้น
Cao Dai	กาวด่าย

D

Dai Viet Su Ky Toan Thu	ไดเวียตซือกีตวนตือ
Dai Viet	ไดเวียต
Da nang	ดานัง
Dominican Missionaries	บาทหลวงนิกายโดมินิกัน
Doan Thi Diem	ด๊าวกิเซียม
Dao Lanh	ด่าวแหลงห์
Dinh Tuong	ดิ่งห์เตือง
Duong Thien	เสื่องเถียน
Duy Tan	ดุยตัน
Dong Phap Thoi Bao	ดงฟ้านเถี่ยบ๊าว
Dai Dao Tam Ky Pho Do	ได่ด่าวตามกี่โฝโดะ
De Courcy	เดอกูร์ซี
Dinh Cong Trang	ดินห์กงตร๊าง
Dinh	ดินห์
Dinh Binh Phu	เดียนเบียนฟู
Dinh Truc	ดินห์ตรัก
Dai Lac	ได่หลก
Dac Tham	เดทัม

คำศัพท์	ภาษาไทย
Dan Van Sung	เดิ่นวันสุง
Dong Thai	ดงไท้
Duc Duc	สุกดึ๊ก
Dao	ยาว

E

Esperance	แอสเปรังเซอ

F

Fai Fo	ไฟโฟ
Ferdinand Maggellan	เฟอร์ดินาน แมกแจลแลน
Fo Hien	โฟเฮียน
Franceso Busomi	ฟรานเซสโก โบซูมิ
France Cochin China Alliance	สนธิสัญญาพันธะไมตรีฝรั่งเศสโคชินไชนา
Francis Garnier	ฟรานซิส การ์นิเยร์
French Collaborator	ผู้ร่วมมือกับฝรั่งเศส
Folk System	ระบบชุมชน

G

Gianh	แย็นห์, แม่น้ำ
Good Hope Cape	แหลมกู๊ดโฮบ
Goa	กัว
Guam	กวม, เกาะ
Gia Long	ยาลอง, จักรพรรดิ
Gia Dinh	ซาดินห์
Go Cong	ก่อกง
Gabriel Gobron	กาเบรียล กอบรง
Guomindang	กัวหมินตั่ง
Giao Tong	ซ้าวตง

คำศัพท์	ภาษาไทย
H	
Hung Vuong	ฮุงเวือง
Hong Bang	ห่งบาง
Hoang Giang	หว่างยาง, แม่น้ำ
Ha Tinh	หะเตียน
Han	ฮั่น, ราชวงศ์
Han Wu Ti	ฮั่นวูตี๋, จักรพรรดิ
Ho Xuang Houng	โฮเวืองห่วง
Hue	เว้
Hai Duong	หายเยือง, เมือง
Ha Noi	ฮานอย
Hai Phong	ฮายฟอง
Herry Riviere	อองรี ริวิแอร์
Houng Dien	หว่างเหยี่ยว
Hon Gai	ห่อนกาย
Harmand	ฮาร์มองด์
Hong Dat	ห่มสัต
Hiep Hoa	เหียบหั่ว
Herbert Spencer	เฮอร์เบิรต์ สเปนเซอร์
Ho Tung Mau	โฮตุงโหม่ว
Huu Thanh	ฮิ้วแทน
Huong Khe	เฮืองเค
Hong Kong	ฮ่องกง
Hoang Thuc Cang	หวนตุ้กคาง
Hmong	ม้ง
Hre	ฮเร
Ham Nghi	ห่ามงี
Hoa	ฮวา
Ha Tinh	ห่าติ๋นห์
Hiep Thien Dai	เหียบเทียบไต่
Ho Phap	โหะฟ้าง

คำศัพท์	ภาษาไทย
Huynh Thuc Khang	หลินห์ทุกขาง

I

Inukai Tsuyoski	อนูกาอิ ทซึโยชิ

J

Jenan	เจนาน
Jesuits	เยซูอิต
John Stuart Mill	จอห์น สจ๊วต มิลล์
Jarai	ยาราย
Jean Dupuis	จอง ดูปุย

K

Kwang Tung	กวางตุ้ง
Kwang Si	กวางซี
Khuc Thua Da	คุ๊กเถือหยุ
Khuc Hao	คุ๊กเห่า
Kublai Khan	กุลไลข่าน
Khanh Thuan	ไคห์ถ่วน
Kien Giang	เกียนยาง
Kien Phuc	เกี๊ยนฟุก
Kha	คา
Kang Yu Wei	คังหยูเหวย

L

Lac Long Quan	หลากลองกุน
Lac Hau	หลากเหิ่ว
Lac Tuong	หลากเตื้อง
Ly	ลี้, ราชวงศ์
Le Loi	เลเหล่ย
Le	เล, ราชวงศ์

คำศัพท์	ภาษาไทย
Lisbon	ลิสบอน
Lambert de la Motte	ลอมแบรต์ เดอ ลามอตต์
Lam Duy Tiep	เลิมซุยเตี๊ยน
La Grandierer	ลากรองดิแยร์
Le Bao Phung	เลป๋าวฟุ่ง
Lam Sam	เลิมเซิม
Loag Xuyen	ลองเบียน
Liang chi chao	เลียงฉีเฉา
Le Hong Phong	เลห่มฟอง
Luu Quang Dat	เลกว๋าวดัต
Le Paria	เลอปาเรีย
Li Po	หลี่ไป๋
Le Van Huan	เลวันฮวน
La Surete	ลาซูร์เต
Le True	เลตรึค
Lung chi Kung	ลุงซีกวน
La Son	ลาเซิน
Liu Wing Fu	ลุ่ยวิงฝู
Luong Khai Sien	เลื่องไขเซียว
Lam Duc Thu	เลิมดุคถู
Le Peuple	เลอเปิ้ปป์
Le Van Trung	เลวันจุง
Lao Cai	หล่าวกาย

M

Me Linh	เมลินห์
Ma Yuan	ม้าหยวน
Ma Vien	ม้าเหวียน
Malacca	มะลากา
Malaya	มาลายา

คำศัพท์	ภาษาไทย
Maggellan Strait	ช่องแคบแมกแจลแลน
Ma cao	หมาเก๊า
Montigny	มงติญี
My Tho	หมีเธอ
Ming Mang	มินห์หม่าง
Montesquiea	มองเตสกิเออร์
Meiji	เมจิ
Mong	ม้ง
Merlin	เมอร์แลง
Mahatama Gandhi	มหาตมะคานธี
Mau Thinh	โหม่งถิ่นห์
Mai Xuan Thuong	มายซวนเดือง
Masson	มาซซอง
Mong Cai	ม้องกาย
Muong	เหมื่อง
Ma	หม่า
Meo	แม้ว
Mang Ca	มางเก๊า
Mac	หมัก
Ma Cao	ม้ากาว

N

Naked	นาคราช
Nung	หนุ่ง
Nghe An	แง่อัน
Nan Yue	หนานเยอะ
Nam Viet	นามเวียด
Ngo Quyen	โงเกวียน
Nguyen	เหงียน
Neapo	เนเปิล
Nguyen Anh	เหงียนอันห์

คำศัพท์	ภาษาไทย
Nguyen Canh	เหงียนคานท์
Nguyen Tri Phoung	เหงียนจิเฟื่อง
Nguyen Trung To	เหงียนเตรื่องโตะ
Nam Dinh	นามดินห์
Nam Ki	นามกี
Nhat Tao	เหญิดต๋าว
Nguyen Binh Khiem	เหงียนเถี่ยนถวด
Ngyuen Quang Bich	เหงียนกวางบิ่นห์
Nghia Lo	เงี๊ยโหละ
Nguyen Pham Tuan	เหงียนฝั่มตวน
Nam Thiep	นัมเที๊ยบ
Ngo Loi	โงเหล่ย
Norodom	นโรดม
Nguyen Si Sach	เหงียนสีซัค
Nguyen Ham	เหงียนห่าม
Ngo Van Chieu	โงวันเจียว

O

Oudong	อุดงค์
Ong	องค์

P

Phang Chau	ฟองเจา, เมือง
Philippines	ฟิลิปปินส์
Pallu	ปัลลู
Pondicherry	พอนดิเชอร์รี่
Poulo Condore	ปูโลกงดอร์, เกาะ
Phan Thanh Gian	ฟานไทห์สาน
Puginier	พูกินิเยร์, สังฆราช
Patenotre	พาเต๊อโน้ต
Paul Dormer	ปอล ดูแมร์

คำศัพท์	ภาษาไทย
Pallu de la Barrierer	ปาลูเดอลามาร์ริแอร์
Pokumbo	โพคัมโบ
Phat Thay Tay An	เฝิตเท่ยเตยอัน
Phan Dinh Phung	ฟานดินฟุง
Phan Boi Chau	ฟานโบ่ยโจว
Phan Chau Trinh	ฟานจูตรินส์
Phan Trong Binh	ฟานจ่องบินห์
Phan Van Truong	ฟานวันเตรื่อง
Phan Hong Thai	ฝั่มห่งท้าย
Phu Quoc	ฝูก็วก, เกาะ
Pho Loan	ฟ่อลวาน
Phat Diem	ฟ้าดเหยี่ยม
Phat Dao	เฝิตด่าว
Phu Yen	ฟูเอียน
Pham cong Tac	ฝ่ามตงตั๊ก

Q

Quoc Ngu	ก๊วกหงือ
Quang Nam	กว๋างนัม
Qing	ชิง, ราชวงศ์
Qui Nhom	หวิโนม
Quang Tri	กวางตริ
Quang Binh	กวางบินห์
Quang Ngai	กวางงาย
Quang Ten	กวางเอียน

R

Rigault de Genouilly	ริโกลเดอเซอนุยยี
Resident Superior	รัฐอารักขา
Roussel de Courcy	รูแซลเดอกูร์ซี
Rousseau	รุสโซ

คำศัพท์	ภาษาไทย
Ralph B. Smith	ราล์ฟ บี สมิธ
S	
Shing Huang Ti	ฉินซื่อหวงตี่
Sung	ซ่ง, ราชวงศ์
San Tra	เซินจ่า, เกาะ
Saigon	ไซ่ง่อน
Sun Yan Sen	ซุนยัตเซ็น
Shang Hai	เซี่ยงไฮ้
T	
Tay Au	เต็ยเอิว
Tay	ไต๋
Thuc Pham	ถุกฟ้าน
Trieu Da	เตรี่ยวดา
Thanh Hoa	ทันห์หัว
Trung Trac	ตรึงตรั้ก
Trung Nhi	ตรึงหญิ
Treaty of Zaragoza	สนธิสัญญาซารากอสซา
Taiping Rebellian	กบฏไต้เผง
Trung Ki	ตรึงกี
Thieu Tri	เถี่ยวฉิ
Truong Quyen	เตรื่องเกวียน
Tang	ถัง, ราชวงศ์
Thanh Lang	ถังลอง
Tran	เตริ่น, ราชวงศ์
Trinl	จริ่นห์
Tay Son	เตย์เซิน
Tourane	ตูราน
Tu Duc	ตือดึ๊ก, จักรพรรดิ
Tientsin	เทียนสิน
Thanh Hoa	ไทห์ฮั้ว

คำศัพท์	ภาษาไทย
Thanh Thai	ถั่นห์ไท้, จักรพรรดิ
Truong Dinh	เตรื่องดินห์
Tay Ninh	เต็ยนินห์
Tran Van Thanh	เจิ่นวันแถ่งห์
Ton That Thuyet	ตนทัตเทวี้ยต
Tay Nguyen	เตี๊ยเหงียน
Tran Tien Thanh	เจิ่นเตี๊ยนทันห์
Tan Viet Nam	ตันเวียดนาม
Tam Tam Xa	ตามตามซ้า
Troung Van Linh	เตรื่องวันลินห์
Thanh Nien	แทนห์เนียน
Tran Van Cung	เจินวันกุง
Tours	ตูร์
Tan Viet	เตินเหวียด
Tran Huy Lieu	เตริ่นฮวีเหลียว
Tieng Dan	เตี้ยงเยิน
Ton Duc Thang	โตนดึ๊กทั้ง
Than Dao	เทิ่นด่าว
Thanh Dao	เตียนด่าว
Tan So	แทนห์โซ
Thuong Tho	เถื่องเถาะ
Thai Nguyen	ท้ายหงียน
Tuyen Quang	เตวียนกวาง
Tuyen Hoa	เตียนฮั้ว
Tong Duy Tan	ต๊งดุยตัน
Tokyo	โตเกียว
Thua Thien	เถื่อเทียน
Tran Quy Cap	ตรันกุยแคบ
Tay Nguyen	เต็ยเหงียน
Tao That Dam	ตนทัตด่าม
Ton That Thiep	ตนทัตเถียบ
Thomas Hodgkin	โธมัส ฮอดกิน

คำศัพท์	ภาษาไทย
Truong Buu Lam	เตรื่องบิ่วเลิน
Toan Doc	ตงดัก
Thuan Phu	ตวนพู

U

United Dutch East India Company	บริษัทดัทซ์อิสต์อินเดีย
Ung Lich	อังหลิก
University of The Toilers of The East	มหาวิทยาลัยผู้ใช้แรงงานภาคตะวันออก

V

Van Lang	วังลาง
Viet Tri	เหวียดตรี
Viet Bac	เหงวียดบั้ก
Vinh Long	หวินห์ลอง
Voltaire	วอลแตร์
Vinh	วินห์
Vasco da Gama	วาสโก ดา กามา
Venice	เวนิส
Victor Hugo	วิกเตอร์ ฮูโก

W

Wham Poa Military	โรงเรียนทหารวัมปัว

Y

Yue	เยอะ, เมือง
Yunan	ยูนนาน
Yokohama	โยโกฮามา
Yen Fu	เอียนฟู
Yen Son	เอียนเซิน

คำศัพท์	ภาษาไทย
Z	
Zingiang	จื้อเฉียง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นาย กฤษณะ ทองแก้ว
วันเดือนปีเกิด	20 สิงหาคม 2521
สถานที่เกิด	อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	30/1 ม.3 ตำบลชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 80180 โทรศัพท์ 075-380968 อีเมล์ Charyhistory@yahoo.com
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	-
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จาก โรงเรียนชะอวดวิทยาคาร
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนชะอวดวิทยา
พ.ศ. 2544	ศศ.บ. รัฐศาสตร์ (การปกครอง) จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2550	ศศ. ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ